

Жул Верн

Село във въздуха

I. Керван ловци

– Значи, Джон, за американско Конго и дума не може да става? – попита Макс Юбер.

– Защо ни е, любезни Макс, – отговори Джон Корт, – за щастие ние притежаваме предостатъчно ненаселени земи: от Аляска до Тексас се простират грамадни пространства, където спокойно можем да създадем колонизация, и това, според мен е много по-полезно, отколкото да се занимаваме със същото из други страни.

– Струва ми се, не е далече времето, когато европейските народи ще си поделят целия африкански материк! Нима американците ще допуснат цяла Африка да остане в ръцете на Англия, Германия, Холандия, Португалия, Франция, Италия, Испания и Белгия?

– Нито русите, нито американците имат нужда от земи, поради една и съща причина...

– Именно?

– Защо да изморяват краката си, когато е достатъчно само да протегнат ръката – каза Джон Корт.

– Не, каквото и да говорите, мили Джон, ако не днес – утре федералното правителство ще пожелае да получи своята част от африканския сладкиш. Французите имат Конго, белгийците имат Конго, немците имат Конго, съществува и някакво независимо Конго, което впрочем, само чака, за да се прости със своята независимост! Ами, онези земи, които посетихме през последните три месеца? Не, дълбоко съм убеден, че Щатите биха могли да си създадат тук прекрасна колония!

– В която човек може жив да се изпече! – пошегува се Джон Корт.

– Хе, сега горещината още не е толкова голяма! Не забравяйте, че сме март! Какво бихте казали през юли или през август, когато слънцето пече така, като че ли ви пронизва с нажежени игли?

– Не, Макс, въпреки всичко, ние с вас едва ли толкова лесно бихме станали зинзибарци или жители на страната на племето „пагуини“. Впрочем, макар че с радост ще се върна в Мибревил¹, в нашите фактории, все пак трябва да призная, че нашето пътешествие беше извънредно интересно и приятно!

– Разбира се, беше интересно, – отговори Макс Юбер, – обаче, очаквах нещо повече от него!

1. „Град на свободата“.

– Какво говорите, Макс! Нима преживяното ви беше малко? Няколко стотин мили скитане из непроходими дебри, много неочаквани и опасни приключения, срещи с диви туземни племена, лов на пантери, на лъвовете и на слоновете, за да доставим удоволствие на нашия прекрасен Урдакс, който ни се отплати с грамадно количество превъзходна слонова кост, – а вие, пак не сте доволен!

– По-право, не напълно доволен! Което видяхме и преживяхме при това пътешествие, по-рано са видели и преживявали всички, които преди нас са пътували из централна Африка; и всичко е разказано подробно в пътните записки на Барт, Бъртън, Спик, Грант, Ливингстон, Стенли, Серп, Галиеви, Пинто, Ардерсон, Камерон, Хассари, Браци, Висман, Буонофанти, Дибавски и др. Бих желал да видя и да преживея нещо необикновено, което никой друг не е виждал, не е преживял!

– Иначе казано, желаете, например, да прекарате известно време в стомаха на някой лъв, или на някой канибал от племето „убанги“, нали, мили Марк?

– Не, Джон, не това! Бих желал да преживея нещо извънредно, да открия нещо ново, което не е известно на никого!

– Ах, недоволен такъв! Впрочем, можете да бъдете спокоен, мили Макс: нашето пътешествие още не е свършено. Оттук до Либревил ни предстоят пет или шест седмици пътуване, и през това време...

– Стига, Джон! През това време нищо интересно не може да се случи. Това пътуване прилича на най-обикновена разходка с дилижанс, от станция до станция, както са пътували по-рано...

– Кой знае! – промълви Джон Корт.

В същия момент фургонът, в който пътуваха нашите туристи, спря. Беше решено да направят тук престой и да се разположат за пренощуване.

Избраното за престоя място беше в подножието на малък хълм, по който растяха няколко прекрасни дървета. Тези дървета бяха единствените из цялото безкрайно пространство на озарената от слънчевите лъчи равнина.

Слънцето вече стоеше ниско над хоризонта, и макар да беше само седем часът вечерта, но из тази страна, където изобщо няма здрач, нощта настъпва твърде бързо. Днес пътниците можеха да очакват особено тъмна нощ, понеже облаци надвиснаха по небето, и отдавна закриха тънкия сърп на бледната луна.

Фургонът предназначен изключително за пътешествениците, не съдържаше нито излишен товар, нито хранителни припаси. Това беше

особен вид вагон, върху тежки, дървени колела, теглен от шест вола. Вратата беше на задната стена, а една преграда разделяше вътрешността на две половини, подобни на стаи, където светлината проникваше през малки прозорчета, изрязани в страничните стени на фургона. Задната стаичка служеше за спалня на двамата младежи, американецът Джон Корт и французинът Макс Юбер. Предната половина заемаха португалецът Урдакс, търговец, и „форлоперът“ Камис. В Африка, обикновено така наричат водача на кервана; беше роден в Камерун, отлично запознат с трудните задължения на дебрите и пустините на страната Убанги.

По отношение на своята здравина и издръжливост, фургонът беше прекрасно построен; въпреки дългото и трудно пътешествие, и днес имаше такъв вид като че ли е извървял само няколко мили по добър, равен път.

Всъщност, преди три месеца този фургон напусна Либревил, столицата на французко Конго, и оттам, с посока към изток, беше дълбоко навлязъл в долината на Убанги, зад Бахр-ел-Абиад, която откъм юг се влива в езерото Чад. Убанги е най-главният десен приток на реката Конго, или Заир, и е дал името си на цялата област.

Тази област е разположена на изток от областта Камерун и представлява грамадна пустиня, като Сахара, но отличаваща се със своята богатата растителност и живописна природа. Тук-там, на грамадни разстояния едно от друго, са пръснати селата на войнствените туземци, които вечно враждуват помежду си и се хранят с човешко месо, например „Мубутту“, които живеят между басейна на Нил и Конго. Тези племена задоволяват кръвожадните си инстинкти предимно с деца, и мисионерите полагат изключителни старания, за да спасяват нещастните от тяхната горчива участ, като или ги отнемат от родителите им, или ги откупват с пари. Много такива деца се възпитават в мисиите покрай река Сирамба. Трябва да добавим, че навсякъде в Убанги децата служат за разменна монета при търговските сделки. За хранителни припаси и за други предмети от първа необходимост, туземните жители плащат с децата си на търговците, които доставят стоки из всички кътища на страната. Ето защо за най-богат човек минава онзи, който има най-много деца.

Не с търговска цел португалецът Урдакс беше тръгнал да пътешествува из тези страни, и никъде не влизаше в търговски преговори с местните крайбрежни племена на Убанги; единствената цел в дадения случай, беше ловът на слонове, които се срещат в грамадни количества из тези местности. Обаче през цялото време на пътуването си, не веднъж се виждаше принуден да прибягва до оръжието, взето изключително за

лов, за да се брани от честите нападения на дивите туземни племена. В резултат, експедицията би могла да се нарече твърде сполучлива и напълно благополучна, понеже до сега керванът не беше загубил нито един човек от състава си.

Нещо повече: в този смисъл нашите пътешественици дори бяха направили една придобивка. Ето как. Когато минаваха покрай едно село, близо до изворите на Бахр-ел-Абиад, двамата младежи – Джон Корт и Макс Юбер, спасиха от страшна участ едно нещастно момче, като го откупиха за шепа стъклени маниста. Около десетгодишно, момчето имаше твърде симпатична външност; негърският тип в него, както понякога се случва, беше силно смекчен: сравнително светъл цвят на кожата, не ситно къдрава, а леко начупена коса, носът – по-скоро гърбав, а не сплеснат, както у повечето негри.

Добре развито, с блестящи и умни очи, негърчето се оказа извънредно умно и приятно момче, и с цялата си душа се привърза към двамата младежи. Името му беше Лланга; нямаше нито баща, нито майка. Известно време Лланга живял при мисионерите, където се научил малко да говори на френски и на английски, но по-късно, вследствие на някакъв нещастен случай, Лланга отново попаднал в ръцете на „данкасите“ (едно диво туземно племе), които решили с него да задоволят своя кръвожаден апетит, и благодарение само на намесата на двамата приятели, момчето останало живо. Сега неговите спасители го водеха със себе си във факторията Либревил.

Младежите от сърце се привързаха към момчето, обличаха го, обуваха го и го пазеха, като свое дете, а Лланга от своя страна беше готов да пожертвува живота си за тях.

Щом фургонът спря, воловете изведнъж се отпуснаха върху тревата, крайно изморени от дългото и мъчително пътуване, а Лланга, който из целия път тичаше ту пред колата, ту зад нея, побърза да отиде при младежите точно в момента, когато двамата слизаха от фургона.

– Изморен ли си, Лланга? – попита Джон Корт.

– О, не, не!... Крака мои много здрави... обичат много тичат! – отговори момчето, и с щастлива усмивка се взря в очите на своите покровители.

– Време е да хапнем, – каза Макс Юбер.

– Да хапнем... да!... – възкликна хлапакът, целуна ръцете на двамата младежи и отърча към сенчестите дървета, под които носачите се грижеха да приготвят вечерята.

Както казахме по-горе, фургонът служеше само за жилище на

португалеца Урдакс, на Камиса и на двамата им спътника, а всичките хранителни припаси, останалия багаж и целия товар със слонова кост, носеха на гръб 50 наети носача. Това бяха силни, здрави, едри негри, родени в Камерун. Като хвърлиха върху тревата товара си, т.е. слоновете зъби и сандъчетата с хранителни припаси, всички весело и шумно се заеха да приготвят вечерята.

Тези чернокожи бяха професионални наемници, свикнали със своята тежка работа, и никой от тях не „свиваше гнездо“, т. е. водеха чергарски живот. Още от ранно детинство започват своя тежък занаят, и го продължават, докато имат сили, докато краката им държат. От разсъмване до 11 часът преди пладне, и от следобедната почивка до късна вечер, неспирно крачат напред, наведени под своя товар – тежки слонови зъби и сандъчета с всевъзможни предмети. От пестеливост, те ходят почти голи, и затова често разраняват босите си крака, а мускулестите им тела са избраздени с белези от острите шипове на храстите, между които се принудени да се промъкват. Впрочем, за да запазят интересите си, техните наематели им плащат щедро, хранят ги добре и не ги затрудняват с непосилни товари. От друга страна, тези ловци на слонове са изложени на постоянни и твърде сериозни опасности, освен срещите с лъвовове и с пантери, и в такива трудни моменти те трябва да бъдат напълно уверени в хората си, всецяло да разчитат на тях; а после, като съберат достатъчно количество скъпоценна слонова кост, за ловците е особено важно да пристигнат благополучно и по-скоро в крайбрежните фактории. Интересът на самите ловци изисква, нищо да не задържа кервана при пътуването: нито излишна преумора на носачите, нито случайни заболявания; особено трябва да се пазят от опасната шарка, която силно свирепствува из тези области. Ето защо, като знаеше всичко това от опит, португалецът Урдакс полагаше извънредни грижи за хората си; вследствие на това, всички негови експедиции из недрата на екваториална Африка, всякога завършваха успешно, благополучно и с големи печалби.

Същото би могло да се каже и за сегашното пътуване, понеже в момента носеше предостатъчно и от най-добро качество слонова кост, събрана иззад Бахр-ел-Абиад, дори до границата на Дарфур.

Нашите пътешественици разположиха лагера си под сянката на разкошните тамаринди. Докато носачите се грижеха за вечерята, Джон Корт започна разговор с португалеца Урдакс, който прекрасно владееше английски.

– Струва ми се, че избраното място е прекрасно за лагер. Съгласен

ли сте с моето мнение, г. Корт? – попита Урдакс.

– Да, разбира се, и за нашите волове тук има готова трапеза, тревата е гъста, сочна, дори сам бих започнах да паса, ако имах същите храносмилателни органи, каквито имат тревопасните животни!

– Не, не съм съгласен с вас, – усмихна се Урдакс. – Аз предпочитам нашите морски сухари, парче антилопово месо, изпечено на шиш, и литър силна, капска мадейра, към която може да се прибави малко от бистрата вода на този поток, който протича през равнината! – И португалецът показа с ръка към малката река, вероятно някакъв приток на Убанги, която минаваше на запад от хълма, където бяха се спрели.

През това време, цялата слонова кост беше наредена пред фургона; наблизко пристъпваха воловете, като пощипваха сочната трева; тук-там весело працияха няколко лагерни огньове. „Форлоперът“ обходи всички групи, за да се увери, че хората са здрави, че имат достатъчно храна и пиене, че всичко е в ред. Навсякъде лъхаше миризма на печено месо; всички с прекрасен апетит унищожаваша неотдавна убитата антилопа. Според заведения ред, оръжията бяха оставени във фургона.

Най-късно подир час, целият лагер щеше да потъне в здрав сън, след уморителното дневно пътуване. За всеки случай, Камис – водачът на кервана, се погрижи да остави на стража няколко души от носачите, които щяха да се сменят през два часа. Такава предпазливост е твърде необходима из тези диви местности, където постоянно бродят двукраки и четирикраки неприятели. В това отношение Урдакс никога не забравяше да вземе нужните предпазни мерки. Петдесетгодишен, енергичен и силен, португалецът се отличаваше с извънредна издръжливост и опитност при организирането на подобни експедиции. Впрочем, в това отношение не му отстъпваше и Камис: тридесет и пет годишен, строен, ловък, невъзмутимо спокоен и съобразителен, храбър и хладнокръвен, дори и при най-опасни моменти, и затова минаваше за най-сигурен и опитен водач на кервани през африканските дебри.

Докато вечеряха, пътешествениците поведоха оживен разговор във връзка с онова, което очаква кервана при връщането, понеже, до фабриката Либревил имаше още повече от 2,000 километра, сиреч девет-десет седмици път.

До този момент, от границите на Дарфур керванът се спусна към Убанги, премина през брод Аукадебе и неговите многобройни притоци, и сега беше спрял тук, където 22-ят меридиан пресича 9-я паралел.

– Сега – каза Урдакс, – ще потеглим към югозапад.

– Това е неизбежно, понеже, ако не се лъжа, цялата южна част на

хоризонта е преградена от гора, чийто край не виждам нито от източната, нито от западната ѝ страна! – забеляза Джон Корт.

– Да, това е безкрайна гора – обясни Урдакс. – Ако пожелаем да я заобиколим откъм изток, навярно ще изминат няколко месеци, преди да можем да я оставим зад себе си.

– Нима не бихме могли да съкратим пътя, ако тръгнем направо през гората? – попита Макс Юбер.

– Сигурно, поне с две седмици! – каза Урдакс.

– Тогава, защо не минем през гората?

– Защото е непроходима!

– Непроходима? Хайде де!... Не вярвам! – възрази Макс Юбер.

– Впрочем, пешеходецът би могъл да се промъкне по някакъв начин, – продължи португалецът, – макар, че все пак не е много сигурно, тъй като никой до днес не е правил подобен опит; а колкото за преминаването на фургона – това е абсолютно немислимо!

– Значи, Урдакс, вие твърдите, че никой до днес не е правил опит да проникне в тази гора?

– Дали не е правил опит – не твърдя, но със сигурност зная, че никой не е постигнал успех. Нито в Камерун, нито в Конго ще намерите човек, който би се решил да стори това. Защото, невъзможно е да се премине там, където не съществува дори най-малка пътека сред плътната мрежа от пълзящи лиани и остри храсти, където дори с огън и с брадва не всякога е възможно да се пробие път, без да говорим за повалените от буря дървета, които са натрупани така, че образуват непреодолима преграда!

– Ами, непреодолима! – недоверчиво възкликна Юбер.

– Макс, недейте да се съблазнявате от мисълта да навлезете в тази гора! – каза Джон Корт. – Бъдете доволен, че ще можем да я заобиколим. Лично аз намирам, че е положително безумие, ако възприемем риска да навлезем в този горски лабиринт!

– Нима не ви интересува онова, което крие в себе си тази гора?

– Всъщност, какво желаете да намерите в гората, Макс?... Някакви неизвестни царства, омагьосани дворци, митологични същества, петкраки зверове или трикраки хора?

– Защо не, Джон?... Защо да не надникнем там?

Скрит зад гърбовете на своите покровители, Лланга внимателно се вслушваше в техния разговор, и погледът на големите му и умни очи като че ли искаше да каже, че е готов да тръгне с Макс Юбер, ако младежът реши да навлезе в тайнствената гора.

– Във всеки случай, Макс – продължи Джон Корт, – понеже г. Урдакс изобщо не мисли да минава през гората, тъй като едва ли някога ще може да излезе из нея, най-добре ще бъде за нас да легнем да спим. По този начин, на сън, ще можете хубавичко да поскитате из тази гора, макар че и това не е съвсем безопасно, според мен!...

– Смейте се, Джон, смейте се, колкото искате, но все пак тайнствената гора силно ме привлича...

– Макар и така да е, но най-разумното сега ще бъде, ако си легнем, Макс. Лека нощ!

Въпреки облачното небе, едва ли щеше да вали, и затова нашите пътешественици, свикнали да прекарват нощта навън, решиха да нощуват под сянката на тамариндите.

Лланга донесе възглавници и одеала, и нашите приятели побързаха да легнат между корените на дърветата, а малкият туземец се намести до краката им, както винаги, сякаш вярно куче-пазач.

Урдакс и Камис, преди да последват техния пример, решиха още веднъж да обиколят лагера, за да видят дали воловете са по местата си, дали негрите-пазачи не са заспали, дали огньовете не са загасени, тъй като последното беше много важно за избягване на пожари тук, където само една искра е достатъчна, за да пламнат тревата и пръснатите наоколо храсти, силно изсушени от жежките слънчеви лъчи. Щом намериха, че всичко е в ред, двамата се върнаха при фургона и легнаха край него.

Малко по-късно и двамата заспаха така, че дори гръм не би могъл да ги пробуди. Навярно и пазачите не бяха устояли срещу съня, понеже към десет часът вечерта никой не можа да забележи подозрителните блуждаещи огънове, внезапно появили се из грамадната гора.

II. Блуждаещи огънове

Около два километра разстояние отделяха лагера на пътешествениците от онази част на гората, където сега ту се появяваха, ту изчезваха някакви бели, трепкащи светлини, които бързо се движеха напред-назад. Десетина на брой, те се събираха на куп, или се пръскаха на разни страни, като същевременно трепкаха така, сякаш вятър ги духа, макар че наоколо въздухът беше абсолютно тих. Навярно, това са някакви туземци, разположени край гората, за да дочакат разсъмването. Обаче, светлините не приличаха на лагерни огънове: твърде чудно подскачаха напред-назад в едно пространство не по-голямо от декар, вместо да са събрани на куп. Не трябва да се забравя, че из Убанги постоянно скитат диви племена, дошли из Адамауа и Бахирми, откъм запад, или из Уганда, откъм изток. Едва ли някой керван със стока би започнал да привлича върху себе си вниманието с толкова много лагерни огънове. Очевидно само туземци биха могли да се разположат там, край гората, и не беше трудно да се отгатнат намеренията им по отношение на кервана на Урдакс. Обаче, почти до десет и половина часът, никой от кервана не забеляза нищо, макар че може би, там няколко стотин пагуини, фунджи, шилу, бари или данкази, се готвеха да извършат нападение над спящите.

За щастие, малко след десет и половина часът се пробуди Лланга, и щом зърна огньовете, започна да трие очи, за да се убеди, че не се лъже. Изведнъж, във въображението на момчето се създаде представа за страшно нападение над кервана, и без много да мисли, като не желаше да разтревожи съня на своите благодетели, пропълзя до мястото, където спеше форлопера, разбуди го и мълчаливо посочи огньовете с ръка. Камис около една минута се взря в тях, но понеже нищо не можа да проумее, побутна португалеца и пошепна:

– Урдакс, вижте, вижте какво става там!

Португалецът отвори очи, изведнъж скочи на крака и погледна натък, където сочеше форлоперът, а след това гръмогласно извика:

– Тревога!

Само за няколко секунди всички членове на кервана бяха на крака. Цялата долина тънеше в мъгла и в мрак, с изключение на южната ѝ страна, която отчасти се осветяваше от огньовете, чийто брой сега достигаше до петдесет.

– Там са туземци, навярно буржоси, които скитат по бреговете на

Конго и на Убанги! – обясни Урдакс.

– Разбира се, тези огньове не са се запалили сами по себе си! – Очевидно, човешки ръце ги пренасят от място на място, – забеляза Корт.

– Да, но ние не виждаме нито една човешка фигура всред тази странна илюминация.

– Защото хората не стоят пред гората, а се крият зад дърветата, – поясни Камис.

– Забележете, че те не настъпват, понеже огньовете, макар да подкачат наляво и надясно, след това отново се връщат по местата си! – промълви Макс Юбер.

– Навярно, за да не се отдалечават от своя главен лагер – кимна с глава форлоперът.

– Защо ли не са ни атакували досега, преди да ги забележим?

– Защото не са културни хора, а диваци, и много неща не вземат под внимание. Все пак, това не им пречи да бъдат твърде опасни врагове. Ето защо, трябва да сме на шрек!

Да, щат-нешат, трябваше да бъдат на шрек и да се бранят до последна възможност, тъй като тези туземци са безпощадни. В това отношение те надминават дори най-свирепите и диви австралийски племена, пръснати по Ново-Хебридските острови и из Нова Гвинея. Навътре в страната живеят племена канибали, и това прекрасно е известно на мисионерите, които често отиват срещу най-ужасна смърт.

В екваториална Африка силата е всичко, а слабостта се смята почти за престъпление. Тук все още съществуват човешки жертвоприношения. Например, убиват робите и слугите над гроба на техния господар, а главите на наказаните със смърт забиват върху дълги върлини и ги хвърлят за храна на дивите зверове. Също и децата от 10 до 16 години служат за лакомо блюдо при тържествени трапези; много главатари се хранят изключително с такова месо.

Освен към канибалство, тези диваци са особено склонни към грабеж, и често на далечни разстояния преследват керваните, за да ги ограбят и унищожат. Макар че са въоръжени много по-зле от търговците, все пак обикновено побеждават чрез своята многобройност. Това обстоятелство е добре известно на форлоперите; ето защо, те изобщо избягват близостта на селища, като Нгомбе-Дара, Калака, Таино и др., разположени между Аукадене и Бахр-ел-Абиад. Тук още не са успели да проникнат дори и мисионерите, които не се спират пред нищо, за да постигнат своята единствена цел: да преродят диваците чрез разпространяване на християнска цивилизация между тях.

До този момент експедицията на Урдакс беше пътувала благополучно. Камис избягваше местата, където биха могли да се натъкнат на неприятни срещи с туземците. Сега, след като заобиколи гората, керванът трябваше да достигне десния бряг на Убанги и да тръгне покрай реката, до вливането и в Конго, от дясната страна. Тук цялата местност често се посещава от търговци и от мисионери, а диваци почти не идват насам, понеже френските, английските, португалските и германските предприятия са ги прогонили навътре в страната, към Дарфур.

И ето, когато до Убанги оставаха само няколко дена път, керванът изведнъж беше заплашен от ограбване и смърт.

Благодарение на разпорежданията на португалеца, почти веднага се организира правилна защита: Урдакс, форлоперът и младежите се въоръжиха от глава до крака: освен това във фургона имаше още повече от дванадесет пушки и револвери, които бяха разделени на по-опитните и безусловно предани носачи.

Всички заставаха зад тамариндите така, че да се предпазват от отровните и смъртоносни стрели на туземците.

Обаче, предполагаемите врагове не настъпваха, огньовете не приближаваха и не се отдалечаваха, а само от време на време хвърляха дълги, светлинни ивици всред жълтеникав дим.

– Това са насмолени факли, които туземците носят покрай гората! – каза Урдакс.

– Да, сигурно е така, но аз все пак не разбирам, какво правят! – добави Джон Корт.

Наистина, всичко това беше съвсем необяснимо. Но нима изобщо биха могли да се учудват на нещо, когато в случая се касаеше до тези страшни скитници из долината на Убанги!

Измина още половин час, а положението на пътешествениците с нищо не се промени, и те продължаваха да бъдат нащрек. По цялата равнина не се виждаше живо същество. Наоколо цареше мъртва тишина.

– Трябва да направим разузнаване! – изведнъж заяви Макс Юбер, и пристъпи напред.

– Толкова ли е необходимо? – възрази Джон Корт. – Според мене, по силата на най-обикновена предпазливост, трябва да останем тук и да наблюдаваме, докато се разсъмне!

– Да чакаме! – с досада възкликна Макс Юбер. – Да чакаме шест-седем часа! Не, благодаря... Предпочитам да узная какво става. Ако тези туземци нямат лоши намерения към нас, бих предпочел отново да се

пъкна под одеалото, между корените на тамариндите, където толкова сладко бях заспал!

– Какво ще кажете? – обърна се Джон Корт към Урдакс.

– Разбира се, това предложение заслужава внимание, но трябва да се действа извънредно предпазливо!

– Предлагам аз да отида на разузнаване! – заяви Макс Юбер.

– И аз ще ви придружа – каза форлоперът, – ако г-н Урдакс няма нищо против...

– По-добре ще бъде, ако отидете двама! – отговори Урдакс.

– Да отида ли и аз? – намеси се Джон Корт.

– Не, драги приятелю, останете тук; ние двамата сме напълно достатъчно! – усмихнато се възпротиви Макс Юбер. – И веднага ще се върнем, щом узнаем положението.

– Проверете, дали оръжието ви е в ред!

– В ред е – отговори Камис, – но се надявам, че поне сега няма да ни дотрябва: по-важно ще бъде, ако не ни забележат, ето защо ще проявим извънредна предпазливост!

Макс Юбер и форлоперът тръгнаха към гората. Едва изминаха петдесет крачки, когато забелязаха, че Лланга тича след тях.

– Защо се довлече? – скара му се Камис.

– Хлапак такъв, защо не остана при другите? Нали там е твоят приятел Джон! – прибави Юбер.

– А моят приятел Макс е тук... Аз също тук!...

– Нямаме нужда от тебе! – рязко промълви форлоперът.

– Е, нека да дойде – намеси се Макс Юбер. – Очите му са като котешките; може би ще види онова, което ние едва ли ще забележим в този непрогледен мрак!

– Да, да... аз много виждам... аз далече виждам! – енергично кимна с глава момчето.

След като изминаха половината от пътя, тримата спряха и започнаха да се оглеждат. Обаче нито острият поглед на Камис, нито котешките очи на Лланга, нито дори бинокълът на Макс Юбер можаха да определят, чии ръце размахват факлите които сега още по-ярко горяха. Това потвърждаваше предположението, че онези, които носят факлите, се намират всред гъсталака, под прикритието на дърветата и на храстите. Ка-то че ли туземците изобщо нямаха намерение да излязат из гората.

Всичко това изглеждаше твърде странно. Ако там се криеше обикновен лагер на чернокожи, които при разсъмване ще продължат пътя си, тогава, защо беше тази илюминация? Какво ги заставяше да бъдат

будни, въпреки късния нощен час?

– Възможно е дори, че изобщо не подозират близостта на нашия керван – пошепна форлоперът. – Не е чудно да са дошли тук, след като ние изгасихме огньовете си. Тогава нищо не би могло да им подсказе за нашето присъствие, преди да се съмне.

– Тогава, нека да заминем, колкото е възможно по рано!

Като разговаряха по такъв начин, те изминаха още половин километър, така че до края на гората оставаха само неколкостотин крачки.

Никъде не се виждаше нищо подозрително. Само факлите хвърляха върху земята дълги светлинни ивици. Никъде – нито напред, нито назад, нито отляво, нито отдясно, не се мяркаше никакъв силует, не се чуваше никакъв звук, а числото на огньовете като че ли не се увеличи.

– Да отидем ли по-нататък? – попита Макс Юбер.

– Има ли смисъл? – отговори форлоперът.

– Според мене, това ще бъде излишна непредпазливост. Може би, те изобщо не са забелязали нашия керван... и тогава...

– Да, но все пак искам да узная, какво става там? Всичко това е толкова необикновено и странно! – промълви Макс Юбер и продължи напред.

Лланга побърза да тръгне подир него, и навярно двамата биха стигнали до края на гората, но Камис решително ги спря, като пошепна:

– Нито крачка по-нататък!

Каква опасност беше забелязал напред? Дали някоя група туземци, готови да ги нападнат?... Несъмнено беше само едно: там, пред края на гората, изведнъж всичко се промени. Огньовете изчезнаха за миг и настъпи пълна тъмнина.

Нашите разузнавачи моментално вдигнаха пушките си, без да спускат поглед от тайнствената гора. Изведнъж огньовете пак се появиха.

– Чудно, много чудно! – не преставаше да шепне Макс Юбер.

Мистериозните огънове, които до преди минута подскачаха ниско над земята, сега изведнъж засияха на височина от 15 до 30 метра, без никой от тримата да може да зърне дори сянката на някое от същества-та, размахващи тези необикновени факли.

Дали пък не са прости, блуждаещи огънове?...

Едва ли. Атмосферата изобщо не беше наситена с електричество, а облаците по небето по-скоро заплашваха да причинят един от онези страшни потоци, които често заливаха долините и горите из тази централна част на черния материк.

Но тогава защо туземците, със запалени факли в ръце, се

покатериха толкова високо по дърветата? Защо размахват оттам своите насмолени факли, чието пращане достигаше дори до тук?

– Да отидем по-близо! – предложи Макс Юбер.

– Не, излишно е! – възрази форлоперът. – Според мене, никаква опасност не ни заплашва през тази нощ. По-добре да се върнем при нашите и да ги успокоим!

– По-добре ще ги успокоим, ако узнаем причините на това необикновено явление! – настоя французинът.

– Не, г-н Макс, излишно е да рискуваме и да се излагаме на ненужна опасност: няма съмнение, че някакви чергари-туземци са се разположили тук. Трудно е да се каже, защо непрестанно размахват факли, защо са се покатерили по дърветата... Може би правят това, за да прогонят дивите зверове...

– Диви зверове? – промълви Макс Юбер. Но пантерите, хиените, биволите вят или реват: би трябвало да ги чуем! Не, не съм съгласен с вашето предположение... Искам да узная... – И без да довърши думите си, младият французин се спусна напред. Лланга отърча подир него.

Камис се поколеба около минута, но тъй като не можеше да изостави младия човек да върви сам срещу опасността, мислено реши да го последва до края на гората, макар че според него нямаше никакъв смисъл да постъпват така.

Изведнъж се спря; в същия миг се спряха Макс и Лланга. Сега не светлините на факлите ги смущаваха, които едновременно изгаснаха, сякаш от силен порив на вятъра. Сега от противоположната страна долиташе някакъв необикновен шум, истински концерт от проточени мучения и сумтения, сякаш далечни, глухи звуци на грамаден, развален черковен орган.

Дали от тази страна приближаваше страшна буря, дали във въздуха не се чуваха първите глухи трясъци на мълниите, размесени със сипкавия вой на бурния вятър, както понякога внезапно става из тази част на Африка... Не, не, тези звуци несъмнено произлизаха от някакви животни, а не от облаци, наситени с електричество. Освен това, никъде по хоризонта не се виждаха огнените зиг-заги на мълниите, които непосредствено следват една подир друга, когато избухне буря из тези местности. И южната, и северната страни на хоризонта бяха обгърнати от мрак.

– Какво е това, Камис? – попита Макс Юбер.

– По-скоро, по-скоро към лагера! – извика форлоперът и се втурна в обратна посока. – Не трябва да губим нито минута!

III. Пръснати и разделени

За по-малко от четвърт час, Макс Юбер, Лланга и Камис стигнаха до лагера. Нито веднъж не се обърнаха назад, за да видят, дали не ги преследват туземците. Впрочем, засега подир тях всичко беше тихо, но от противоположната страна долитаха тревожни звуци, които ставаха все по-силни и по-страшни. В лагера царяха невъобразим шум и паника, когато Макс Юбер и двамата му спътника пристигнаха там. Причината беше една наистина страшна опасност – опасност, срещу която не можеха да помогнат нито ум, нито храброст. Да бягат! Но дали не е късно?...

– Слонове! – извика форлоперът. – Грамадно стадо слонове!

– Да, – потвърди португалецът, – и ще бъдат тук не по-късно от петнадесет минути!

– Да избягаме в гората! – предложи Джон Корт.

– Гората няма да ги спре! – възрази Камис.

– Видяхте ли туземците? – попита Джон Корт.

– Не, не излязоха извън гората!

Междувременно, в далечината вече смътно се очертаваше някаква плътна маса, сякаш грамадна вълна, която все повече приближаваше. Глух, тежък тропот разтърсваше земята, дори до корените на високите тамаринди, и хиляди звуци, ту глухи и съскаци, ту резки, сякаш писък на локомотив, изпълваха въздуха на далечно разстояние. Европейските пътешественици твърде сполучливо сравняват тези звуци с шума, който произвежда летяща конна артилерия, ако към него бъдат прибавени и резките сигнали на големи, медни тръби.

Безумен ужас беше обхванал всички при мисълта, че подир малко ще бъдат безпощадно смазани от грамадните чудовища, че нямат никаква възможност да се спасят от тях.

Ловът на слонове представлява голяма опасност, дори когато са поотделно или на малки групи от пет-шест глави. А какво да се каже за цяло стадо от такива гиганти, стадо, което наброява не по-малко от сто слона, разгорещени и раздразнени, когато налита върху злополучни кервани, и сякаш лавина унищожава всичко по пътя си?

Впрочем, колкото и многобройни да са подобни стада, тези грамадни животни са обречени на пълно изстребване, понеже безпощадно ги избиват алчните за големи печалби търговци на слонова кост. Всяка година, само в африканския материк се избиват не по-малко от 40000 слона,

които дават около 750000 килограма слонова кост. При такова изстребване, няма да изминат и петдесет години, и бедните животни напълно ще изчезнат. Нима не е за предпочитане, вместо да ги избиват, да опитомят тези полезни животни, като домашни? Освен това, всеки слон, като домашно животно би носил много по-голяма печалба, отколкото убитият слон. Най-после, животът на слона е извънредно дълъг; значи, ползата от него още повече се увеличава. За съжаление, твърде рядко се срещат слонове, умрели от естествена смърт.

Днес съществуват само два вида слонове – африкански и азиатски; първите са по-дребни, с по-тъмна кожа, а по-изпъкнало чело, но ушите им са по-големи, зъбите по-дълги, а характерът им е много по-свиреп, отколкото на техните азиатски сродници².

При сегашното си пътуване, Урдакс и неговите спътници, големи любители на лова на слонове, не биха могли да се оплачат от несполука. Из тази част на Африка, броят на слонове е извънредно голям, понеже те предпочитат околностите на Убанги, богати с грамадни гори, изобилна вода и безкрайни, блатисти равнини. Тук, тези колоси живеят на грамадни стада, зорко пазени от опитен, стар sameц. До този момент Урдакс беше направил успешен лов, като примамваше слонове в здрави огради, поставяше им засади или ги издебваше, когато някои по-непредпазливи се отделяха от стадото. Макар че ловът не мина без труд и без опасности, за щастие, не бяха дадени човешки жертви, и португалецът можеше да бъде напълно доволен от реализираната печалба. Сега, обаче, след като на ловците предстоеше само да се върнат във факторията, разяреното стадо слонове като че ли заплашваше да смаже целия карван, за по-малко от четвърт час, и по този начин да лиши злощастните ловци, както от всичките печалби, така и от живота им.

Срещу туземците все още биха могли да се защищават, но какво да сторят против такъв враг, какъвто беше грамадното стадо слонове?

Разбира се, само за няколко минути от лагера няма да остане нищо, освен трески. Но дали хората, пръснати по равнината, ще могат да се спасят от страшната беда? Не трябва да се забравя, че слонът може да тича по-бързо от кон, пуснат в карьер!...

– Да бягаме... да бягаме! – настояваше Камис, като се обръщаше към португалеца.

– Да бягаме! – възкликна Урдакс. Той разбираше, че да избягат, това значи, да изгубят всичко – всичко, което бяха придобили при тази

2. Само за големината е обратното. Б. Victor from bezmonitor.com

експедиция.

Обаче, ако останат, нима биха могли да спасят макар трошичка от спечеленото? Няма ли да бъде истинско безумие оставането в лагера?...

Макс Юбер и Джон Корт очакваха решението на португалеца, предварително готови да го приемат, каквото и да бъде. А през това време страшната вълна приближаваше с такъв грохот, че хората не можеха да се чуват помежду си.

– Трябва да бягаме към гората!

– А туземците?!

– Туземците не са така страшни, като това стадо! – възрази форлоперът.

Така или иначе, единственото спасение в случая оставаше гората.

Но дали ще могат да стигнат до там? Между лагера и слоновете, разстоянието беше не повече от един километър.

– Фургонът! Фургонът! – извика Урдакс. – Преди всичко, трябва да прикрием фургона между тамариндите!

– Късно е! – възрази форлоперът.

– Ще правиш това, което аз заповядвам! – изкрещя португалецът.

– Да, но как да го сторя?

Действително, воловете бяха се откъснали, и обезумели от страх, тичаха право срещу слоновете, които подир няколко минути щяха да ги смажат, като мухи.

Щом видя това, Урдакс извика:

– Носачите, тук!

– Носачите?! – повтори Камис. – Излишно е да ги викате: всички избягаха!

– Страхливци! – възмутено възкликна Джон Корт.

Наистина, чернокожите носачи бягаха на запад, като отнасяха със себе си и целия багаж на ловците, бягаха не само като страхливци, но и като крадци.

Повече не можеха да разчитат на тези хора: те няма да се върнат, а ще се изпокрият из пръснатите наоколо туземни селища. Сега, от целия керван оставаха само португалецът, форлоперът, Джон Корт, Макс Юбер и малкият Лланга.

– Фургонът! Фургонът! – отчаяно повтаряше Урдакс. – Да спасим поне фургона!...

Камис мълчаливо сви рамене, но все пак повика на помощ младежите, и с общи усилия фургонът беше изблъскан и прикрит зад тамариндите.

След това, Камис извика:

– Качвайте се по дърветата! Нямаме друго спасение!

Преди да последват този съвет, Макс Юбер и Джон Корт събраха и отнесоха със себе си всичкото останало оръжие.

Форлоперът и португалецът също грабнаха някои най-необходими вещи. Кой знае, може би, ако тръгнат по-късно по течението на Убанги, ще могат да достигнат някоя крайбрежна фактория, и там да намерят прибежище?

Джон Корт погледна часовника си; беше единадесет часът и седемнадесет минути. Характерното спокойствие и разсъдливост, нито за миг не го напущаха, макар и ясно да виждаше, че положението е безизходно. Точно същото съзнаваше и Макс Юбер, твърде нервен, но решителен и смел в момент на опасност; като се разхождаше напред-назад около фургона, младежът напрегнато се вираше в приближаващата, тъмна маса.

– Трябват ни не обикновени пушки, а няколко артилерийски батареи!...

Камис с нищо не прояви своето душевно състояние. Пъхнал в пояса два револвера и метнал пушката на рамо, форлоперът стоеше неподвижно на мястото си. Този човек притежаваше поразителното спокойствие на африканците, чиято кръв е по-гъста и по-бледа от кръвта на белите хора, и поради това арабите са по-нечувствителни към физическите болки.

Португалецът съвсем не криеше своето отчаяние: не мислеше толкова за страшната опасност, колкото за понесените непоправими загуби, и изпращаше цветисти проклетия на своя роден език, по адреса на избягалите носачи.

Малкият Лланга стоеше до Джон Корт и не сваляше поглед от Макс Юбер; хлапакът от нищо не се страхуваше, щом неговите приятели са тук.

Сега слоновете бяха само на около петстотин крачки, и тяхното мощно дишане премина по равнината, като бурен вятър. Сякаш някакви апокалиптични чудовища размахваха във въздуха своите грамадни хоботи, които, подобно на разярени змии, ту конвулсивно се издигаха нагоре, ту се извиваха на страни.

Нямаше време за губене. Трябваше да подирят спасение между клоните, с надежда, че слоновете може би ще минат покрай дърветата, без да забележат изпадналите в беда пътешественици. Тамариндите, високи около 20 метра, много приличат на орехови дървета, по своите

особено извити клони, и твърде често се срещат из цялото пространство на африканския материк. От плодовете им негрите правят разхладително и приятно питие, което размесват със сварен ориз – тяхната главна храна.

За щастие на нашите пътешественици, тук тамариндите стояха толкова близо един до друг, че бяха преплели долните си клони и позволяваха преминаването от едно дърво на друго; дънерите им в основата имаха дебелина около метър – до метър и половина, а при разклоняването – дебелината достигаше 70–90 сантиметра. Обаче, първите клони бяха не по-ниско от 9–10 метра от земята, а дънерите представляваха от себе си съвършено гладка повърхност. Ето защо, покатерването нямаше да е толкова лесно, ако форлоперът не разполагаше с няколко „шамбок-са“, т.е. извънредно здрави и гъвкави ремъци от кожа на носорог, с които форлоперите управляват и подкарват впрегнатите волове.

Урдакс, Камис, Джон Корт и Макс Юбер бързо прехвърлиха ремъците през клоните и лесно се покатериха, а след това изтеглиха при себе си и малкия Лланга.

Само подир две минути, страшното стадо щеше да стигне до дърветата.

– Е, доволен ли сте сега, драги приятелю? – насмешливо се обърна Джон Корт към младия французин.

– Как да кажа... Това е нещо непредвидено, наистина, но съвсем не е необикновено, или неவிжданo и ново.

– Обаче ако останем невредими, тогава действително ще бъде нещо необикновено и неவிжданo!

– Хм, да... Като че ли щеше да е по-добре, ако изобщо не бяхме се срещнали с това разярено стадо слонове – промълви Макс Юбер.

– Напълно съм съгласен с вас!

В този момент се раздаде отчаяно, трогателно мучене: това бяха откъсналите се волове, които страшната жива маса просто смаза под себе си.

Едно от тези злополучни животни, подлудено от рева на своите другари, изведнъж изви настрана и се спусна към тамариндите, за да подири там спасение. Тогава и слоновете се устремиха нататък. Само след миг, и тази тъмна, жива вълна изпълни цялото пространство; из въздуха се носеше оглушителен шум. Още миг – и бедният вол се превърна в купчина кървави остатъци, а от фургона останаха само няколко трески. Напразно Урдакс изригваше най-страшни проклетия, напразно дори гръмна върху слона, обвил с хобота си дървото, на което беше се

покатерил португалецът: куршумът се плъзна по гърба на животното, без да му причини никаква вреда.

– Има ли полза да стреляме? – избъбра Джон Корт. – Само да хабим напразно куршумите! Поне тези гадове да бяха 20–30, а те са стотици, хиляди, никога не бихме могли да ги изтребим!

– Пък и да избием няколко – това едва ли ще ни спаси! – прибави Макс Юбер. После се обърна към Лланга:

– Страхуваш ли се?

– Не, щом тук е мой приятел Макс, аз никак не страхува се!... – отговори смелият хлапак.

Всъщност, не само малкото момче трябваше да се страхува. Щом свършиха с вола и с фургона, десетина слона се хвърлиха върху дърветата, като се опитваха да пипнат с хоботите си долните клони. Но понеже последните бяха твърде високо, разярените гиганти се издигаха дори на задните крака, за да постигнат желанието си.

Почти едновременно изстреляха два изстрела, раздадох се викове на болка и на ярост, но очевидно, нито едно животно не беше убито; нито едно тежко тяло не рухна на земята. Сега слоновете престанаха да се стремят към долните клони, а започнаха да разтърсват дънера на дървото, на което бяха се покатерили Урдакс и форлоперът, разтърсваха го с такава сила, че дървото запраща и се пропука. Високият тамаринд се клатеше под напора на гигантите така, че двамата ловци, побързаха да потърсят спасение на съседното дърво.

– Урдакс, след мене! – извика форлоперът, и започна да се прехвърля на дървото, където бяха двамата приятели и момчето.

– Урдакс! Урдакс! Сам ще се погубите! – закрещяха и тримата, но напразно. Обезумял от страх, португалецът прашаше куршум след куршум от своите револвери.

– Трябва да го спасим! Да го доведем насила! – извика Макс Юбер и стана.

– Късно е! – спря го Камис.

Наистина, беше късно: тамариндът изстреща и рухна на земята, заедно с бедният Урдакс.

Другите не видяха какво стана с португалеца, но от неговия страшен вик и стон, стон на предсмъртна агония, прекъснат изведнъж, ясно разбраха, че всичко е свършено.

– Сега е нашият ред! – промълви Камис.

– Много печално! – забеляза Юбер.

– И сега съм напълно съгласен с вас, мили Макс! – обади се Джон

Корт.

След като повалиха първото дърво, слоновете се заеха и с останалите. Като че ли страшната съдба на Урдакс щеше да сполети и другите. Какво да правят? Да слязат от тамаринда и да се спуснат към гората? Но слоновете сигурно ще ги последват! И после, няма в гората ще намерят спасение? Може би, ако се спасят от слоновете, ще попаднат в ръцете на свирепите диваци? Все пак, бягството в гората даваше известна възможност за спасение, докато тук смъртта на всичките беше неизбежна.

Сега и дървото, където се намираха двамата приятели, форлоперът и Лланга, започна да се клати така, че всеки миг щеше да се пречупи. Няколко силни хоботи се обвиха около долните клони: нещастните пътешественици едва не полетяха долу. Макс Юбер прегърна момчето с лявата си ръка и силно се притисна към дървото. Обаче страшният натиск на слоновете скоро надви съпротивата на дървото, корените му приповдигнаха почвата, и след миг тамариндът рухна и се просна по цялата си дължина.

– В гората! По-скоро, в гората! – извика Камис.

При рухването на дървото, слоновете инстинктивно отстъпиха назад, като оставиха тесен, свободен проход, и нашите приятели побързаха да се възползват от него, промъкнаха се и с всички сили се втурнаха към гората.

Погълнати от злобното желание да изкоренят дърветата, разярените слонове отначало не забелязаха бегълците. Обаче, последните не успяха да изминат и половината разстояние до гората, когато десетина гиганти се отделиха от стадото и се спуснаха да ги преследват.

– По смело. По-смело! – викаше Камис. – Още малко усилия, и ще се спасим!

Но, за да постигнат това, имаха нужда от повече душевна бодрост, а Лланга чувстваше, че Макс Юбер, който беше го грабнал на ръце и тичаше с него, започва да изостава.

– Пусни мене!... Остави мене!... Мои крака силни, бързи, аз мога сам тичам!... – викаше момчето.

Но Юбер не обръщаше внимание на думите му и продължаваше да тича, като се старееше да не изостава от другите.

Скоро бегълците започнаха да се задъхват и да забавят крачките си. А само няколко стотин метра оставаха до гората, където се надяваха да намерят спасение, понеже там едрите животни, поради своя размер не биха могли да си пробият път.

– По-скоро! По-скоро! – подканяше другарите си Камис.

Един слон, изпреварил останалите, беше само на около петдесет крачки от бегълците. А какво значи такова разстояние за слона? Пътешествениците ясно чуваха неговото тежко дишане и чувствуваха топлината на дъха му. Земята трепереше под краката на гиганта. Още минута и той щеше да настигне Юбер, който беше значително изостанал назад...

Щом забеляза това, Джон Корт се спря, вдигна пушката, прицели се внимателно и натисна спусъка. Куршумът попадна право в сърцето: слонът рухна, сякаш ударен от гръм.

– Сполучлив изстрел! – пошепна Джон Корт, и побърза да настигне другарите си.

Подир малко при убития слон дойдоха и останалите, но се спряха и започнаха да обмирисват събрата си. Това спиране даде възможност на бегълците да спечелят няколко минути, и като напрегнаха последните си сили, отново се втурнаха напред, без да се оглеждат.

Обаче, сега ги преследваха не десетина слона, а цялото стадо разярени гиганти, и като плътна стена летеше към гората, където вече не се виждаха никакви огънове. Навсякъде царуваше непрогледен мрак.

– По-скоро! По-смело!... – не преставаше да вика Камис.

Оставаха не повече от сто крачки, но и слоновете бяха само на няколко десетки метра отзад. Най-после още едно последно усилие – и Камис, Макс Юбер с товара си, и Джон Корт, като безумни навлязоха в гората и почти без съзнание паднаха върху гъстата трева.

IV. Решението е взето

Една минута по късно, цялото грамадно стадо достигна до края на гората. Но дърветата растяха толкова нагъсто и дънерите им бяха толкова дебели, че представляваха от себе си непреодолима преграда, дори и за тази всеразрушаваща сила. Слоновете нямаха възможност да си пробият път: напразно блъскаха с хоботите си, напразно атакуваха с цялата тежест на своята маса. Грамадните дънери на вековната гора не се огънаха от техния натиск, великата гора на Убанги стана недостъпна за тях.

Джон Корт запали клечка кибрит и погледна часовника си: беше полунощ. Значи, до разсъмване оставаха още шест часа. Тук всред гъсталака тъмнината беше още по-дълбока. Наистина бегълците бяха се спасили от свирепите слонове, но сега над главите им може би висеше друга опасност – нападение от туземците, срещу които тримата мъже и детето бяха също така безсилни, както преди малко.

– Няма да спим! – каза форлоперът, като си отдъхваше след бързото тичане.

– Да, няма да спим, – съгласи се Джон Корт, и добави: – Да бъдем готови, за да посрещнем евентуалната опасност. Туземците не са далече! Ето и следи от техния огън, в който още тлеят искри.

Действително, на пет-шест крачки от бегълците блещукаше полузагаснал огън. Макс Юбер се приближи, за да го разгледа, после се върна при другарите си и заяви:

– Не видях нищо подозрително. Несъмнено тази част на гората е съвсем напусната от туземците!

– Навярно са избягали, щом са забелязали приближаването на слоновете, – обади се Джон Корт.

– Не е чудно – потвърди Камис, – понеже огньовете моментално изгаснаха в същия миг, когато дочухме сумтенето на слоновете. Впрочем, туземците би трябвало да знаят, че са в абсолютна безопасност зад тези дебели дървета... Признавам, нищичко не разбирам от всичко това...

– Всъщност трудно е да разберем нещо по това време. Утрото е по-мъдро от вечерта! Нека да дочакаме разсъмването; тогава, сигурно ще узнаем много неща, а сега – очите ми сами се затварят, и просто нямам сили да се боря със съня! – заяви Юбер.

След минута, той спеше, като убит, обтегнал се върху тревата под високото дърво.

– Легни до него, Лланга, а ние с Камис ще пазим – каза Джон Корт.

– О, г-н Джон, легнете и вие, а само аз ще пазя. Свикнал съм да върша това! – усмихна се Камис.

Наистина, на форлопера можеха напълно да разчитат: беше неуморим и добросъвестно изпълняваше всичко, което му се възлагаше. Джон Корт остана още половин час с него, после последва съвета му и се обтегна до заспалия си приятел.

Като внимателно се прислушваше и към най-малкия шум, Камис нито за миг не затвори очи.

Навярно нашите читатели още от първите ни думи са разбрали, че Джон Корт и Макс Юбер имаха съвсем различни характери. Първият от тях, американец, беше твърде сериозен човек, с практичен ум, истински представител на Нова Британия, типичен янки, но в добрия смисъл на тази дума. Силно увлечен от географски и антропологични въпроси, той им посвещаваше по-голямата част от времето си. Смел, издръжлив, самоотвержен, готов при нужда да пожертвува и живота си за своите приятели.

Макс Юбер, истински парижанин, дори и тук, в дебрите на Африка, си остана такъв. Не отстъпваше нито по сърце, нито по душа на своя приятел, но не притежаваше неговия практичен ум; освен това, отличаваше се с буен темперамент и с екзалтирана решителност да дири по-новото, по-необикновеното в живота. Не веднъж неговият хладнокръвен и разсъдлив приятел го съдържаше и предпазваше при някои необмислени пориви, след като бяха напуснали Либревил.

Град Либревил е столица на французко Конго и на Хабона. Основан през 1849 год., неговите жители сега бяха достигнали числото 1600. Тук беше постоянната резиденция на губернатора на френската колония, и освен неговия дворец, в града няма други правителствени сгради. Болницата, мисията, складовете за въглища и другите магазини, съставляват останалата част на града.

На три километра от Либревил е разположено малкото селище Глаас, където процъфтяват английската, немската и американската фактории. Точно тук се срещнаха Джон Корт и Макс Юбер, преди шест години. Семействата им бяха заинтересовани в американската фактория в Глаас, и тук двамата младежи заемаха твърде високи длъжности. Работите на факторията вървяха отлично: търгуваха със слонова кост, с палмово вино, с лековити орехи „хуру“ и с ароматните плодове „кола“, чиято слава се носи не само из американските, но и по европейските пазари.

Преди три месеца Джон Корт и Мак Юбер решиха да проучат

местностите, разположени на изток от французко Конго и Камерун. Твърде опитни и смели ловци, те без колебание се присъединиха към експедицията на португалския търговец Урдакс, когото познаваха от рано, като напълно честен човек. Урдакс не приличаше на другите ловци на слонове, за които, Стенли казва, че всеки сантиметър от тяхната слонова кост е обагрен с човешка кръв.

Роден в Лоанго, португалецът Урдакс минаваше за твърде опитен търговец. Току-що беше решил да замине с кервана си зад Бахр-ел-Абиад, до границата на Бахирми и Дарфур, където се срещат много слонове. Форлоперът Камис също се ползуваше със славата на отличен водач и безстрашен човек.

Експедицията беше пътувала при най-добри условия, както споменахме по-горе, когато изведнъж я сполетя страшното нещастие при връщането ѝ, и от многобройния керван бяха останали само тримата мъже и момчето, изпаднали в безизходно положение на 1500 или 1600 километра от Либревил.

„Великият лес“, както го нарече Урдакс, напълно заслужаваше своето прозвище. По цялото изследвано пространство на земното кълбо има само четири грамадни площи, покрити с девствени гори. Първата, с размери: 2750 километра дължина и 1600 километра ширина, се простира в северна Америка, от залива Худзън до полуострова Лабрадор, като обхваща областите Квебек и Онтарио, към север от реката Свети Лаврентий. Втората девствена гора обхваща долината на р. Амазонка, към северозападната част на Бразилия, и има размери 3300 километра дължина и 2000 километра ширина. Третият „велик лес“, изпълнен с гигантски борове и ели, чиято височина достига 45–50 метра, обхваща грамадна част от южен Сибир, като започва от басейна на Об, простира се към запад и достига до долините на Индихирка, Енисей и Лена; неговите размери са 4800 км. дължина и 2700 км. ширина. Най-послед, четвъртият „велик лес“ се простира от долината на Конго до горните течения на Нил и Замбези. Неговата площ още не е измерена, но навярно е много по-голяма от площите на всяка от трите гореспоменати гори. Тази още неизследвана част на африканския материк, която върви паралелно с екватора, към север от Охово и Конго, обхваща приблизително 200000 квадратни километра, сиреч два пъти повече от цяла Франция.

Както си спомнят нашите читатели, Урдакс имаше намерение да заобиколи гората откъм западната страна, без да рискува да навлезе в този гигантски лабиринт от дървета, макар че с такава заобиколка би удължил пътя си с повече от две седмици.

Сега нашите злощастни пътешественици не разполагаха нито с фургон, нито с волове, нито с храна. Какво трябваше да сторят? През гората, пътят им се скъсяваше чувствително, а освен това, по-малко рискуваха да се срещнат с чергарски туземни племена.

Щом се пробудиха, Джон Корт и Макс Юбер веднага пристъпиха към разрешаване на този въпрос. Досега всичко беше спокойно, никакви туземци не се виждаха никъде. – Обаче сигурно са оставили следи от своето присъствие! – каза Джон Корт.

– Сигурно! – потвърди Камис. – Хайде, да отидем да проверим!

Тримата мъже и малкият Лланга навлязоха в гората. След като изминаха около тридесет крачки, забелязаха по мъха следи от многобройни крака, смачкана трева, изпотрошени храсти и наполовина обгорели насмолени факли, но никъде не зърнаха нито сянка от човешко същество.

– Избягали са! – промълви Макс Юбер.

– Или, само са се оттеглили, – поправи го Камис. – Според мен, засега не ни заплашва никаква опасност.

Обаче, ако туземците бяха си отишли, слоновете изобщо не мислеха да последват техния пример, а продължаваха да стоят на стража пред гората; някои дори напразно се опитваха да си пробият път през тази непреодолима преграда.

По съвета на Камис, пътешествениците се стараеха да не се мяркат пред очите на слоновете, за да не възбудят отново тяхната ярост.

– Ако не ни видят, може би ще се махнат и тогава ще се върнем при лагера, за да приберем онова, което е оцеляло от вещите ни, – каза Джон Корт.

– И да погребем с почит останките на нещастния Урдакс! – добави Макс Юбер.

– За последното не трябва и да мислим – заяви форлоперът, – там, където стъпят слонове, нищо не може да оцеее!

Но понеже слоновете не мислеха да си отиват, пътешествениците решиха да се върнат при огъня, да обсъдят своето положение и да вземат решение за онова, което им предстои да сторят.

Когато се връщаха, Макс Юбер с щастлив изстрел можа да повали едно едро животно, подобно на елен, но от рода на антилопите, с тъмно сив цвят, а рогата му бяха дълги и спирално извити. Убитото животно осигуряваше прехраната им за няколко дена, понеже тежината му не беше по-малка от стотина килограма.

Ловкият Камис за миг одра антилопата, отрязва най-хубавите

парчета и ги отнесе при огъня. През това време Джон Корт, Макс Юбер и Лланга, събраха сухи съчки, и след миг избухна весел пламък. Четвърт час по-късно, месото се печеше върху жарта, а нашите пътешественици с нетърпение очакваха вкусния обед.

Из тези, пълни с всякакъв дивеч местности, ловкият ловец никога не би рискувал да умре от глад, ако разполага с добра пушка и с достатъчно патрони. Разбира се, последното условие е най-важно. А нашите приятели, макар че преди нападението на слоновете бяха наблъскали джобовете си с патрони, сега, след като ги преброиха, видяха, че разполагат само с 50 куршуми. Ако се вземат под внимание случайните срещи с враждебни туземци, или необходимостта да се бранят от нападенията на диви зверове, това беше твърде скромнен запас, още повече, че до левия бряг на Убанги им предстояха около 600 километри.

След като обсъдиха тези въпроси, пътешествениците трябваше да вземат окончателно решение.

– Камис – обърна се Джон Корт към форлопера, – до днес вие бяхте наш водач. Покойният Урдаск ви се доверяваше напълно, също и ние ви се доверяваме, особено пък, като си спомним за начина, по който доказахте своята самоотвержена преданост през изтеклата страшна нощ. Решете вие, а ние предварително даваме съгласието си!

– Да, – повтори Макс Юбер, – вие дълги години сте водили през тук кеврани и познавате тази страна. Кажете мнението си: кой път трябва да изберем?

– Трябва да тръгнем през гората, – отговори форлоперът, без да се замисли. – Нито пагуини, нито денки, нито фунди, нито бухоси, нито пък други някакви племена на Убанги, никога не са навлизали в тази гора. Следователно, едва ли ще бъдем изложени на неприятни срещи. Този път е по-къс, пък и по-лесно ще намираме храна из гората!

Всички възприеха мнението на Камис. Разбира се, не можеха да разчитат на утъпкани пътеки из гората; най-много, биха могли да попаднат на някои следи от биволи или носорози. Изобщо, щяха да си пробият път с брадви и ножове, но – какво да се прави?!

Относително посоката на пътя, можеха да бъдат напълно спокойни, макар че в горския гъсталак не проникваше нито най-слаб слънчев лъч. Някои раси, например китайците, и известни диви племена от Далечния Запад на Америка, като се ръководят от слуха и от обонянieto си, по някакви неуловими белези прекрасно откриват правилната посока. Тази дарба до най-висока степен притежаваше и форлоперът, и не веднъж беше доказал това.

– Но дали ще можем да се промъкнем през тази девствена гора? – замислено попита Джон Корт.

– Разбира се, г. Джон! Нима допускате, че гората не е пресечена от няколко реки или потоци, които се вливат в Убанги или в някой от неговите главни притоци?

– Съгласен съм с вас, Камис! – обади се Макс Юбер. – Например, този малък поток също минава през гората. Възможно е дори, че по-нататък се превръща в дълбока река, и тогава какво би ни попречило да продължим пътя си върху сал?

– О, мили Макс, не бързайте да пътувате със сал: забравяте ли, че повечето от африканските реки не са плвателни?

– Ах, Джон, вие навсякъде предвиждате затруднения!

– По-добре е да ги предвиждаме, вместо по-късно да се сблъскаме с тях!

Наистина, Джон Корт беше прав. Африканските реки не приличат на азиатските, на американските или на европейските. Тук има само четири големи водни артерии – Нил, Замбези, Конго и Нигер, в които се вливат многобройни притоци. Ето защо, тукашните водни съобщения са твърде незадоволителни. Както казахме, африканските реки не могат да се сравнят с Мисисипи, Свети Лаврентий, Волга, Иравади, Брамапутра, Ганг и Инд, понеже изобщо са по-плитководни. Макар че по дължина не отстъпват на гореизброените големи реки, някои от африканските реки са достъпни само за средноголеми кораби, обаче, не по цялото протежение, а само близо до устията си. Освен това, по теченията им се срещат много прагове, водопади, водовъртежи и подводни камъни, и всичко това ги прави съвсем неудобни за плуване.

– Имате право, – съгласи се форлоперът със забележката на американеца, – повечето от тези реки не са плвателни. Но все пак бихме могли да плуваме, докогато срещнем някоя пречка, а след това ще продължим пеша, нали?

– Разбира се! И така, напред! – възкликна Макс Юбер, който беше твърде доволен от това пътуване през непроходимата и неизследвана от никого гора: тук се надяваше, че ще намери, най-после, онова необикновено и ново, което напразно очакваше и диреше през трите месеци скитане по горното течение на Убанги.

V. Първият ден от пътуването

Беше малко след осем часът сутринта, когато Джон Корт, Макс Юбер, Камис и Лланга потеглиха на път, с посока към югозапад.

Разбира се, никой не можеше да каже, дали скоро ще срещнат потока, който ще ги отведе до Убанги. Досега всичко вървеше добре: пътешествениците бяха попаднали на добре утъпкана пътека, която минаваше през храстите и през повалените от буря дървета, очевидно прокарана от някакви едри животни, разкъсали и смазали всичко по пътя си.

Лланга, сякаш дресирано ловджийско куче, тичаше напред, а когато го викаха, високо подканяше другите да вървят след него.

Форлоперът внимаваше да не се отклонят от правилната посока, и всички бодро крачеха напред.

Слънцето почти беше достигнало зенита. Обаче, колкото пътниците навлизаха по-навътре, толкова ставаше по-тъмно; въпреки ясното време, тук цареше полумрак. А какво ли е, когато небето се покрие с облаци? Навярно настъпва пълна тъмнина? Разбира се, за пътуване през нощта, и дума не можеше да става.

Решиха да почиват през нощта, а огън да палят само, колкото да си приготвят вечеря, и след това да го загасват. През това време на годината не беше студено, а от друга страна, макар че гората изглеждаше да е необитаема, по-добре щеше да бъде да не издават своето присъствие. Туземците сякаш потънаха в земята, след като бяха устроили неотдавна необикновената илюминация в началото на гората.

Доскоро керванът силно страдаше от голяма горещина, но тук, под сянката на дърветата, цареше приятна прохлада. Ношуването под открито небе не плашеше пътешествениците, понеже през този сезон нажеженият през деня въздух запазваше достатъчно топлина и през нощта. Поопасни бяха дъждовете, твърде характерни за тази част на Африка по всяко време на годината. А тези дъждове са истински порои, които заливат всичко и до мозъка на костите пронизват със своите игли или с тежките си като олово капки. Но през последната седмица небето беше ясно още от новолунието, а понеже този спътник на нашата планета очевидно оказва известно метеорологично влияние, пътешествениците можеха да се надяват, че времето ще се задържи хубаво поне още десет-дванадесет дена.

Из тази част на гората, леко наклонена към бреговете на Убанги,

почвата не беше блатиста както из южната част, но затова пък беше покрита с висока твърда трева и корени, годни за ядене, а това беше приятно разнообразие на храната на нашите пътешественици. Освен гигантските тамаринди, мимози и боабаби, които възвишаваха върховете си дори до 50 метра височина, тук постоянно се срещаха храсти от млечна порода, с остри клони и със широки листа, чиято кора съдържа млечен сок, а плодовете им са едри орехи. Когато тези орехи узреят, пръскат се сами и изхвърлят семена из своите шестнадесет клетки. Срещаха се и фрииниуми, и аниоми, и разновидни папрати, и цяла колекция ценни дървета – тек, червено дърво, акажу, желязно дърво, диви портокали, смоковници с бели стъбла, и много други.

Всъщност, всичките тези разновидни дървета растяха не толкова нагъсто и ако не бяха лианите, чиято дебелина понякога достигаше повече от тридесет сантиметра, обвили се около дънерите, през гората свободно биха преминавали фургоните на керваните. Обаче навсякъде се виждаше такава гъста мрежа от лиани и пълзящи растения, че образуваната от тях стена, представляваше непреодолима преграда. И цялата гора гъмжеше от милиарди най-разнообразни насекоми, мухи, бръмбари и червеи, а по клоните на дърветата се носеха хиляди видове птици, които от сутрин до вечер огласяха въздуха със своите писъци, крясъци, викове и чирикания. Всичките тези ибиси, папагали и папагалчета, пауни и фазани, птички-мухи и пойни птици, оживяваха гората, като я изпълваха с истинско море от звуци.

Тук-там се срещаха цели стада шимпанзета, макак, мандрили и горили – най-силните, най-свирепите и най-опасните от всичките съществуващи маймунски породи. Но досега тези горски жители, навярно никога още не виждали човек, се отнасяха по-скоро с любопитство, отколкото враждебно към пътешествениците. На подобно отнасяне, трудно биха могли да разчитат из горите на Конго или на Камерун.

След къса почивка през деня пътешествениците направиха още една почивка – към шест часът вечерта. Макар че понякога си пробиваха отвори с ножове и с бравди, но останалата част от пътя беше измината при сравнителни удобства по пътеката, прокарана от биволите. Впрочем, тук-там из храстите понякога надничаше едрата глава на грамаден бивол или онжд. Тези тревопасни са извънредно опасни, поради тяхната необикновена сила и бесен характер, и нашите пътешественици се стараеха да избягват нежелателни срещи, за да не бъдат принудени да хаят патроните си.

Когато се стъмни, четиримата спряха на една малка полянка, между

корените на грамадно дърво, високо повече от петдесет метра; клоните на този великан започваха на два метра от земята; по вейките му се виждаха сиво-зеленикави листа и белоснежни, пухкави топчета. Това беше едно от африканските памучни дървета, извънредно удобно за да даде защита от лошо време.

– Вижте, приятели, леглото ни е готово, хем памучно легло! – весело възкликна Макс Юбер.

Камис бързо накладе огън. Вечерята беше същата, както закуската и обедът, т.е. печено антилопово месо. Докато вечеряха, Джон Корт се обърна към форопера:

– Ако не се лъжа, през цялото време вървахме към югозапад?

– Да, през цялото време...

– Според вас, колко сме изминали през този ден?

– Дванадесет или петнадесет километра, г. Джон, и ако вървим все така, за по-малко от месец ще достигнем бреговете на Убанги!

– Няма да е лошо, но трябва да имаме предвид и евентуални задръжки и препятствия – забеляза Корт.

– Ами защо да нямаме предвид и някакво по удобно пътуване? Може би ще срещнем плавателна река или поток, които значително ще облекчат и ще съкратят пътя ни – обади се Макс Юбер.

Камис кимна с глава и отговори:

– Това е твърде вероятно, обаче когато отидем по-на запад.

– Страхувам се само от едно: че и в тази гора няма да намерим нищо тайнствено!

– Толкова по-добре, – промълви Джон Корт.

– Е, не съм съгласен! – усмихна се Юбер, а после се обърна към хлапака: – Хайде, Лланга, време е да спиш!

От предпазливост, решиха да дежурят на смени. Макс Юбер пожела да бъде пръв, а Камис и Джон Корт се обтегнаха върху пухеното легло, приготвено от самата природа. Младият французин се разположи пред загасналия огън и покорен от тихата прелест на тропическата нощ, неволно започна да мисли, какво ли крие в себе си тази гигантска гора. Нима само богато растително царство и нищо повече? О, не! Може би Швайнфурт и Юнкер са изследвали именно тази част на Африка, може би тази грамадна гора на Убанги се простира към изток и граничи със страната Хиам-Ниам, наречена „страна на опашатите хора“, макар че тамошните жители нямат никакви израстъци, подобни на опашка? А из северната част на Итури нима Стенли не е срещал пигмите, не по-високи от метър и 20 сантиметра, с прекрасно телосложение, с тънка и

лъскава кожа, и с очи, като на газела? Нима и английският мисионер Албърт Лид не е констатирал съществуването на същите дребни хора, на брой повече от десет хиляди, населяващи областта между Уганда и Кабинда? Според думите му те живеели предимно по клоните на дърветата, и безпрекословно се подчинявали на своя избран вожд. Ами, из горите на Ндукурбоша, нима същият този мисионер не се натъкнал на пет селища, току-що напуснати от лилипути, чиито ръст достигал едва 80–85 сантиметра? Нима не се е срещал с всичките тези „уамбути“, „батина“, „ака“, „базунгу“, тежки не повече от 40 килограма, но без да са лишени от остър ум, отлични работници и храбри войници, твърде опасни със своите малки на вид, обаче смъртоносни оръжия?

Като размисляваше по такъв начин, Макс Юбер вярваше, че безкрайната гора сигурно крие в недрата си някакви тайнствени същества, може би дори еднооки циклопи, подобни на онези, за които се говори в митологията, или пък такива, чиито нос е удължен във вид на хобот, вследствие на което могат да бъдат причислени, ако не към семейството на дебелокожите, поне към семейството на хоботните?

Увлечен от подобни научни фантазии, Макс Юбер не спеше наистина, но всъщност беше твърде лош пазач, и сигурно не би забелязал надвисналата опасност, за да предупреди своевременно другарите си. Младежът силно трепна, когато някаква ръка се отпусна върху рамото му.

– Аз съм, драги Макс! Моля, недейте да ме вземат за дивак „убанги“. Забелязахте ли нещо особено?

– Не, всичко е тихо и мирно.

– Хайде, полегнете си, драги Макс. Сега е мой ред да дежуря – каза Джон Корт, и се разположи пред загасналия огън.

Както първата, така и втората половина от нощта премина съвсем спокойно. По-късно, Камис смени американеца и дочака разсъмването без да забележи нищо подозрително.

VI. Все по същата югозападна посока

На другия ден, т.е. 11 март, добре отпочинали и поспали през нощта, Джон Корт, Макс Юбер, Камис и Лланга бяха готови да продължат пътуването.

Преди тръгване, пътниците запалиха огън, за да закусят пак с антилопово месо и с прясна вода от близкия извор.

Очевидно, тази част на гората, по която вървяха нашите пътешественици, беше често посещавана от едри четирикраки, понеже из разни посоки водеха широки, утъпкани пътеки. Впрочем, през сутринта пътниците не веднъж виждаха грамадни биволи и дори зърнаха два едри носорога, които за щастие минаха твърде далече.

До обед пътниците извървяха около 12 километра, и Камис предложи да спрат, за да се нахранят. Докато форлоперът палеше огъня, Джон Корт застреля чифт дрофи, чието месо високо се цени от туземците, а сега допадна по вкус и на французина, и на американеца.

След като се наобядваха добре, Камис и другарите му продължиха по-нататък, но сега все по-трудно успяваха да си пробиват път. От няколко часа валеше дъжд и това още повече би влошило положението, ако не бяха гъстите корони на дърветата, които от време-навреме пропускаха по някоя капка.

Обаче казаното обстоятелство създаваше известно неудобство: нямаше вода. Камис напразно диреше по пътя някакъв извор, – из тази част на гората, през която вървяха все по същата посока, т.е. към югозапад, нямаше изобщо вода, и поради тази причина не се срещаха пътеки, прокарани от животни.

– Очевидно онзи поток, който минаваше покрай лагера при тамариндите, завива остро към запад – каза Джон Корт. – Ако се съди по белите наоколо, наблизко не протича никакъв поток!

– Ако този поток се е отклонил от нашата посока, това не значи, че няма да срещнем друг поток – възрази Камис.

През тази нощ пътниците прекараха под прекрасно стройно и не по-малко високо дърво от памучника, който им послужи за покрив през изтеклата нощ. Това беше един бомбакс, който до тридесет метра издигаше право нагоре своето гладко равно стъбло, а после се разклоняваше на всички страни като гъста зелена шатра.

Пътешествениците пак наредиха поредно дежурство. Нощта

премина спокойно, само понякога долиташе далечен рев на биволи и на носорози. Но лъвски рев изобщо не се чуваше, понеже този мощен цар на животните не живее из африканските гори; среща се по другата страна на Конго, малко по на юг из Судан или в областите, близо до Сахара. Не напразно го наричат и „цар на пустинята“; той не обича тъмните и тесни гори, а предпочита широкия простор на равнините, нажежени от слънчевите лъчи.

Обаче освен лъвски рев не се чуваше и сумтене на хипопотам, а последното беше твърде печално, понеже присъствието на това животно всякога означава, че наблизко има вода.

Рано на другата сутрин преди да продължат пътя си, Макс Юбер с един изстрел повали твърде едра антилопа, подобна на зебра, нещо средно между кон и магаре. Това беше орикс, със симетрично нашарена кожа. Широка, черна ивица минава по целия гръбнак, краката и бедрата са изпъстрени с черни петна върху бял фон, опашката е съвсем черна и дълга до земята, под гърлото си има голям кичур дълги косми: красивите рога, дълги един метър, му служат за прекрасно оръжие при самозащита; из южната и северна части на Африка, орикът успешно се брани с рогата си дори от лъвовете и пантерите.

Но сега и рогата не помогнаха на бедното животно; смъртно ударен от куршума на Макс Юбер, орикът моментално издъхна. Този сполучлив изстрел достави на ловеца и на другарите му храна за няколко дни.

До днес нашите пътешественици стреляха само за да набавят храна; но през този ден им беше съдено да прибягнат към оръжието и за самозащита.

След като се нахраниха, пътниците бодро тръгнаха напред по широката пътека, която водеше право на югозапад, т.е. точно според желанието на Камис и на другарите му. На разстояние повече от километър, цяло стадо маймуни ги придружаваше ту по едната, ту по другата страна на пътеката. С кривения и крясъци, като правеха невероятни скокове и увисаха ниско над главите на пътешествениците, тези маймуни като че ли умишлено ги дразнеха.

Очевидно широката пътека беше дълга няколко десетки километри. Пътешествениците бодро крачеха напред, без да се натъкват на прегради или на неочаквани задръжки, но изведнъж Камис се спря и напрегна слуха си. Да, не беше се излъгал: до уши те му долетя гневно сумтене на носорози.

– Отвратително животно е носорогът! Не можеш лесно да се справиш с него! – избъбра форлоперът.

– Какво да правим, Камис? – попита Джон Корт.

– Да се постареем да минем незабелязано. За всеки случай бъдете готови с пушките си!

Сумтенето и тежкото дишане на дебелокожите се чуваха все по-ясно и по-близо. Грамадните животни бясно летяха насам, навярно раздрозени от нещо. Знае се, че в подобно състояние тези силни животни стават ужасно опасни.

Още минута и една отвратителна двойка застана на незначително разстояние от пътешествениците. Нямаше съмнение, че носорозите са ги видели, макар че нашите приятели побързаха да се хвърлят в гъстия храсталак, настрана от пътеката. Не след дълго, един от носорозите пристъпи напред, провря чудовищната си глава и дълбоко пое въздух.

Три гърмежа екнаха един след друг, но без полза: куршумите не бяха в състояние да пробият дебелината, белезникава и лишена от косми кожа на носорозите. Гърмежите не ги смутиха, а само ги подразниха повече, и чудовищата бясно се втурнаха върху преградата, закриваща пътешествениците.

Какво да се прави?... Наистина на няколко крачки се издигаше грамаден боабаб и ако се покатерят на него, ще бъдат в пълна безопасност. За съжаление, първите клони на дървото бяха на височина около петнадесет метра, а освен това самият дънер имаше дебелина не по-малко от 6 метра и липсваше каквато и да е възможност да се покатерят по него. Форлоперът прецени положението с един поглед, но все пак извика:

– Нека да си послужим с този боабаб, като защита!

Гъсто преплетените храсти и лианите вече прасяха и се чупеха под тежките стъпки на носорозите. Пътешествениците бързо отърчаха зад дървото. Разяреното животно долови това движение и след миг грамадният боабаб получи такъв удар, като че ли щеше да бъде изтръгнат из корен. Озлобеният носорог с всичка сила заби страшния си рог в гладкото стъбло. Но след това никакви усилия не му помогнаха да се освободи. Вторият носорог застана до другаря си, глупаво се взираше с късогледите си очи, без да може да забележи какво е станало и реवेशе повече от недоумение, отколкото от гняв.

– Да използваме момента! По-скоро! Бягайте, по-скоро! – извика форлоперът и като излязоха иззад боабабата, пътешествениците се втурнаха напред по пътеката, без да се обръщат.

Спряха се едва, когато се убедиха, че никаква опасност не ги заплашва от страна на носорозите.

– За щастие отървахме се, макар че напразно изразходвахме четири

куршума! Все пак съжалявам: казват, че месото на носорога е твърде вкусно – промълви Макс Юбер.

– Разбира се – потвърди Камис, – въпреки че има твърде силна мускусна миризма.

Пътешествениците си отдъхнаха свободно и продължиха пътуване до шест часът вечерта, когато се разположиха да нощуват под прикритието на една голяма каменна плоча.

Следващият ден измина без приключения и пътниците можаха да вземат около тридесет километра по същата посока към югозапад. Все още не бяха срещнали по-голяма река, освен няколко бистри поточета, които ги снабдяваха с прекрасна вода за пиене.

Пак се разположиха, за да пренощуват. Но сега, цели облаци прилепи, малки и по-големи, не им позволиха нито за момент да затворят очи, и се пръснаха едва при разсъмване.

– Отвратителни гадини! Откъде се довлече тази паплач! – ръмжеше Макс Юбер.

– Не протестирайте! – прекъсна го форлоперът. – За предпочитане е да имаме работа с тях, отколкото с комарите, които до този момент са ни пощадили...

– Не бих желал да имам познанство нито с едните, нито с другите, дявол да го вземе! – пошегува се младият французин.

– О, не, г. Макс, все пак ще се запознаем с комарите, щом стигнем до реката, която минава през тази гора! – възрази Камис.

Макс Юбер отговори:

– Вече не вярвам, че ще срещнем такава река!

– Напразно, г. Макс! Убеден съм, че реката не е далече. Вижте: на няколко пъти срещнахме блатна трева. Тази сутрин убихте две блатни патици, а отпреди десетина минути, след като слънцето залезе, чувам далечно, но ясно жабешко крякане.

Макс Юбер и Джон Корт признаха, че форлоперът има право, но все още не виждаха желаната река. Впрочем, често започнаха да срещат по пътя си мътни локви, пълни с отвратителни пиявици и с черни хлъзгави стоноги. Освен тях цели ята разновидни гиздави пеперуди летяха над храстите.

По късно форлоперът забеляза не само мухи, бръмбарчета и оси, но и многобройни рояци мухи „цеце“. Впрочем, мухата „цеце“ е съвсем безвредна за човека и за дивите животни; нейното ужилване е смъртоносно само за конете, за воловете, за кучетата и за камилите³.

Малкият отряд вървя до шест и половина часът вечерта, въпреки

силната умора, въпреки трудностите по пътя. Камис вече започна да дири подходящо място за ношуване, когато вниманието на Макс Юбер и на Джон Корт беше привлечено от виковете на малкия Лланга.

Както винаги, хлапакът беше отърчал напред сякаш ловджийско куче и сега крещеше с цялото си гърло. Младите хора помислиха, че го заплашва някаква опасност, и бързо отърчаха към него, като пригответа пушките си. А Лланга, покатерил се върху грамадния дънер на паднало дърво, сочеше с ръка пред себе си и крещеше:

– Рио! Рио! Вода! Вода!...

Наистина приблизително на половин километър от тях, лъкатушеше широка бърза река, чиято повърхност отразяваше последните лъчи на залязващото слънце.

– Според мене там ще е по-добре да пренощуваме – предложи Джон Корт.

– Да – кимна с глава форлоперът и добави: – Бъдете уверени, че тази рио⁴ скоро ще ни отведе до бреговете на Убанги.

Разбира се, не беше трудно да построят сал, и тогава пътуването значително би се облекчило. Обаче за да достигнат до рио, трябваше да минат през твърде мочурлива местност, а понеже здрачаването из този край продължава само няколко минути, беше се вече стъмнило съвсем, когато пътниците достигнаха левия, доста висок бряг на реката. На това място реката имаше ширина около осем метра; левият бряг беше почти гол, а по десния се виждаше гъста растителност. Несъмнено това беше не малък поток, а истинска река със силно и бързо течение.

Все пак трябваше да дочакат утрото, за да уяснят напълно положението си. Засега най-важното беше да намерят уютно и сухо място, където да прекарат нощта. Камис скоро намери някаква малка пещера сред крайбрежните скали, в която и четиримата можеха да се настанят твърде удобно.

Решиха да вечерят с останалия от обед печен дивеч; не запалиха огън, за да не привлекат вниманието на опасни животни, като крокодили и хипопотами, с каквито са пълни всичките африкански реки.

Наистина от друга страна димящият огън пред входа на пещерата би прогонил милиардите комари, обаче трябваше да изберат по-малката от двете злини: ужилванията на комарите все пак бяха за предпочитане пред обсипаните с остри зъби челюсти на крокодилите.

3. Толкова са били познанията по онова време. Б. Victor from bezmonitor.com

4. Рио – „река“.

Джон Корт остана на стража през първата половина на нощта, а през това време двамата му другари и хлапакът спяха дълбок сън, въпреки острите жужения на безбройните хапливи мухи и комари.

През своето дежурство американецът не забеляза нищо подозрително, но на няколко пъти му се стори, че чува жален човешки глас да повтаря все една и съща дума – „нгора“, която означава „майка“, на езика на туземците.

VII. Празната клетка

Наистина форлоперът беше направил твърде щастливо откритие, като намери тази малка пещера, чието дъно беше посипано с дребен, мек пясък, и не се чувствуваше никаква влага. Тук нашите пътешественици бяха напълно запазени от проливния дъжд, който се изля през първата половина на нощта; освен това, пещерата им обещавахе сигурно убежище през цялото време, необходимо за постройката на сала.

При зазоряване духна силен вятър и съвсем очисти небето; денят обещавахе да бъде топъл. Джон Корт и Макс Юбер бяха в прекрасно разположение на духа: тази река щеше да им помогне да изминат 400-те километри, а след това, като се спуснат по Убанги, скоро ще стигнат до Либревил.

Реката течеше почти по права линия към югозапад, а подир три километри се губеше между зеленината на надвисналите по бреговете ѝ дървета. По-нататък, реката правеше остър завой към юг, и от това място гората пак ставаше гъста и непроходима, като по-рано.

Както казахме, отначало левият бряг представляваше блатиста ливада, а десният бряг беше покрит с гъста растителност, така че изглеждаше, като че ли цялата местност е гориста до края на видимия хоризонт.

Бързите вълни на реката влачеха грамадни дънери на изтръгнати из корен дървета и цели грамадни крайбрежни тревни.

Джон Корт си спомни за жалния глас през нощта, който сякаш се разнасяше недалече от пещерата. Може би наблизо имаше туземци, макар че беше трудно да се допусне, че тази гора е населена с чергарски или със заседнали туземни племена.

Американецът обиколи наоколо, но нищо не откри, и си каза:

– Навярно ми се е сторило!

Нищо не съобщи на другарите си.

В този момент, Макс Юбер възкликна:

– Приятели, ето желаната река!... Нали искахте да построим сал? Хайде, на работа!...

– Да, г-н Макс, още днес ще се заема с тази постройка, като се надявам, че и вие ще ми помогнете.

– Разбира се, Камис! – извика Джон Корт. – С построяването на сала ще се заемем ние двамата, а Макс Юбер ще се грижи за нашата

прехрана и за нашата безопасност!

– Да, драги Джон, трябва незабавно да се погрижа за прехраната, понеже нямаме нищичко за ядене. Този лакомец Лланга е излапал всичко!

– Аз ли?! – обидено възкликна момчето. – О, г-н Макс!...

– Ха-ха-ха! Шегувам се, Лланга! Ела с мене, да подирим нещо покрай реката. Може би ще успеем да наловим риба!

– Пазете се от крокодили и от хипопотами! – предупреди ги форлоперът.

– От хипопотами? От тези кротки, смирени, пресноводни свини, чието месо е толкова вкусно, а характерът им е толкова мил?

– Охо, мил характер! Внимавайте да не ги разсърдите, защото в гнева си хипопотамът е ужасен!

– Не се безпокойте! Хайде, Лланга!

– Върви, Лланга, и не забравяй, че под твоите грижи поставяме нашия приятел Макс!

– Пестете патроните, г-н Макс – добави форлоперът.

– Да, твърде жалко е, че из тези гори не растат патрони по дърветата, както, например, хлебното дърво, което ни дава готов хляб!

Макс Юбер и Лланга тръгнаха надолу по брега на реката, а Камис и Джон Корт започнаха да дирят дърво, подходящо за постройката на сал. Преди всичко, трябваше да се снабдят с нужния материал. Разполагаха само с ножове и с малки брадви, затова изобщо не поглеждаха към гигантите на африканската гора. Камис реши да се възползват от падналиите клони – да ги преплетат със здрави лиани, а после да поставят двоен пласт от пръст и трева.

Тук имаше в изобилие такива клони. Още вечерта Камис беше забелязал на едно място подходящ материал и сега предложи на американеца да отидат и да го съберат.

Джон Корт го последва. Едва изминаха стотина крачки, и се натъкнаха на цял куп отличен материал, обаче как да го отнесат до брега? Решиха да дочакат връщането на ловците и тогава всички заедно да дотърят грамадата клони, толкова удобни за постройката на сала.

В този момент чуха гърмеж и веднага предположиха че ловците няма да се върнат с празни ръце.

Обаче след минута дочуха силен вик.

– Това е гласът на Макс! – промълви Джон Корт. – Дали не са в опасност?

– Да отидем при тях! – предложи Камис и двамата се втурнаха

нататък, откъдето дочуха вика.

Скоро достигнаха крайбрежния храсталак, над който се намираше тяхната пещера, и оттам зърнаха младия французин и Лланга, които със знаци ги канеха при себе си.

Когато отидоха по-наблизо, Макс Юбер весело се провикна:

– Камис, няма нужда да строите сал!

– Защо?

– Защото намерихме готов: наистина в твърде плачевен вид, но отделните му части са добри, според мене!

И Макс Юбер отведе форлопера и приятеля си при едно малко заливче, където наистина стоеше сал, построен от греди и съединен с дъски. Полуизгнило въже придържаше сала към кол, забит в крайбрежния пясък.

– Сал! – смаяно възкликна Джон Корт.

– Да, истински сал – потвърди Камис и се спусна да го прегледа, но в този миг отдясно долетя гласът на Лланга. Хлапакът дотърча и подаде на американеца някакъв предмет.

Това беше стар ръждясал железен катинар, но без ключа.

Сега беше напълно ясно, че салът не е построен от туземци. Железарското изкуство, разбира се, не беше познато нито на диваците от Конго, нито на жителите на Убанги, и очевидно салът принадлежеше на някакви бели хора, които никога по-късно не са се връщали из същите места.

Ако се съди по състоянието на сала и на катинара, навярно и единият, и другият бяха пролежали тук няколко години.

От всичко това следваше, че някакви бели пътешественици са достигнали със сала до тази ливада, като са идвали отгоре или пък са пътували надолу по течението на реката; очевидно, отишли са да изследват гората и повече не се върнали, като изоставили сала си. Значи и по-рано тук са идвали изследователи, макар че нито Джон Корт, нито Макс Юбер, нито Камис, през цялото си престояване в Конго, никога не бяха чули за някаква експедиция, организирана за проучване на тези области.

– Този катинар е ясно доказателство, че тук преди нас са идвали бели хора! – заяви Джон Корт.

– Ако подирим, може би ще намерим и други следи от тяхното присъствие, например мястото където е бил лагерът им, понеже нашата пещера едва ли е могла да им послужи за тази цел – каза Макс Юбер и усмихнато добави: – Изключително на нас принадлежи честта за откриването на тази симпатична пещера!

– Да, Макс! Хайде да отидем по брега до завоя на реката: може би ще открием и други следи от тези непознати... Камис, какво правите там?

– Разглеждам сала, г-н Джон! Напълно запазен, макар малко да е пострадал от водата и от лошото време. Но ще го поправим и ще си послужим с него. Ей сега ще се заема с това!

– Почакайте малко, драги приятелю. Елате да отидем до завоя на реката: може би ще намерим някакво обяснение на нашето откритие!

И тримата тръгнаха напред, придружени от момчето, което както винаги започна да тича ту пред тях, ту отдясно, ту отляво.

По брега срещнаха много блатни птици и дрофи, но не им обърнаха внимание, понеже Макс вече беше застрелял две тлъсти патици.

Обаче колкото и внимателно да гледаха под краката си, пътешествениците нищо друго не можаха да открият; никъде не се виждаха никакви следи от някогашен лагер, нито пък белези, по които да се заключи, че отгук са преминали бели хора.

Най-после близо до завоя на реката се натъкнаха на стадо кресливи маймуни, които шумно подскачаха по надвисналите над водата дървета. Очевидно, присъствието на пътешествениците никак не ги учуди; но преди последните да приближат, маймуните изведнъж изчезнаха в гъстата гора.

– Може би те са построили сала! – пошегува се Джон Корт.

– Може би те са построили и тази клетка! – добави Макс Юбер.

– Клетка? Каква клетка?

– Вижте там, в гъсталака, на двадесет крачки отгук... Някаква странна постройка, колиба или клетка, наречете я така, както искате.

– Да, г-н Макс има право – обади се Камис. – Там под онези мимози действително има някаква колиба и решетъчни стени...

– Да видим, какво има в нея! – извика Джон Корт и се приготви да отърчи напред.

– Нека да бъдем по-предпазливи – спря го форлоперът. – Да се промъкнем под прикритието на тези дървета.

Впрочем тази предпазливост сякаш беше излишна, понеже наоколо не се чуваше нищо, освен кръсъци на маймуни и птичи викове; двата бряга като че ли бяха съвсем пусти. Ето и колибата, построена между две грамадни мимози, със силно полегат покрив от дебел пласт пожълтяла и изсъхнала трева. Наоколо цареше абсолютен пустош. Колибата имаше известно сходство с клетка, понеже предната ѝ стена представляваше решетка, като онези, които се употребяват в зоологическите

градини, за да отделят животните от публиката. По средата на решетката имаше вратичка, отворена в този момент. Самата клетка беше празна.

Макс Юбер влезе пръв и скоро направи твърде ценни открития: някаква тенджерка или тиганче, в пълна изправност, металическа чашка, три-четири счупени шишета, вехто вълнено одеало, парче от някаква материя, калъфче за очила, голяма ръждясала брадва, а в ъгъла върху пода – една медна кутия със силно притиснат капак. Младежът се опита да я отвори, но окисляването беше споило капака към кутията, така че трябваше да прибегне до помощта на джобното си ножче. Капакът се подаде и отскочи, а в кутията се оказа добре запазен бележник, върху чиято подвързия с едри букви бяха напечатани две думи, които Макс Юбер високо прочете:

„Доктор Йохаузен“.

VIII. Доктор Йохоузен

Джон Корт, Макс Юбер и Камис не можаха да издадат нито звук: просто бяха замръзнали от смайване.

Разбира се, мнозина помнят или са слушали за опитите на американеца Харнер, да изучи езика на маймуните. За да придаде на своята теория по-голяма тежест и по-голямо значение, този учен решил да провери практически нейното потвърждение. Името на учения, твърде известно в Европа и Америка, беше добре познато и в Конго, и в Камерун.

Дълго преди пътуването си из Африка, този янки се запознал с маймунското общество, обаче с обществото на опитомените, цивилизовани маймуни. След дълговременни и внимателни наблюдения, той излязъл със смелото твърдение, че маймуните разговарят и се разбират помежду си, че употребяват членоразделни звуци, за да определят думите: храна, вода и пр. Професор Харнер поставил фонографи във Вашингтонската зоологическа градина, за да снимат точно думите на маймунския език. Освен това, професорът забелязал, че маймуните никога не разговарят без нужда, както хората.

„Онова опознаване на животинския мир, което можах да постигна, ме доведе до твърдата увереност, че всички млекопитаещи притежават способност да разговарят до такава степен, каквато съответствува на техните потребности и на тяхното развитие“, – това са собствените думи на професора.

Но още преди изследванията на американския професор било известно, че гърлено-гласовите органи на много млекопитаещи имат същото устройство, както у човека, и че притежават способността да издават членоразделни звуци. Но заедно с това всички знаели, че мисълта предшества думите, а пък изобщо животните са лишени от способността да мислят. Папагалът говори, но не разбира нито дума от своята реч. Тези положения са безспорни. Обаче Харнер не бил съгласен с тях.

И в желанието си да докаже правотата на своите твърдения, американският професор решил да замине за тропична Африка, и там съвършено да изучи езика на горилите и на шимпанзетата, а после, като се върне в Америка, да издаде пълен речник и граматика по маймунски език. Тогава, разбира се, всички по неволя щели да се преклонят пред подобна очевидност.

През 1892 година Харнер напуснал Америка, а на 12 октомври

същата година пристигнал в Либревил и се настанил във факторията на Джон Холтанц и Ко, където останал до февруари 1894 година.

Едва тогава, като избрал най-благоприятно време, професорът решил да пристъпи към своите научни наблюдения и експерименти. С малък кораб потеглил нагоре по река Охуе, и на 22 април пристигнал в католическата мисия Фернанд-Вац.

Мисионерите го посрещнали твърде радушно в своето общежитие, построено на брега на великолепно езеро Фернанд-Вац. Освен това любезните домакини по всякакъв начин се стараели да облекчат трудната задача на естественика.

Непосредствено зад мисията започвала грамадната гора, изпълнена с маймуни от най-разнообразни породи. Това положение, разбира се, било добре дошло за професора, но той скоро дошъл до заключението, че трябва да се засели сред тези четириръки хора, за да се сближи повече с тях.

За тази цел, професор Харнер си набавил специална желязна клетка, която поръчал да откарат сред гората. Ако може да се вярва на думите му, там той прекарал цели три месеца, съвършено сам, и безпогрешно изучил езика на горилите. Обаче, други твърдят, че предпазливият американец поставил клетката си на 20 минути разстояние от мисията до един дълбок кладенец и нарекъл това място „Крепост на Горилите“. Дотук водела прекрасна сенчеста алея, по която водоносците от мисията по два пъти на ден – сутрин и надвечер, идвали за вода. Казват още, че той дори прекарал в клетката две-три нощи, но силно безпокоен от насекомите решил да се откаже от по-нататъшно живееие в гората, разглобил клетката и се върнал при мисионерите, където с удоволствие се настанил. Най-после, на 18 юни, Харнер окончателно напуснал мисията и заминал за Англия, а оттам – в Америка, и като единствен спомен от пребиваването си в Африка, донесъл две малки шимпанзета, които обаче упорито отказвали да беседват с него.

Такива били резултатите от научните изследвания на професор Харнер. Изобщо свеждат се към това, че маймунският език, ако наистина съществува такъв, трябва по-подробно да се открие и проучи, макар че професорът твърди, че сполучил да определи няколко думи с неизменно, определено значение. Например, „вув“ или „вуув“, по маймунски означава „храна“, „шени“ – „вода“, „йехк“ – „пази се“, и т. н. По-късно чрез фонографи, поставени във Вашингтонската зоологическа градина, професорът успял да отбележи още няколко думи, изразяващи дори родови понятия. Според нас обаче този мним маймунски език не е нищо

друго освен характерни звуци, каквито издават всички животни: кучетата, конете, овцете, гъските, лястовиците, пчелите и др., – звуци, които съвсем не изразяват мисли, а просто – силни впечатления или чувства, като радост, страх и пр.

Във всеки случай далеч непълните изследвания и наблюдения от не съвсем експериментален характер на американския професор не били достатъчни да разрешат много съмнения по този въпрос. И ето две години след пребиваването на професор Харнер на Черния материк с цел да изучи маймунския език, на един немски доктор хрумнало на ума да повтори опита на американеца, като отиде да живее дълбоко в дивите гори, в центъра на маймунското царство, а не на двадесетина минути път от човешките жилища. С риск дори да бъде изяден от кръвожадните комари и москити, които толкова много изплашили знаменития симиолог Харнер, упоритият немец решил да започне своите наблюдения.

Доктор Йохоузен от дълги години живял в Малимба, в Камерун. Макар и лекар по професия той повече се интересувал от зоологията и от ботаниката. Щом узнал за безплодните усилия на професор Харнер, доктор Йохоузен решил да постигне успех там, където американецът претърпял фиаско, въпреки че бил на твърде преклонна възраст.

Понеже петдесетгодишният доктор Йохоузен често идвал в Либревил, младите Джон Корт и Макс Юбер го познавали, и при среща винаги разговаряли с него. Макар и доста възрастен, докторът притежавал отлично здраве, бил твърде добър човек, пъргав, предприемчив, превъзходно познавал английски и френски езици, и разбираал много местни туземни наречия, които усвоил при изпълнение на своите лекарски задължения. Твърде състоятелен и независим, докторът обикновено не приемал хонорар за прегледите. Няма нито семейство, нито роднини; независим и свободен в пълния смисъл на тези думи, твърде самоуверен, упорит и страшен оригинал, дори маниак, доктор Йохоузен, според мнението на някои, бил „малко чукнат по мозъка“.

Докторът имал слуга, когото много обичал. Щом узнал за намерението на господаря си да отиде да живее в гората, верният слуга веднага пожелал да го последва, макар че едва ли схващал важноста на предприятието. Слугата, някакъв туземец, намерил подслон при доктора, и оттогава му бил предан с цялата си душа.

Доктор Йохоузен поръчал да построят желязна клетка, подобна на клетката на Харнер, но много по-удобна и по-широка. След това взел грамадни запаси консерви, домашни съдове и старата си латерна и поръчал известно число никелови ордени, върху които били изгравирани

неговия лик и името му. Навярно, ордените били предназначени за по-важните представители на маймунската колония, каквато докторът искал да основе в централна Африка.

На 13 февруари 1896 година доктор Йохоузен и слугата му, заедно с клетката и с всички необходими оръдия и съоръжения, се качили на малък платноход и отплували нагоре по река Нбарри, но точно накъде, никой не знаел. Снабден с достатъчно продукти, докторът пожелал да се отърве от излишни любопитни въпроси, а същевременно да избави четириръките си приятели от присъствието на чужди лица, които само биха ги смущавали и стеснявали. С една реч докторът искал напълно свободно да се наслаждава от прелестта на маймунските беседи, и да открие тайната на техния език.

Едва по-късно станало известно, че платноходът на изследователя, като изминал около 400 км. нагоре по течението на Нбарри, хвърлил котва пред селцето Нила, откъдето докторът наел 20 туземци, за да носят вещите; след това, целият керван тръгнал към изток. Оттогава, никой нищо не узнал за доктор Йохоузен, и дори туземните носачи, след като се върнали в селото си, не могли точно да определят мястото, където се разделили с добрия доктор. Изминали две години, но въпреки старателните издирвания нищичко не могло да се открие или узнае за доктор Йохоузен и за неговия слуга.

Сега Джон Корт и Макс Юбер можеха да предположат до известна степен, какво е станало с изследователя. Очевидно след като освободил носачите близо до реката, минаваща покрай северозападната част на гората Убанги, доктор Йохоузен решил да построи сал, понеже разполагал с всички необходими материали и инструменти. Щом го построил, той и слугата му отплували по непознатата река до това място, където сега стояха нашите пътешественици, и тук поставил своята клетка-колиба, сполучливо скрита между разлистените грамадни дървета.

Да, но защо сега клетката е празна? Какво е принудило хората, насанили се в нея, да я напуснат? Колко време са живели в клетката? Дали са я напуснали доброволно или насила? Дали не са отвлечени?... Но, от кого? От туземци?... Обаче, нали горите на Убанги са необитаеми?... Може би нападението на някакви хищни зверове е причина за тяхното безследно изчезване?... На всички тези въпроси нашите пътешественици не намираха никакви отговори, и неволно ги облада мисълта: – живи ли са още доктор Йохоузен и неговият верен слуга?

– Трябва да видим, какво е написано в бележника – каза Джон Корт, след късо мълчание.

Макс Юбер отвори бележника и не без труд прочете няколкото страници написани с молив; в тези страници се заключаваше цялото съдържание на бележника, понеже другите листа бяха празни. От прочетеното нашите пътешественици узнаха, че доктор Йохаузен пристигнал тук на 29 юни 1894 година, разположил лагера си на брега на реката и построил сала, после освободил носачите, а след това седем дена спокойно плувал нагоре по реката. По-късно спрял избора си върху тази полянка, и побързал да построи своята клетка-колиба. На 13 август всичко било готово и докторът се настанил в клетката. Според по-нататъшните му бележки цялата околна местност била съвсем безлюдна, но твърде богата с дивеч и с риба, а след два дена от водата излезли двойка хипопотами, които не проявили никаква враждебност. През нощта на 25 срещу 26 август, близо до колибата се появили някакви едри маймуни от неизвестна порода, чието държане било твърде миролюбиво... На разстояние от стотина крачки пламнал огън, „едно особено необикновено явление, което трябва да бъде проучено“ – пишело в бележника. Още по-чудно било, че маймуните разговаряли помежду си... Една малка маймунка на няколко пъти ясно повторила: „Нгора! Нгора! Нгора!“ – дума, с която туземците се обръщат към майка си.

Това беше всичко; по-нататък следваха празни листа.

– През изтеклата нощ и аз чух същата дума – „нгора“, няколко пъти повторена от жален слаб глас – каза Джон Корт. – Нима не е чудно това?

– Да, много чудно! – потвърди Макс Юбер.

Очевидно, само Камис не намираше нищо интересно в тези въпроси за способностите на маймуните и за съдбата, постигнала злополучния доктор и слугата му. За него, по-голямо значение имаха намереният сал и предметите в празната клетка, които можеха да им бъдат от полза. Форлоперът се опасяваше само от едно: да не хрумне на младите приятели да издирят изчезналия доктор и затова побърза да ги подкани:

– Хайде, да тръгваме! Времето е скъпо!

– Само Бог знае, какво е станало с бедния доктор! – замислено промълви Джон Корт. – Неговият дневник приключва на 25 август; значи оттогава изобщо не се е връщал тук.

– Изключено е да тръгнем да го дирим! – настойчиво каза Камис. – Когато се върнем в Либревил, бихме могли да организираме експедиция с тази цел, но сега – по-скоро да стигнем до Убанги!

Освен изброените по-горе предмети нищо друго не можаха да намерят в колибата. Обаче в момента, когато форлоперът излизаше навън,

стори му се, че е стъпил върху нещо металическо. Наведе се и видя, че това е капак на доста голям сандък от бяло желязо, заровен пред вратата. Камис дръпна капака и извика от радост: сандъкът беше пълен с патрони, точно според калибъра на техните пушки! Наистина, това беше извънредно ценна находка! Но къде са леглата, столовете, масата, дрехите, оръжието, многобройните кутии с консерви? Очевидно, всичко е отвлечено. Обаче, от кого? Дали не от тези, които са отвлекли доктора и слугата му, сиреч от маймуноподобните диваци – туземци, които бедният доктор помислил, че са говорещи маймуни?...

– Във всеки случай – забеляза Джон Корт, – сега можем да допуснем, че из гората скитат диваци и трябва да се пазим от тях!

– Имате право, г-н Джон, ето защо да побързаме с поправката на сала – обади се Камис.

Когато пътешествениците се върнаха в пещерата, беше около 9 часа сутринта. Най-напред заеха се да приготвят закуската. Сега, понеже имаха чудесна тенджерка, можеха да се нагостят с варено месо. За обед щяха да си приготвят прекрасна супа: жалко, че нямаша сол и хляб. Докато Лланга наглеждаше супата, мъжете усърдно се заеха с поправката на сала. Камис намери в колибата няколко дълги дъски. Надвечер салът беше стегнат и приведен в пълна изправност.

Решиха да прекарат нощта в същата пещера, понеже започна да вали дъжд, който към осем часа се превърна в истински порой.

От предпазливост, пътешествениците пак наредиха дежурство; докато Джон Корт и форлоперът спяха дълбоко, Макс Юбер не можеше да се примири с мисълта, че на сутринта ще заминат, без да узнаят нищо за съдбата на доктор Йохаузен, който толкова дълго е прекарал в тази девствена гора. И ето пред погледа му започнаха да се мяркат приказни картини за звероподобни горски хора, които из гъсталака живеят в малки колибки, прилични на мравуняци; отново в ума му започна да оживява тази тайнствена гора, и когато на сутринта другарите му се пробудиха, младежът предложи да кръстят неизвестната река с името на доктор Йохаузен. Всички приеха предложението. Оттогава, върху картите на централна Африка започна да фигурира реката Йохаузен.

Нощта премина спокойно и никой от дежурящите – нито Джон Корт, нито Макс Юбер, нито Камис не чува никакъв необикновен звук.

IX. По течението на река Йохоузен

На 16 март към шест часът сутринта нашите пътешественици напуснаха брега и потеглиха с малкия сал по течението на река Йохоузен.

Макар че дъждът престана, небето все още беше покрито с облаци и въпреки силния вятър облациите не се пръскаха, а обещаваха мрачен ден. Впрочем това засега не беше лошо, понеже широката река протичаше по сравнително открита местност и ако имаше слънце времето щеше да бъде извънредно горещо.

На носа на сала беше направена площадка от утъпкана земя, достатъчно широка, за да може да се пали огън върху нея, а наблизко се издигаше грамада от сухи клони; на кърмата беше приспособено първобитно кормило, с чиято помощ пътешествениците до известна степен управляваха сала и не му позволяваха да се отклонява от желаната посока.

Според бързината на течението Камис пресметна, че подир двадесет дена ще стигнат до сливането на река Йохоузен с Убанги, ако по пътя не срещнат никакви непредвидени пречки, за които сега е трудно да се предполага. Във всеки случай несъмнено беше, че реката е твърде дълбока и прави много завой.

До обедната почивка всичко вървеше благополучно; салът нито веднъж не заседна по крайбрежния пясък. Джон Корт застреля една речна антилопа.

– Ами как ще я приберем сега?

– О, много лесно! – отговори форлоперът и отправи сала толкова близо до брега, че без труд можаха да скочат на пясъка и да вдигнат трупа на антилопата. През това време Макс Юбер и Лланга се заеха да ловят риба с помощта на твърде прост риболовен уред, направен от връв, намерена в колибата на доктор Йохоузен, от дълга, тънка пръчка и от трън вместо въдица, на който поставиха парченца месо за примамка. Обаче въпреки простотата на уреда подир няколко минути риболовците хванаха една едра щука, тежка около 3 килограма. Сега можеха да имат най-разнообразна храна: и супа, и риба, и варено месо, и печено. За да се свари супата бяха нужни няколко часа, но такова забавяне не влизаше в сметките на форлопера, и затова той накладе огън върху землената площадка на сала, окачи над него котлето с нарязаното месо, а през това време салът продължи плаването си по течението на реката.

Надвечер Камис спря в едно малко заливче. През деня не можаха да

уловят достатъчно риба, но тук, между камъните, хванаха толкова много раци и миди, че от тях можах да си приготвя чудесна вечеря, като ги изпекоха върху жарта.

Решиха да пренощуват на брега на заливчето, под сянката на грамадно каучуково дърво. Това сториха от предпазливост, понеже нощта обещавахе да бъде тъмна и съществуваше голям риск, че салът ще се сблъска с плуващите по течението грамадни дънери, или пък ще заседне всред крайбрежните гъсти водорасли. През цялата нощ нищо не наруши покоя на нашите пътешественици, макар че виковете и крясъците на маймуните продължиха до зазоряване.

– Готов съм да твърдя, че тези маймуни не могат да говорят! – разсъждаваше Макс Юбер, като усърдно се плискаше с вода, за да облекчи отчасти раничките по ръцете и по лицето си, причинени от безбройните москити.

Понеже се изля проливен дъжд, трябваше да отложат пътуването с час и половина. Тук под каучуковото дърво нашите приятели и техният сал бяха напълно защитени от страшния порой, който се изливаше от небето.

Джон Корт забеляза:

– Ако дъждът не престане скоро, за предпочитане ще бъде да останем тук. Жалко, че не можем да сменим измокрените си дрехи.

– А защо да не ги сменим с костюм от собствената си кожа според туземната мода? – усмихна се Макс Юбер. – По този начин, положение-то се опростява!

– Разбира се! Така ще избегнем и всекидневното пране!...

За щастие към седем часът сутринта, дъждът спря, а през това време нашите приятели закусиха с пряснонесени яйца на дрофа, намерени от Лланга, които Камис побърза да свари в кипяща вода. Но Макс Юбер както винаги пак започна да се оплаква от липсата на сол, без каквато все още не можеше да се примири.

Към седем и половина часът малкият сал напусна заливчето и заплува по течението. С хвърлените въдици можах да хванат няколко риби, които Камис сготви на сала, без да слизат на брега, за да не се забави пътуването.

Цялата местност изобилстваше с горски дивеч и с водни птици.

Според пресмятанията на Камис до обед пътниците бяха изминали повече от 10 километра, а реката си оставаше все така широка. Само по бреговете ѝ бяха израснали грамадни вековни боабаби, сплели краищата на клоните си така, че образуваха над реката свод по който от единия до

другия бряг пълзяха хиляди видове дебели лиани и образуваха някакъв особен род въздушен мост. По него свободно биха могли да минават не само маймуни, но и хора.

Понеже слънцето почти отвесно изпращаше лъчите си към земята, този зелен свод се явяваше истинско благодение. Имаше само едно неудобство – безбройното число представители от всички маймунски породи; не стотици, а хиляди горили, шимпанзета, песоголавци, орангутани и шебеци, които неуморно се кривеха и правеха най-необикновени скокове.

– Като че ли сме в истинско маймунско царство! – казваше французинът. – Впрочем това никак не е чудно; намираме се в централна Африка, където и туземците малко се отличават от своите четириръки сродници!

Но сега не беше време да обсъждат интересния въпрос, доколко голяма е разликата между туземците и маймуните, понеже трябваше да мислят за самозащита срещу безбройните пълчища на последните, започнали вече да се отнасят твърде враждебно към пътниците в сала. Отпреди няколко часа, форлоперът с тревога следеше шумните прояви на безбройното стадо.

– Нека да приготвим пушките и да внимаваме. Трудно е да се предвиди какво може да стане!

– Хайде, де! Само един изстрел е достатъчен, за да ги пръсне – каза Макс Юбер, и вдигна своята двуцевка.

– Моля ви, не стреляйте! – извика Камис. – Нека ние да не започваме, а да отговорим само, когато бъде необходимо!

Сега върху пътешествениците откъм брега полетяха камъни, тояги, отчупени клони и плодове; както се знае, едрите маймуни притежават необикновена сила. Форлоперът се стараеше да държи сала по средата на реката, на еднакво разстояние от двата бряга. Но и това положение малко помагаше. Един ловко хвърлен камък удари младия французин по крака. Разсърденият младеж вдигна пушката и гръмна – убитата горила рухна на земята, но гърмежът не смути другите четириръки; само повече се залутаха и закряхаха, а числото им беше такова, че и дума не можеше да става за избиването им до край.

За щастие при следния завой реката се стесни с една трета, бързината на течението се увеличи и салът полетя напред.

Може би маймуните ще се пръснат при настъпване на нощта; но независимо от това, форлоперът реши да продължат пътуването през цялата нощ, за да не бъдат нападнати на брега, където нищо не би могло да

ги спаси от тези страшни врагове. Впрочем, сега беше около 4 часа след пладне, а до седем положението може би щеше да се промени.

Камис най-много се тревожеше от мисълта, че маймуните масово ще нападнат сала и тогава – всичко ще бъде свършено! Подобно на котките и маймуните избягват водата, но нима не биха могли да се спуснат по надвисналите над реката лиани и да скочат върху сала, като по този начин свършат моментално с Камис и с неговите другари?

Действително на няколко метра напред два грамадни боабаба бяха сплели клоните си; увиснали на тях шест горили причакваха сала. Наме-рението им беше очевидно.

– Просто ще скочат върху главите ни, ако не ги прогоним оттам! – промълви Макс Юбер.

– Стреляйте! – извика Камис.

Екнаха три гърмежа и три горили, като напразно се стараеха да се задържат за клоните, рухнаха във водата.

Избухнаха още по-силен шум и крясъци; около двадесет други маймуни се спуснаха към дървото, за да скочат върху сала. Камис и другарите му бързо напълниха пушките, и започнаха твърде сериозна стрелба. Десетина свирепи маймуни паднаха една след друга, а останалите с вой и писъци избягаха обратно към брега, преди салът да стигне до ви-сящия мост.

Сега изчезването на доктор Йохаузен и на слугата му не беше чудно, ако се допусне, че маймунското население на тези гори ги е посрещнало по същия приятелски начин. Все пак изглеждаше необяснимо защо маймуните, известни със своята страст към разрушаване, са оставили непобутнати колибата и намерените в нея предмети!

Впрочем в този момент нашите пътешественици нямаша възможност да разсъждават надълго върху участта на доктор Йохаузен: трябваше да помислят за опасностите, които бяха надвиснали над собствените им глави. Реката все повече се стесняваше и на стотина метра пред тях водата клокочеше и се пенеше. Пътешествениците веднага разбраха, че там има водовъртеж. Беше очевидно, че въпреки старанията на Камис да си послужи с примитивното кормило, течението положително ще изблъска сала към десния бряг. И тогава нищо не би попречило на маймуните да нападнат масово. Ето защо необходимо беше да ги прогонят с честа пушечна стрелба. Щом салът започна да извива към брега, пътешествениците дадоха дружен залп. След миг цялото маймунско стадо удари на бяг. Обаче не дружният залп на нашите приятели принуди маймуните да избягат, а страшната мълния, която изтрещя точно в същия

момент, когато стрелците натиснаха спусъците на пушките си. Тези ужасни тропически мълнии, които избухват изведнъж, като разсичат небето от единия до другия край, и ослепяват очите с блясъка си, вселяват непреодолим страх и паника сред повечето животни и ги принуждават да се крият и да дирят спасение из горските гъсталаци. След трясъка на мълнията и двата бряга се очистиха само за няколко минути. Из крайбрежните храсталаци останаха трупове на убитите или тежко ранени маймуни.

Х. „Нгора“

На сутринта небето се проясни и гората пак започна да примамва със своята приятна зеленина, със своята прохладна свежест. Но, разбира се, никой от пътниците не помисли да заменят плуването на сала със сухопътно пътуване, още повече, че реката Йохоузен имаше все същата югозападна посока. Камис почти не се съмняваше, че подир две седмици ще достигнат басейна на Убанги.

Бурята престана към три часа след полунощ. Но преди това, когато първата мълния прогони нападащите маймуни, течението изблъска сала към брега точно пред един грамаден боабаб, чиято сърцевина беше съвсем изгнила. Само дебелата кора поддържаше исполинското дърво. Тук, в тази обширна хралупа, довякоха сандъка с патроните, пък и сами побързаха да се скрият от бурята.

– Наистина, мълнията удари точно навреме! – каза Джон Корт, като си спомни за събитията от изтеклия ден.

Докато двамата младежи усърдно чистеха пушките, Камис се зае да приготви утринната закуска, а Лланга отърча да подири яйца из крайбрежните храсталаци.

Макс Юбер кимна с глава и потвърди:

– Да, мълнията удари точно навреме! Обаче дано не им хрумне на тези чудовища да дойдат пак, след като премине бурята... За всеки случай, трябва да бъдем на шрек!

И Камис се опасяваше от същото, но започна да се успокоява, понеже из гората не долиташе никакъв звук, не се виждаше никакво движение.

– Това е добър знак – пошегува се Джон Корт, – понеже бях започнал да вярвам, че ще изстреляме всичките си куршуми по маймуните, а доктор Йохоузен едва ли се е сетил да ни остави и друг запас!

– Като си помислим само, че бедният доктор е искал да създаде приятелски връзки с този четирирък народ!... Колкото пък за думите, които употребяват, когато желаят да си предложат обед, или да си кажат: „добър ден“, „здравейте“, „как сте“ или „сбогом“ – само такива налудничави като професор Харнер биха се опитали да ги проучат и да ги определят... Впрочем подобни чудаци като Харнер и доктор Йохоузен навярно се срещат и из другите страни по света... Колкото за себе си мога да кажа, че никога не бих се съгласил да се заема с третирането на

въпроса около прословутия маймунски език! – заключи Макс Юбер и добави: – Обаче все пак ще съжалявам, ако се върнем в Либревил, без да открием още нещо във връзка с бедния доктор Йохаузен!...

– Ще бъде жалко, наистина – отговори Джон Корт, – но за нас е по-важно да се измъкнем от тази проклетата гора!

Пътуването изобщо не беше трудно, но Камис не преставаше да се тревожи за следното: дали четириръкните чудовища няма да подновят нападенията си, дали по реката няма да се натъкнат на опасни прагове и водопади?...

Лланга се завърна и донесе десетина патешки яйца. Камис покани другарите си да закусят. Изведнъж, Джон Корт се обърна към спътниците си:

– Знаете ли какво ми хрумна: защо да не си похапнем на обед от тези убити горили и шимпанзета?

– Ах, що за канибалство! – възкликна Макс Юбер. – При това в страната, където има толкова разнообразен дивеч!... Не, аз се отказвам от маймунско месо – все едно, че бих ял човешко месо!...

– Но туземците твърде често си хапват маймунско месо и казват, че е много вкусно – обади се Камис.

Все пак решиха, че няма да ядат маймунско месо, а ще си набавят някакъв дивеч за обед.

Като си послужиха с дълги върлини, пътешествениците не без труд отделиха заседналия сал от брега.

Денят обещавахе да бъде ясен. Ако не беше твърде силният северен вятър, горещината щеше да е непоносима. Сега реката ставаше все по-широка и по-широка; маймуните бяха изчезнали, но затова пък цели облаци водни птици прелитаха над брега: диви патици, пеликани, рибари и др.

За да не губят излишно време, пътешествениците решиха да не спират по пладне, а да приготвят обедата си върху сала.

Първата половина от деня измина благополучно, но след обед се случи нещо, което не нашега разтревожи нашите приятели.

Беше към четири часът след пладне, когато форлоперът помоли Джон Корт да го замести при кормилото, а сам пристъпи към носа на сала и започна да се взира пред себе си.

– Какво гледате, Камис? – попита Макс Юбер.

– Ето какво! – отговори форлоперът, и посочи с ръка към едно място, където реката силно се вълнуваше.

– Пак ли е водовъртеж?

– Не, не е водовъртеж!

– Ами, какво е?

Сякаш отговор над повърхността на водата се издигна фонтан висок 3–4 метра.

– Нима из тези реки има китове?! – смаяно възкликна Макс Юбер.

– Не китове, а хипопотами!...

Изведнъж се раздаде шумно сумтене и над речната повърхност се появи безобразната глава на водното чудовище, с две грамадни челюсти, обсипани с едри остри зъби. Вътрешната част на гърлото наподобява купчина насечени парчета сурово месо, а очите му приличат на „кръгли прозорчета на холандска колиба“, както се изразяват някои пътешественици.

Тези грамадни животни се срещат от нос Добра Надежда до 23-я градус северна ширина, почти из всички реки, езера и по-дълбоки блата. Измежду реките, които се вливат в Средиземно море, хипопотами се вдят само из горното течение на Нил.

Въпреки своя кротък характер хипопотамът е страшно животно – когато е раздразнен, особено под влиянието на физическа болка, не се спира пред нищо, нищо не щади, и силата му е такава, че с един удар на мощните си челюсти, може и най-голямата лодка да раздроби на трески.

Разбира се, никой от нашите приятели не помисли да дразни хипопотама, но дали чудовището от своя страна нямаше лоши намерения спрямо тях? Достатъчно би било само да блъсне сала с тежестта на тялото си, която понякога надвишава 2000 килограма, и с пътешествениците ще бъде свършено веднъж завинаги!

– Трябва да се постарам да минем незабелязано! Може би хипопотамът ще помисли, че салът е някакво плуващо дърво. Ако сега се втурнем да бягаме към брега, там по-лесно ще се защитим от водното чудовище, което на суша е твърде неподвижно, вследствие на своите къси крака; обаче ще трябва да изоставим сала, а тогава хипопотамът с един удар ще му види сметката!...

Пътешествениците решиха да легнат по очи и да чакат, и само в краен случай да се спуснат към брега.

Речено – сторено. Всички легнаха и зачакаха, а течението все по-близо и по-близо влечеше сала към чудовището. Скоро ги лъхна неговото топло влажно дишане. Лежеха без да мърдат. Ами ако салът се блъсне о главата на хипопотама и се преобърне?... Изминаха още няколко мъчителни минути и салът пак заплува спокойно, без онези тласъци, които се чувстваха, докато минаваше по водата, силно развълнувана от

мощните движения на хипопотама. Пътешествениците се приповдигнаха и видяха как водното чудовище отново се гмурна в реката, без да им причини ни най-малка вреда.

Надвечер Камис и другарите му слязоха на брега. Точно тук едно бистро поточе се вливаше в реката Йохоузен, а над него се издигаше грамадно бананово дърво, чиито клони бяха се прекършили под тежестта на едри узрели плодове. Наистина дивите банани не са толкова вкусни, но техният сок, смесен с изворна вода, дава чудесно освежително питие.

– Всичко би било прекрасно – избъбра Макс Юбер, като се готвеше да легне, – ако не бяха тези проклетите москити, които едва ли ще ни позволят да мигнем през нощта!

В този момент младежът чу гласа на Лланга и побърза да отиде при него. Момчето му показва цели купища изсъхнала тор от антилопи, елени, биволи и други животни, които навярно бяха идвали тук, за да пият вода. Това беше единственото и най-добро средство, за да се избавят от насекомите. Ако върху огъня се хвърли известно количество животинска тор, веднага към небето се издигат облаци лютив дим, който прогонва всички насекоми. Това средство е известно на туземците и те постоянно се ползват от него.

Нашите пътешественици не закъсняха да сторят същото и прекрасно спаха през нощта. На сутринта с нови сили продължиха надолу по реката.

Нищо не е така променливо, както времето из тази част на Африка. Днес небето беше покрито с облаци и скоро започна да вали дъжд, или по-право – дребна мокра прах. Съобразителният Камис с помощта на тънки и здрави лиани от десетина големи бананови листа беше ушил съвсем непромокаемо платнище, което сега метна и прикрепил към четири върлини, забити по средата на сала; под този навес, пътниците намериха прекрасно прикритие от дъжда.

Към обед, по десния бряг на реката, пак се появиха около 20 грамадни маймуни; очевидно, имаха намерение да възобновят атаката си, но пътешествениците се придържаха по-близо до левия бряг и, понеже на това място реката беше много широка, нямаше никаква опасност от страна на четириръкните злодейци.

Нашите приятели пак обядваха на сала. След обед реката изведнъж остро изви към югоизток. Това силно огорчи форлопера. Впрочем подир час – час и половина, реката описа нова дъга и пак зае първоначалната си посока.

Към шест часът вечерта Камис и другарите му спряха в едно малко заливче и скоро се разположиха под широката корона на красив акажу⁵. Тук не намериха нито патешки яйца, нито раци, нито миди, но затова пък имаше купища животинска тор, която щеше да им осигури спокойно прекарване на нощта. Запалиха огън, за да приготвят вечерята. Лланга неуморно припикаше по брега и надничаше из всички храсталаци, като същевременно не забравяше да следи с поглед и падналите в реката дървета и клони, които течението влачеше напред.

Ето, зададе се дънер на средно дебело дърво, запазило още зелени клоните и листата си. Очевидно, дървото беше повалено от бурята през изтеклата нощ, паднало в реката и течението го понесло със себе си.

Изведнъж Лланга забеляза, че между клоните към върха, шава някакво живо същество. Хлапакът реши да отърчи при приятеля си Макс, за да му съобщи откритието си, но в този момент течението обърна дървото към заливчето, и до ушите на момчето долетя отчаян вик за помощ, сякаш човешки вик.

И ето, когато дървото премина покрай заливчето, малкото живо същество се хвърли във водата, с явното намерение да плува към брега.

За миг на Лланга се стори, че живото същество е малко дете. Навярно е било между клоните, когато дървото паднало във водата. Изведнъж друг въпрос развълнува хлапака: дали детето може да плува? Бедното навярно зле беше пресметнало силите си, понеже отчаяно започна да пляска и да се блъска по водата, като от време навреме жално и пронизително крещеше.

Без да повика някого от по-възрастните на помощ, за да не губи време, Лланга смело се хвърли във водата и заплува към мястото, където за последен път зърна малкото същество.

В този момент, Джон Корт и Макс Юбер, които също бяха чули жалния вик, дотърчаха и видяха Лланга във водата, с някакъв товар на гърба си. Хлапакът скоро достигна брега, а Макс Юбер протегна ръка, за да му помогне, и попита:

– Лланга, какво е това? Какво си измъкнал из водата?

– Детенце, приятелю Макс, детенце щеше да се удави!

– Детенце! – учудено възкликна Джон Корт.

– Да, да, детенце! – Лланга се отпусна на колене пред малкото същество и започна да го гали с ръка.

– Това не е никакво детенце, а малка маймунка, потомък на тази

5. Род червено дърво.

отвратителна маймунска порода, която ни преследва!

– Не, не, детенце е, детенце! – настояваше Лланга.

– Нищо подобно! Съветвам те да го хвърлиш в гората, където неговото благородно семейство сигурно ще го намери!

Обаче Лланга упорито продължаваше да мисли, че малкото същество, което можа да спаси от удавяне, не е маймуна, а детенце. Понеже не пожела да се раздели от него, притисна към гърдите си безчувственото телце на малкия удавник, който още беше в безсъзнание, и отърча заедно с него към огъня, за да го сгрее. После, като се убеди, че дребосъчето още диша, хлапакът започна да разтрива крачката и ръчичките му, покори го със суха трева, настани го близо до огъня и се приготви да чака, когато спасеното същество ще отвори очите си.

След вечеря двамата младежи легнаха да спят, а Камис остана да дежури. Но Лланга не отиде да спи; не сваляше поглед от своя храненик, притискаше ръчичките му към гърдите си и напрегнато се вслушваше в дишането му. Какво беше неговото учудване, когато към единадесет часът през нощта, Лланга дочу тих гласец, които ясно произнесе два пъти думата: „Нгора, нгора!“, като че ли малкото същество викаше майка си!

ХІ. Денят 19-и март

При последното спиране Камис пресметна, че по-голямата част от пътя е измината, и ако понататъшното пътуване върви благополучно, скоро ще достигнат целта си.

Когато се разсъмна, нашите пътешественици отново потеглиха напред, заедно с непредвидения мъничък спътник, от когото Лланга за нищо на света не желаше да се раздели. Хлапакът го настани върху суха трева под навеса на сала и приклепна до него, като не губеше надежда, че дребосъчето ще отвори очи.

Както Макс Юбер, така и Джон Корт бяха напълно уверени, че малкото същество е рожба на някакви горили, шимпанзета, макак, мандрили и др. Разбира се, ако Лланга би им казал, че малката маймунка говори, че през нощта четири пъти е повторила думата „Нгора“, те сигурно биха ѝ обърнали по-голямо внимание, за да узнаят, каква е тази нова маймунска порода. Но Лланга мълчеше, мълчеше, понеже сам не беше уверен, дали просто не му се е сторило, че маймунката приказва. Впрочем хлапакът реши, щом дребосъчето произнесе само още една дума, веднага да съобщи това на приятелите си. Милосърдният хлапак искаше да нахрани маймунката, но с какво? Маймуните се хранят с плодове, а той не би могъл да ѝ предложи друго, освен антилопово месо и печени дрофи. Впрочем в този момент Лланга изобщо нямаше възможност да нахрани малкото същество, понеже то все още беше в безсъзнание, може би изтощено от глад или пък обзето от силна треска, която не му позволяваше да приема храна.

– Е, как е твоята маймунка? – попита Макс Юбер.

– Все спи, приятелю Макс.

– Ами, непременно ли искаш да я задържиш при себе си?

– О, да... да... толкова ми е мъчно за нея!

– Както искаш, обаче пази се да не те издраска; тези маймунки са твърде зли!

– Ах, не! Особено тази... Тя е толкова мъничка... Лицето ѝ е толкова кротко...

– Как ще я наречеш? Жако? Всичките маймуни се наричат Жако!

Но хлапакът не отговори: очевидно, това име никак не му хареса.

Времето пак стана хубаво; пътешествениците не страдаха от горещина, а това беше особено важно сега, когато от двете страни се

проточиха голи и блатисти брегове, обрасли само с гъста висока тръстика.

Разбира се, щеше да бъде лошо, ако изведнъж се излееше дъжд от облаците, които закриваха слънцето: тогава нашите пътешественици не биха намерили никакъв подслон, за да се прикрият.

Наоколо прелитаха най-разнообразни птичи ята, но по бреговете не се виждаха нито антилопи, нито елени, нито някакви други тревопасни. По неволя трябваше да се задоволяват с птици и с риба, макар че тази храна им беше дотегнала, и пътешествениците с нетърпение очакваха да стигнат до първата мисия по пътя си, където най-после да хапнат хляб и сол.

През целия ден Камис напразно диреше подходящо заливче за сала, и до 5 часът никъде не можаха да спрат.

– В тази гора няма нищо тайнствено, сякаш е най-обикновен хресталак, и дори не прилича на горите в Америка, където все пак съществуват известен риск да бъдем нападнати от червенокожите индианци, за които толкова много се пише! – непрестанно повтаряше Макс Юбер. – Трябва да призная, че отначало очаквах нещо особено от тази гора: онези огньове, блуждаещи високо между клоните на дърветата, бяха раздразнили моето въображение... Къде ли изчезнаха тези невиджани туземци? До този момент не срещнахме нито едно човешко същество.

– Макс – извика Джон Корт, – вижте там!

– Какво? Нима някой горски жител?

– Да, горски жител, но не такъв, какъвто мислите, а четирикрак. Вижте какви прекрасни рога!

– Бивол! – Възкликна Макс Юбер. – Великолепно животно и само на някакви 50 крачки отук!

Застанал наблиз до сала, без да подозира опасността, биволът наподобяваше каменна статуя, по своята неподвижност. Макс Юбер натисна спусъка; екна гърмеж. Опашката на животното разсече въздуха между тръстиките, и страшен рев, а не обикновено биволско мучене, огласи крайбрежието. Смъртноранено животното падна и обагри с кръвта си крайбрежния пясък.

Подир минута салът спря на мястото, където падна биволът, и форлоперът се приготви да го одере. Джон Корт и Макс Юбер не можаха да се налюбуват на този прекрасен тип на див африкански бик с исполински размери. Можете да си представите картината, когато грамадно стадо от 200 – 300 подобни животни се носи по равнината и вдига облаци прах!

Този бик беше от онези, които туземците наричат „онжди“, т.е. самотен бик – скитник, който по размерите си надминава всички свои сродници, и европейски, и американски. Челото му е по-гясно, муцуната – по-издължена и малко прилича на муцуната на лоса, рогата му са грамадни и извити надолу. Месото на тези животни е извънредно вкусно.

Форлоперът скочи на брега и веднага се зае с работа; понеже не желаше да натрупа излишна тежест върху сала, изрязва само най-хубавите части, а другото остави на брега: 40–45 килограма месо бяха предостатъчен запас за няколко дена.

Докато Камис и двамата младежи се занимаваха на брега с убитото животно, Лланга, който всякога от всичко се интересуваше, дори за миг не отърча да види грамадния бивол с толкова необикновени рога, а остана под навеса на сала, до своя малък храненик. Причината бе, че когато изтрепя гърмежът, малкото същество трепна, отхвърли ръчички и без да отвори очи, пак пошепна с малките си устнички същата дума: „Нгора... Нгора“...

Сега Лланга беше сигурен, че не се лъже. Жалният гласец на дребосъчето трогна хлапака до дълбочината на душата му; опита се да капне няколко капки вода в устата на малкото същество, но белите, като бисери зъбчета, бяха здраво стиснати. Тогава Лланга започна да мокри устничките му със снопче суха трева, натопено във вода. Като че ли това беше приятно на дребосъчето, понеже малката ръчичка сякаш стисна ръката на момчето и думата „Нгора“ по-ласкаво се отрони от устата му. „А Макс казва, че това е маймунка!“ – печално помисли Лланга и щом дребосъчето отново потъна в сън, побърза да отиде при своите приятели, за да им разкаже всичко.

– Е, как е твоята маймунка? – попита Макс Юбер.

Лланга го изгледа сякаш с упрек, после ласкаво постави ръка върху рамото му и каза:

– Това не е маймунка, приятелю Макс!...

– Не е маймунка?! – възкликнаха двамата младежи. – Нима си въобразяваш, че е дете, като тебе!

– Да, дете... Не като мене, но все пак дете! – настоя хлапакът. – Знае да говори... Снощи говореше...

– Знае да говори?

– Да... Преди малко пак говореше... Каза „нгора“ няколко пъти...

– Пак същата дума! – възкликна Джон Корт. – Такава, каквато и аз неотдавна чух. Трябва да проверим това, драги Макс!

Младежите отидоха под навеса, за да разгледат по-добре малкото

спящо същество. На пръв поглед то приличаше на маймунка, но след това се оказа, че има две ръце, а не четири, и краката му са пригодени за ходене, а не за катерене, както у маймуните. Според последните класификации на Блубенбах, от целия животински свят единствен човекът принадлежи към двуръките, следователно – това мъничко същество беше човек.

Джон Корт обясни мисълта си на своя приятел, но той с известно съмнение сви рамене и пошепна:

– Чудно, чудно! Колко мъничко е това дребосъче!

Макар на вид да изглеждаше пет-шестгодишна, маймунката беше твърде дребна на ръст. Не беше обрасла с косми, както другите маймуни, но по тялото ѝ все пак се виждаше твърде гъст и дълъг слабо-червеникав мъх. По челото, страните и брадичката също нямаше косми, но по гърдите, по бедрата и по крачката, този мъх се извиваше на дребни пръстенчета. Ушите на малкото същество не приличаха на маймунски уши, пък и ръцете му не бяха несъразмерно дълги. Нямаше никаква опашка. Главичката му беше почти кръгла и покрита със също такова руно, което замества косата у много туземни племена из Централна Африка.

Представете си учудването на Макс Юбер и на Джон Корт, когато откриха, че малкото същество принадлежи към някакъв нов, неизследван от антрополозите тип, някакво ново преходно стъпало между човека и животните.

Младежите смаяно, наблюдаваха дребното същество, а Лланга непрестанно мокреше челото и слепите му очи със студена вода. Температурата чувствително спадна, дишането стана по-равномерно. Изведнъж дребосъчето отвори уста и със слаб, но ясен глас, произнесе: „Нгора!... Нгора!“

Двамата приятели не повярваха на ушите си. Как, нима това същество говори?! Наистина до този момент не беше произнесло никаква друга дума, освен тази, но навярно знаеше изобщо да говори, да изразява мислите си. Като искаше да чуе още нещо, или поне да долови разумен поглед, когато отвори очите си, Джон Корт внимателно пъкна ръката си под главата на дребосъчето.

Неочаквано ръката му напипа някаква връв около врата на малкото същество. Опита се да я издърпа, за да намери възела, но изведнъж, за най-голямо свое учудване забеляза, че на връвта виси малък, никелов орден, с изгравирани надпис върху едната страна, а върху другата – някакво изображение.

– Макс! Вижте!... Ордена на доктор Йохоузен! – възкликна Джон Корт.

– Пак той! – неволно се откъсна от устата на младия французин. – По какъв начин орденът е попаднал на врата на този малък жител на горите из Убанги?!

– Г-н Макс! Г-н Джон! – изведнъж прозвуча гласът на форлопера. – Не чувате ли някакъв шум?

Младешите се послушаха. Наистина, дочуха някакъв подозрителен шум, и по лицата си почувствуваха леки, влажни капчици.

– Водопад! – промълви Макс Юбер.

– Да! – отговори Камис и млъкна.

Положението не беше завидно; трябваше да се позамислят. Салът бързо летеше напред, а след няколко десетки метра реката правеше остър завой. Една минута по-късно и салът описа този завой, носен от течението. Напред, по цялата си ширина между двата бряга, реката беше преградена от грамадни камъни, а силно развълнуваните и разпенени вълни буйно се промъкваха между един тесен проход по средата. От двете страни на този наръбен скалист проход, се изливаха страшни водопади. Салът безвъзвратно ще пропадне, ако навреме не достигне до единия или до другия бряг: водопадите ще го стрият на трески, ако течението го отвлече в прохода между скалите. Трябваше незабавно да вземат някакво решение: бързината на течението се увеличаваше с всеки миг.

– Към брега! Към брега! – извика Камис и остро изви кормилото към левия бряг, но течението беше толкова силно, че той не можа да се справи с него. Макс Юбер побърза да му помогне, и с общи усилия двамата отклониха сала към брега. По всичко личеше, че трудната маневра ще бъде изпълнена сполучливо, брегът вече беше съвсем близо, но изведнъж кормилото изпраща и се пречупи, понеже не можа да издържи силния напор на водата, а течението подхвана сала, сякаш жалка треска, и го понесе към тесния проход. След миг, полуизгнилият сал със страшна сила се блъсна о една от скалите от лявата страна на прохода. Камис и другарите му напразно се опитваха да се заловят за скалите, върху които светкавично бяха успели навреме да изхвърлят пушките си, сандъка с патроните и някакви дребни вещи... Стрешната стихия ги блъскаше обратно към прохода, където пенестите вълни яростно подхвърляха жалките останки от сала. Всичко наоколо беше обгърнато от някаква бяла прозрачна мъгла и от водни капки.

XII. В гората

Край догарящия огън лежаха трима мъже, толкова изнурени и измъчени, че нямаха сили дори да се помръднат. Бяха капнали от умора. Набързо облякоха дрехите си, изсушени от огъня и отново потънаха в дълбок сън.

Никой от тях не би могъл да каже, дали е нощ или ден. Към коя страна е изток? Кой би могъл да определи това сега? Наоколо цареше ужасна непрогледна тъмнина. Къде са попаднали? В бездънна пропаст? В дълбока пещера? Не, наоколо се виждаше плътна стена от исполински дървета, и погледът не можеше да проникне по-далече от два-три метра. На шест-седем метра височина, долните клони на дърветата образуваха дебел, непроницаем покрив.

Тези трима мъже, легнали край огъня, бяха нашите приятели – Джон Корт, Макс Юбер и Камис. Сами не знаеха, как и тримата бяха попаднали тук. На кого дължеха своето спасение? Кой е запалил този огън, който е изсушил дрехите им, когато всички бяха изпаднали в безсъзнание?...

Лланга не беше при тях, а също и спасеното от него дребосъче. Кой знае, може би добросърдечният хлапак е загинал в желанието си още веднъж да спаси своя храненик?

Сега нашите пътешественици нямаха нито оръжие, нито патрони, нито сал, нито хранителни припаси. Дори не знаеха, в коя посока да поdirят реката Йохоузен: от нея не виждаха нито следа!

Какво ги очакваше в бъдеще? Глад! Смърт от изтощение! Впрочем засега не съществуваше такава опасност: тук, до огъня, неизвестни ръце бяха оставили парчета сварено биволско месо, което тримата бързо разделиха помежду си.

Пръв се събуди Джон Корт.

Наоколо беше съвсем тъмно, но когато очите му свикнаха с тъмнината, младежът забеляза фигурите на Макс Юбер и на Камис, легнали под дърветата. Преди да ги разбуди, Джон Корт стъкна огъня, като хвърли малко суха трева и съчки върху полуизгасналите въглини. Изведнъж избухна силен, ярък пламък.

Пращенето на огъня пробуди и другите двама.

– Къде сме? – попита Макс Юбер.

– Там, където са ни донесли! – отговори Джон Корт.

– Откога сме тук? Кога се случи нашата катастрофа, вчера или завчера? – продължи младият французин.

Камис само сви рамене.

– Ами, къде е Лланга? Навярно е загинал, без да могат да го спасят онези, които са спасили нас!...

Никой не отговори. Макс Юбер въздъхна:

– Бедното момче!... Мъчно ми е!... Затова ли го изтръгнахме из ръцете на страшните динки.

Разбира се, всички бяха забравили за малкия храненик на Лланга: сега ги вълнуваха много по-важни въпроси.

– Струва ми се, че си спомням, как малко преди катастрофата, Камис изхвърли пушките ни и сандъка с патроните върху някаква скала!...

– промълви американецът.

– Да, наистина сторих това! – потвърди форлоперът.

– Освен това, като че ли по същото време зърнах някакви хора на левия бряг, навярно туземци... десет-двадесет души, които тичаха към водопада!...

– Туземци ли, г-н Джон? – учудено попита Камис.

– Да, сигурно те са ни спасили, като са ни извадили от водата, а после са ни настанили тук. Същевременно донесли някакви остатъци от храната ни, запалили огън, за да се стоплим, а след това изчезнали!

– Без да оставят никакви следи! – добави Макс Юбер.

– Почакайте, драги Макс, още не знаем това. Може би стоят наблизо, понеже не мога да допусна, че са ни изоставили на произвола на съдбата, след като са положили толкова грижи за спасяването ни – възрази американецът.

– Ех, какъв мрак! Дали е ден или нощ?

Докато младежите разговаряха, форлоперът мълчаливо стана и започна да се разхожда из малкото свободно пространство между дърветата, като се стареше да зърне макар късче от небето, за да определи дали е нощ или ден. Камис викаше на помощ всичките свои способности да налучква посоката; способности, които именно в този момент му бяха най-нужни.

Разбира се, неотклонно бяха вървели все на югозапад, обаче къде точно е югозапад сега? Дали природният инстинкт на Камис ще му подскаже правилния път? Този въпрос беше се загнездил в мозъка на всеки един от тримата пътешественици.

– Г-н Макс – попита форлоперът, – сигурен ли сте, че сте видели туземци?

– Да, Камис, сигурен съм! Видях ги как тичаха към водопада, точно в момента, когато салът се блъсна о скалата.

– Къде ги видяхте? На кой бряг?

– На левия бряг, отлично помня.

– Прекрасно, в такъв случай, сега сме на изток от реката Йохоузен! – решително заяви Камис.

– Значи в най-глухата част на гората! – забеляза Джон Корт. – Интересно е да се знае на какво разстояние сме от реката?

– Едва ли сме много далече от нея – отговори Макс Юбер, – понеже нашите спасители надали са ни носили дълго време. Пък и защо ли биха сторили това?

– Разбира се – съгласи се Камис, – и аз мисля, че реката Йохоузен не е далече. Най-добре ще бъде ако отидем при нея, за да продължим пътуването с нов сал, след като отминем водопадите!

– Да, но как ще живеем? С какво ще се храним? Нямаме нито пушки, нито патрони! – обади се французинът.

– Освен това – добави Джон Корт, – към коя посока да дириме реката Йохоузен?... Дори да допуснем, че наистина сме на левия бряг, това още не може да ни послужи за указание, коя е правилната посока и накъде трябва да тръгнем, за да отидем при нея!

– А най-важното, изобщо не знаем как да се измъкнем из тази гора!

– О, много ясно е – отговори Камис. – Ето, оттук ще се измъкнем! – и посочи към мястото, където прясно откъснати лиани свидетелстваха, че оттам неотдавна са минали хора. По-нататък се открояваше едва забележима лъкатушна пътека. Но къде води тази пътека? Към реката?... Това не беше сигурно; възможно е да се пресича от други подобни пътеки и да води към дълбочината на гората, и тогава как биха могли да се ориентират из лабиринта? Остатъците от месото ще са достатъчни най-много за две денонощия, а после?... За вода не се тревожеха, понеже из тази част на Африка дъждовете са толкова чести, че ще им дадат възможност да задоволяват жаждата си, дори да не достигнат до реката. Независимо от всичките тези съображения, все пак беше за предпочитане да тръгнат на някъде.

– Преди всичко да похапнем, за да подкрепим силите си – продължи практичният Джон Корт.

– Да, не е лошо да хапнем, но още по-добре щеше да бъде, ако имахме и малко бистра и студена вода от реката Йохоузен, – промълви Макс Юбер.

Другарите му мълчаливо въздъгнаха, а после и тримата започнаха

лакомо да се хранят. Обкръжаващият ги мрак и дълбоката тишина им действаха твърде угнетително. Тук дори птичка не би могла да прелети, толкова гъсто бяха преплетени клоните и листата; отникъде не долитаеше никакъв звук; из въздуха тегнеше някаква лека, влажна мъгла, просмукана от миризмата на почвата. Отвреме навреме тишината се нарушаваше от паднал, изсъхнал лист, от лекия трясък на суха вейка или от съскането на младо змийче; дори крачките на хората се заглушаваха от гъстия, зелен мъх, покрил цялата почва сякаш килим. Само облаци насекоми и москити се носеха из въздуха, като остро жужеха и шумолеха с крилцата си.

Тримата скоро се нахраниха и станаха. Камис събра остатъците от биволско месо и тръгна нататък, където водеше походът между разкъсаните лиани. Младежите го последваха; Макс Юбер се спря за минута, и високо извика:

– Лланга!... Лланга!... Лланга!...

Но не получи никакъв отговор. И тримата напрегнато се вслушаха; момчето не се обади.

– Хайде! – каза форлоперът и закрачи напред.

Едва направи няколко крачки и неочаквано се спря.

– Какво има? – едновременно попитаха Джон Корт и Макс Юбер.

– Огън... по-право, светлина... Струва ми се, че е факел!

– Туземци! – извика Макс Юбер.

– Да почакаме, за да видим!

Факелът се появи откъм пътеката, на стотина крачки от пътешествениците; почти не осветяваше гората, но приличаше на кърваво-червена точка сред дълбокия мрак, и хвърляше слаби отблясъци върху долните части на най-близките дървета.

Накъде и в каква посока се движеше този, който носеше факела? Дали ги заплашваше нападение, или пък това беше неочаквано спасение?

Камис и двамата му другари не посмяха да продължат напред; нямаха почти никакво оръжие. Форлоперът имаше затъкната в пояса си една малка брадва, а младежите разполагаха само с джобните си ножове. Изминаха няколко минути; факелът стоеше на същото място. Невъзможно беше да предположат, че това е блуждаещ огън; в противното ги убеждаваха червеният цвят на пламъка и дребните искри, които отвреме навреме прелитаха из въздуха, сякаш огнени мушици.

– Какво да сторим? – попита Джон Корт.

– Да отидем при тази светлина, щом тя не идва при нас! –

решително каза Макс Юбер.

– Хайде! – съгласи се Камис и тръгна напред по пътеката.

Колкото те напредваха, толкова факелът се отдалечаваше. Нима носещият го туземец е видял, че нашите пътешественици тръгнаха напред?... Дали пък не се ръководи от желанието да им осветява пътя из този непрогледен мрак... и да ги отведе до реката Йохоузен, или до някой друг приток на Убанги?...

Впрочем сега не беше време за обсъждане на тези въпроси. Трябваше да вървят подир светлината, да се опитат да излязат из гората и да определят правилната югозападна посока, за да продължат пътя си.

– Хайде! – повтори форлоперът.

И всички тръгнаха по добре утъпканата пътека, прокарана от животни или от хора. Понякога срещаха познати дървета, но често попадаха и на нови видове, например, Нуга *serpitans*, чиито плодове експлодират, а кората им съдържа млечен сок; по-нататък „дърво-крава“, за което дотогава мислеха, че се среща само в Америка: цофар или свирещо дърво, чийто листа издават остър звук, когато вятърът минава през тях, и за което също мислеха, че се среща само из горите в Нубия.

До обед пътешествениците вървяха, без да се спират из пътеката, като следваха своя пътеводящ факел; обаче щом спряха, за да похапнат, пламъкът също спря движението си напред.

– Очевидно това е водач, твърде внимателен водач – заяви Макс Юбер. – Жалко, че не знаем, къде ни води!

– Нека само да ни изведе из този ужасен мрак, и аз от душа ще му кажа „благодаря“! – отговори Джон Корт и добави: – Е, Макс? Като че ли това наистина е твърде странно и необикновено, а?

– Да, признавам, че е така – съгласи се Макс Юбер.

След обедната почивка, нашите пътници отново тръгнаха напред. Пътеката лъкатушеше из гъстия храсталак, и ставаше все по-тъсна и по-тъсна. Камис вървеше пръв; Джон Корт и Макс Юбер го следваха един след друг. Когато се опитваха да ускорят крачките си, за да достигнат своя тайнствен водач, той също ускоряваше крачките, като запазваше еднакво разстояние между себе си и тях. Към шест часът вечерта, според както Камис приблизително определи, бяха изминали около двадесет километра – и всички се чувстваха твърде уморени, но форлоперът настоя да вървят напред, когато факелът свети. Изведнъж, светлината угасна.

– Е, нека да спрем – каза Джон Корт. – Очевидно, това е знак за спиране.

– Или по-скоро, заповед! – забеляза Макс Юбер.

– Все едно, трябва да се подчиним – реши форлоперът. – Тук ще пренощуваме!

„Утре дали пак ще се появи пътеводният огън?“ – помислиха и тримата в душите си, но кой би могъл да им отговори? Кой може да им каже, какво ще се случи утре?

И тримата легнаха върху тревата под едно дебело дърво, и си разделиха онова, което беше останало от биволското месо. Жаждата си задоволиха с бистра вода от малкото поточе, което протичаше наблизко.

– Кой знае – забеляза Джон Корт, – може би нашият водач нарочно избра това място за нощуване, понеже наблизко има вода.

– Трогателно внимание от негова страна! – усмихна се Макс Юбер и гребна вода с чашата, ловко направена от голям лист.

Колкото и да бяха неспокойни, физическата умора наложи своето, и след малко тримата другари потънаха в дълбок сън. Преди да заспят, Макс Юбер и Джон Корт дълго разговаряха за Лланга. Какво ли е станало с бедния хлапак? Дали е потънал или се е спасил? Но тогава защо не се върне при тях, защо не се обади, ако е някъде наблизко?

Когато се пробудиха, нашите пътешественици забелязаха, че слаба дневна светлина едва-едва се промъква през най-горните пластове на дебелия покрив от преплетени клони и листа. Очевидно слънцето отдавна беше изгряло, макар че тук при тях цареше същият мрак.

По някои признаци Камис предположи, че са вървели към изток, а това за съжаление само ги отдалечаваше от крайната цел, но какво биха могли да сторят? Трябваше да продължат пътя си. Да, но в каква посока да вървят? Къде е факелът?

В същия миг светлината блесна пред тях, както през вчерашния ден.

– Наистина, това е пътеводната звезда, която е показвала пътя на влъхвите! – възкликна Макс Юбер. – Интересно е да се знае, дали скоро ще ни отведе до Витлеем?

През целия ден, 22 март, не се случи нищо особено. Горящият факел показваше пътя и водеше тримата другари все към една и съща посока, т.е. към изток. От двете страни на пътеката дърветата бяха толкова гъсто едно до друго, че дънерите наподобяваха жив плет. Лиани и други пълзящи растения се сплитаха така, че образуваха някаква безкрайно дълга зелена торба или ръкав. Пътеката често се пресичаше от други пътеки, и ако не беше техният тайнствен водач, Камис и другарите му не биха могли да се ориентират.

Най-интересното беше, че досега не срещнаха нито едно тревопасно животно. Впрочем как ли би могло да попадне тук? Обаче не се виждаше и друг, пернат, дивеч. Това обстоятелство силно тревожеше нашите пътешественици, понеже хранителните им запаси почти бяха се свършили.

Както снощи, така и сега, към шест часът вечерта факелът изгасна. Камис и другарите му се разположиха за ношуване.

– Ако утре не стигнем до края на пътуването, ще трябва да умрем от глад! – заяви Макс Юбер. – Дояждаме последните трохи, а тук няма нито раковини, нито миди, с които да напълним стомасите си, поради липса на нещо по-добро...

Нощта премина спокойно. Всички спяха дълбоко. Пръв се събуди Джон Корт и извика:

– През нощта някой е идвал тук!

Наистина, край тях гореше малък огън, чиито въглени още не бяха се покрили с пепел. На един нисък акациев клон висеше парче сурово антилопово месо; наблизко пак протичаше поточе, което никой от тримата не беше забелязал снощи, когато си легнаха.

Сега младият французин не прояви дори нито най-малко учудване, понеже започна да мисли, че са напълно редни грижите, които се полагаха за тях – пък и другарите му престанаха да обсъждат своето необикновено положение, нито се интересуваха повече за невидимия водач, който ги водеше към някаква неизвестна посока.

Без много да мисли, Камис започна да пече прясното антилопово месо, което беше достатъчно за обед и за вечеря. Едва нашите пътници успяха да се нахранят, и внезапно пламналият факел даде знак за тръгване.

Пътуването продължи при същите условия, както по-рано, обаче гората като че ли беше започнала да става по-рядка. Тук-там, по плътния свод се появяваха малки процеци, но все още нямаше никаква възможност да зърнат тайнственото същество, което носеше факела.

И днес пътешествениците изминаха около двадесет километра и според пресмятанията на Камис бяха се отдалечили общо около шестдесет километра от реката Йохаузен.

Надвечер в обичайното време факелът угасна и тримата другари се спряха за ношуване.

Наоколо цареше непрогледен мрак; навярно нощта беше много тъмна. Като хапнаха от печеното антилопово месо и пийнаха вода от близкото поточе, изморените и измъчени пътешественици легнаха и

скоро заспаха. В съня си Макс Юбер имаше чувството, като че ли над главата му някой тананика познат валс от Вебер.

XIII. Село във въздуха

Щом се пробудиха на сутринта, Джон Корт и другарите му бяха силно учудени, че около тях цари същият непрогледен мрак. Нима нощта още продължава? И после факелът не светеше, както през последните дни; щат нешат, колкото да бъде, трябваше да чакат, кога пак ще блесне пътеводната светлина.

Освен това Джон Корт забеляза, че сега никой не беше запалил огън, никой не беше им донесъл храна.

– Много печално – промълви Макс Юбер, – понеже нищичко не е останало от вчера.

– Може би, това означава, че сме достигнали определеното място? – предположи форлоперът.

– О! Но къде се намира това определено място? – възкликна Макс Юбер.

– Тук, където ни доведоха, драги Макс!

Междувременно Камис направи твърде любопитно наблюдение. Наистина тук гората беше по-тъмна, но по-оживена: долиташе някакво бръмчене сякаш от рояк пчели, чуваха се някакви необикновени звуци, сякаш гласове из високите клони на дърветата. Тримата другари погледнаха нагоре и след дълго виране забелязаха някакво подобие на грамаден покрив, на височина около петнадесет метра над земята.

Тази беше причината за непрогледния мрак наоколо: пътешествениците се намираха под грамаден плътен покрив от клони, листа и треви, който наподобяваше покривите на селските колиби.

Освен това тук почвата беше по-друга: вместо висока остра трева, вместо трънливи храсти, през които минаването е почти невъзможно, вместо влажен мъх, тук се разстилаше равномерно дебел килим от съвсем суха ниска трева, под която не се чувстваше никаква влага. За да си съставите ярна представа, въобразете си широка ливада, която не се напоява нито от река, нито от дъждове, която никога не е виждала образа на слънцето.

Тук дърветата бяха пръснати на разстояние 8–10 метра едно от друго, сякаш грамадни колони, които поддържат някаква великанска постройка. Несъмнено, площта от клоните им достигаше няколко хиляди квадратни метра.

Тук се срещаха африкански сикомори, чиито дънери се състоят от

много корени, сплетени помежду си, а същинските корени са грамадни и силно разклонени; и боабоби, чиято характерност е, че при основата дънерите им се издуват, като буре, с окръжност 20–30 метра; и дум-палми, с вилообразно раздвоени стълба, и палми-делеб, с възловати дънери; и памучни дървета, чийто дънери в основата са издълбани от много хралупи, във всяка една от които свободно може да влезе човек; и акажу, чийто дънер в диаметър достига два, два и половина метра, и от един акажу може да се издълбае малък кораб, дълъг 20–25 метра, с вместимост 3–4 тона; и исполински драконови дървета, и още много други.

Измина около един час. Камис напругаше очите си, за да зърне пътеводния огън, но напразно. Докато го следваха, те вървяха все на изток, а тази не беше посоката, по която биха стигнали до Убанги, за да се върнат у дома. Какво трябваше да сторят сега? Да се махнат оттук? А после? Къде да отидат? Как да пътуват, с какво да се хранят? В момента и тримата чувстваха силен глад и остра жажда.

– Дявол да го вземе, не сме пуснали корени на това място! – извика Макс Юбер. – Защо стоим тук? Хайде, да тръгваме!

– Добре, но към каква посока?

– Няма значение. Сега не е трудно да вървим между дърветата: почвата е удобна, нищо не преграждаше пътя ни, пък и към тъмнината ще привикнем!

– Щом е така, тогава – напред! – заяви Камис.

Тримата станаха, за да направят малко разузнаване на около половин километър пред себе си. Навсякъде се виждаше същият килим от суха трева, над главите им висеше същият плътен покрив, до ушите им долиташе същият шум от тайнствени гласове.

Нима долу наистина нямаше нито едно живо същество? Не. На Камис се стори, че между дърветата се мяркат някакви сенки. Най-после, подир половинчасово ходене, съвсем обезкуражените пътешественици решиха да отдъхнат под едно дебело дърво.

Очите им свикнаха с тъмнината и на разстояние до двадесет крачки можеха да различават предметите, макар и твърде смътно.

Изведнъж форлоперът тихо пошепна:

– Там нещо шава!

– Човек или животно? – попита Джон Корт.

– Струва ми се, че е дете: твърде малко е на ръст.

– Маймуна! – промълви Макс Юбер.

Решиха да чакат, какво ще стане по-нататък. Ако е маймуна, биха могли да си хапнат от месото ѝ. Наистина нямаша готов огън, но щяха да

запалят.

През това време, малкото животно внимателно пристъпваше напред, изправено на задните си лапи, и като че ли никак не се страхуваше от хората. Направи още няколко крачки, и се спря.

Джон Корт и Макс Юбер изведнъж познаха, че това е малкият храненик на Лланга, и едновременно възкликнаха:

– Да, той е, той е!

След миг, Макс Юбер добави:

– Щом той е тук, тогава и Лланга трябва да бъде наблизно!

– Уверен ли сте, че не се лъжете? – попита форлоперът.

– О, напълно съм уверен, че това е същото дребосъче!

– И аз съм уверен! – потвърди Джон Корт. – Впрочем, ей сега окончателно ще се убедим! Джон Корт извади от джоба си ордена на доктор Йохоузен, свален от врата на дребосъчето в деня на неговото спасение, и го показа на малкото същество.

Дребосъчето радостно извика и с един скок дойде при пътешествениците. Сега беше съвсем здраво, весело и подвижно, сякаш истинска маймуна.

Камис го хвана, обаче дребосъчето пронизително извика, но не „Нгора“, а „Ли-Май... Нгала... нгала!“ Никой от тримата не разбра какво означаваха тези думи, дори и форлоперът, който познаваше много туземни наречия. Изведнъж, сякаш изпод земята се появиа някакви същества, високи не по-малко от метър и половина.

Камис, Джон Корт и Макс Юбер не успяха дори да мигнат, когато тези същества, нито хора, нито маймуни, се хвърлиха върху тях, хванаха им ръцете и ги повлякоха със себе си.

Като изминаха по този начин около един километър, нашите пътешественици и странната им свита се спряха най-после на едно място, където два грамадни клона на две съседни дървета, твърде близо разположени едно до друго, се спускаха до земята, а към тях бяха прикрепени къси, здрави дръвчета, като стъпалата на подвижна дървена стълба. Петшест от странните същества, които конвоираха пътешествениците, започнаха бавно да се изкачват нагоре по стълбата. Останалите, без да проявяват никакво насилие, с жестове показваха на тримата другари, че трябва да сторят същото.

Колкото повече се изкачваха, толкова ставаше по-светло: между клоните на дърветата се виждаха широки процепи, през които нахлуваха ярките слънчеви лъчи. Сега и Макс Юбер се видя принуден да признае, че всичко това не е твърде обикновено.

Когато достигнаха приблизително на тридесет метра от земята, пътешествениците видяха пред себе си грамадна площадка, обляна от слънцето, над която зеленееха красивите върхове на грамадни дървета. Под сянката им, правилно наредени, се издигаха колиби от жълта глина и с покриви от листа, а между тях минаваха улиците на голямото село, пръснато на твърде обширно пространство.

Навсякъде се разхождаха много същества, подобни на онези, които придружаваха пътешествениците. Вървяха изправени, като хора, а не на четири крака. Поради това, смело биха могли да бъдат причислени към типа „erectus“⁶ според както доктор Еужен Дюбоа е нарекъл питекантропите, открити от него в горите на Ява, и за които той твърди, че са преходно звено между човека и маймуната.

Антрополозите доказват, че четириръките, които дори заемат най-висша степен между своите сродници и подчертават по-голямо сходство с човека в много отношения, все пак се отличават от него по това, че при опасност започват да бягат на четири крака, както всички животни. Обаче по отношение на новите познати на нашите пътешественици, това с положителност не би могло да се допусне.

Впрочем Макс Юбер, Джон Корт и Камис сега нямаха време да обсъждат, към кой род същества принадлежат техните нови познания: последните от своя страна като разговаряха на някакъв съвсем неизвестен език, леко блъскаха пленниците си към една колиба, в сред прииждащата отвсякъде тълпа, която не изразяваше никакво учудване при вида на тези непознати, бели хора. След минута – и тримата бяха в колибата, а вратата се затвори зад тях.

– Ето ни в плен! Интересно е да се знае, дали изобщо хранят своите затворници! – забеляза Джон Корт.

– Може би предпочитат да се хранят с тях – пошегува се Макс Юбер.

Наистина, нима мунбутту и другите африкански племена не са капибали? Защо и тези диваци да не са свикнали със същото – да изядат себеподобните си?

Във всеки случай нямаше съмнение, че тези антропоиди⁷ принадлежаха към много по-висш род, отколкото най-близките до човека орангутани в Борнео, шимпанзета в Гвинея или горили в Хабон, понеже можеха да си служат с огън. Докато стигнат дотук, пътешествениците

6. Изправени (лат.)

7. Човекоподобни същества.

следваха пътеводния горящ факел, а освен това техният тайнствен водач на няколко пъти беше им приготвил огън. Сега тримата другари с голямо основание предположиха, че и блуждаещите огньовете, появили се преди няколко дена в началото на гората, бяха запалени от тези странни горски жители.

Впрочем, преди известно време Емин-Паша излезе с твърдението, че през тъмни летни нощи, гората Мсокхони се изпълва с цели стада шимпанзета, които отиват да крадат из плантациите, като осветяват пътя си със запалени факли; и тези шимпанзета обикновено ходят на задните си лапи, т.е. в изправено положение.

– Трябва да отбележа – каза Джон Корт, – че тези горски жители, повече от всички други четириръчки, заслужават прозвището „орангутанг“, което в превод означава „горски човек“.

– А освен това, могат да говорят – добави Макс Юбер, – и навярно имат такива думи, които означават, че чувствуваш глад. Много бих дал, за да мога да им кажа сега, че положително умирам от глад!

От тримата най-поразен от случилото се беше Камис. Незапознат с никакви антропологични данни, той никак не можеше да се съгласи, че тези същества са нещо друго, освен маймуни. Според убеждението му, те бяха такива животни, както всички четириръчки. Нека да ходят като хора, нека да говорят, нека да живеят в построени колиби, все пак това са само маймуни!

Някои затворници лесно се примиряват с положението си, а други, напротив, изобщо не могат да се примирят. Към последните спадаха и Джон Корт, и Камис, а особено нетърпеливият по своята природа Макс Юбер. Към неприятното положение да бъдат затворени в тази колиба, без прозорци и без отвори, през които да могат да виждат, какво става наоколо, без да знаят, каква участ им се готви, – се присъединяваше и мъчителното чувство на силен глад.

Пътешествениците биха изгубили всяка надежда, ако не ги подкрепяше обстоятелството, че малкият храненик на Лланга е един от жителите на това село. А щом дребосъчето се е спасило при разбиването на сала, сигурно и Лланга е успял да се спаси от него. Когато Лланга узнае, че тримата пленници са затворени в тази колиба, непременно ще разбере, че те са неговите другари.

– Всъщност досега не са ни причинили никакво зло – забеляза Джон Корт, – а сигурно и на Лланга не са направили нищо лошо. Навярно хлапакът е жив и здрав...

– Че неговият отворителен храненик е жив и здрав, това е вярно –

съгласи се Макс Юбер, – но колкото за Лланга, още нищо не знаем. Ами ако се е удавил в реката?!

В този момент вратата на колибата, пазена от трима едри горски жители, се отвори и на прага застана този, за когото току що говореха.

– Лланга... Лланга!... Ти ли си? – едновременно извикаха тримата другари.

– Аз съм, аз съм, приятелю Макс! Аз съм, приятелю Джон! – и момчето се хвърли в прегръдките на своите покровители.

– Отдавна ли си тук? – попита форлоперът.

– От вчера... Тези хора ме носеха на ръце през целия път.

– Кой те е носил?

– Един от тези хора, които ме спасиха от реката... Също и вас спасиха...

– Хора?

– Да, да... Не са маймуни... не, не, не са маймуни! – усилено уверяваше Лланга.

Наистина това не бяха маймуни, в сравнение с истинските четириръчки, а същества от по-висш род, „почти хора“, последно звено между човека и животното, може би първобитен човек от отдавна изчезналия род антриопитеци.

Лланга започна подробно да разказва:

– Когато салът се блъсна о скалата, аз и Ли-Маи паднахме във водата...

– Ли-Маи? – възкликна Макс Юбер.

– Да, Ли-Маи... дребосъчето се казва така... името му е Ли-Маи... То на няколко пъти ми повтори Ли-Маи... и показваше себе си!

– Значи, има име? – учуди се Джон Корт.

– Разбира се, щом могат да говорят, много естествено е да имат имена или прозвища – обади се Макс Юбер.

– Ами племето изобщо има ли някакво име?

– Разбира се... Вагди! – отговори Лланга. – Ли-Маи ми обясни това!

Наистина езикът на Конго не съдържаше подобна дума. Впрочем независимо от това дали са вагди или не, но в момента, когато салът се блъснал о скалата; туземците били на левия бряг, близо до водопада. Бързо се хвърлили във водата и спасили Лланга и дребосъчето; Лланга помислил, че другарите му се удавили. После изпаднал в безсъзнание и не помни, какво се е случило. Когато се съвзел, видял, че се намира в прегръдките на едър вагди, бащата на Ли-Маи, а самият Ли-Маи бил в

ръцете на своята „Нгора“, т.е. майка. Изглежда че Ли-Маи се изгубил преди няколко дена из гората, а родителите му, тръгнали да го търсят, случайно го намерили, когато се хвърлили да спасяват давящите се. През целия път, всички се отнасяли твърде ласкаво и внимателно към Лланга; Ли-Маи, който страдал само от изтощение, скоро се поправил, и грижите на майката бързо възстановили силите му.

Щом оздравял, Ли-Маи на свой ред станал покровител на Лланга. Родителите били твърде признателни и благодарни за спасението на детето им; впрочем и животните могат да бъдат благодарни за сторено добро и всички в селото приели Лланга като свой.

Тази сутрин Ли-Маи довел Лланга пред колибата, без да му обясни нищо; но Лланга веднага чул и познал гласовете на Джон Корт и на Макс Юбер.

– Досега всичко е добре, Лланга, но ние просто умираме от глад – не можеш ли да донесеш нещичко за хапване?

Без да изслуша до край онова, което му казват, хлапакът изхвъркна из колибата и подир малко се върна с цял товар: голямо парче печено биволско месо, десетина плодове от акацията „адансония“, известни под името „маймунски хляб“, връзка банани и пълна кратуна със студена изворна вода, размесена с млечен сок от дървото „ландолфия“.

За известно време разговорите прекъснаха и затворниците лакомо се нахвърлиха върху храната. Когато от донесеното не остана почти нищо, Джон Корт отново започна да разпитва Лланга, като желаше да узнае например голямо ли е числото на тези Вагди.

– О, много са, много! – отговори момчето.

– Колкото са жителите на селата Бурну и Бахирми?

– О, да... дори повече!...

– Никога ли не слизат долу?

– Слизат, отиват на лов, за корени, за плодове, за вода...

– И разговарят?

– Да, разговарят помежду си, но не ги разбирам... Зная само няколко думи, които чух от Ли-Маи.

– Какви са бащата и майката на твоя Ли-Маи?

– О, много добри! Те дадоха това, което ви донесох...

– С нетърпение чакам удобен случай, за да им изразя нашата искрена благодарност!

– Ами, как се казва това въздушно село? – попита Макс Юбер.

– Нгала.

– Имат ли свой главатар?

– Да, имат!

– Видя ли го?

– Още не, но зная, че го наричат Мсело-Тала-Тала.

– О, това са негърски думи – възкликна Камис. – Зная, какво означават!

– Какво?

– Баща-Огледало! – отговори форлоперът. – Туземците наричат така всеки, който носи очила!

XIV. Вагди

Негово величество Мсело-Тала-Тала, цар на племето вагди, господар на селото във въздуха!... Странни същества, тайнствени същества, невиждано царство – какво още не достигаше сега на Макс Юбер?

– Е, доволен ли сте, Макс? Струва ми се, не желаете нищо повече? – усмихнато попита Джон Корт.

– Да, драги приятелю, – отговори французинът, – но трябва да добавя, че колкото интересен да е този получовешки народ вагди, все пак не бих желал да завърша дните си в тяхната въздушна столица!

– Обаче трябва да поживеем при тях толкова, колкото е нужно, за да се напише после многотомно съчинение, което би развълнувало всички европейски и американски етнолози и антрополози!

– Добре, съгласен съм да остана известно време, за да наблюдавам, но при условие, че ще ни позволят свободно да се разхождаме из селото, и второ – да ни позволят да си отидем, когато пожелаем – забеляза Макс Юбер.

– Прекрасно! Само че, към кого да се обърнем с това наше искане?

– Към негово величество „Баща-Огледалото“ – отговори Макс Юбер. – Бих искал да зная, защо го наричат така... Дали наистина носи очила поради късогледство или далекогледство?

– Откъде би взел очила? – учуди се Джон Корт.

– Не зная. Във всеки случай, когато добием честта да разговаряме с негово величество цар или крал Мсело-Тала-Тала, ще му предложим франкоамерикански-вагдийски съюз и тогава, може би, ще бъдем удостоени с ордени на вагдийската звезда или кръст!

На Камис се струваше, че Макс Юбер говори твърде уверено за неограничена свобода преди още да се изяснят отношенията на вагди към пленниците.

Впрочем дали гледат на тях като на пленници или като на гости, също не беше известно. Но почти в този момент дойде разрешението на тези въпроси.

Вратата на колибата се отвори и на прага застана Ли-Маи. Най-напред отиде при Лланга, за да го погали, а след това пристъпи и към другите. Вратата остана отворена и Макс Юбер пожела да излезе. Дребосъчето радостно отърча напред, за да показва пътя из това странно село, построено на тридесет метра над земята, върху грамадна площадка,

направена от главните клони на вековни боабоби, бамбуци, сикимори, акажу и други горски великани. Площадката беше толкова здрава и устойчива, че дори не мърдаше и под най-страшните гласъци на бурните урагани, които свирепстват понякога из тези места.

Слънцето весело надничаше между клоните и озаряваше ясносищото небе; времето беше прекрасно; из въздуха се носеше приятен горски аромат; гърдите дишаха леко. Малкият Ли-Маи гордо и уверено водеше нашите пътешественици през улиците на въздушното село. По пътя срещаша групи мъже и жени, които ги гледаха любопитно, но без особено учудване; разговаряха помежду си с къси фрази, като си разменяха някакви неразбираеми думи, обаче форлоперът понякога долавяше и думи на туземни наречия из Конго; но най-интересното беше, че в разговора им се срещаша и чисто немски думи, например думата *vater* – баща, която се повтаряше твърде често.

– Чудно, наистина – промълви Макс Юбер – никак няма да се изненадам, ако ми заговорят по френски!

Тези първобитни хора дори не ходеха съвсем голи; мъжете и жените носеха някакви къси пояси – престилки от трева, както дахомейците. Освен това Джон Корт забеляза, че главите на вагдите са кръгли и по формата си наподобяват главата на обикновен човек, но са по-малки (микроцефали). Челната кост над очните орбити нямаше онази изпъкналост, която е характерна за всичките маймуни. Вместо коса, по главите си имаха късо руно, подобно на всички туземци из екваториална Африка; брадите на мъжете бяха редки и слаби. Стъпалата на краката им приличаха на човешките стъпала, т.е. бяха приспособени за ходене, а не за катерене, както е при маймуните; най-последно, нито един вагди нямаше никакъв признак на опашка или опашков израстък. Обаче не трябва да се забравя, че и човекообразните маймуни (горилите, орангутангите, гибоните и шимпанзетата) също нямат нито опашки, нито торбички под бузите си. Освен това те еднакво свободно ходят и изправени, и на четири крака, но все пак всичките тези четириръчки, когато вървят, стъпват не на стъпалото на крака, а върху пръстите си, свити навътре. При вагдите тази особеност не съществуваше. Следователно те представляваха съвсем нов род същества, които стоят много по-близо до човека, отколкото и най-развитите маймуни.

Що се касае до краката някои учени антрополози твърдят, че всъщност няма никаква разлика между краката на човека и на маймуната, и че големият пръст на човешкия крак би бил отделен, ако не беше обезобразен и смазан от обувката.

Забелязано е също, че четириръките, които ходят изправени като човека, се отличават с поулегнал характер, по-малко се кривят, изобщо са по-сериозни и по съобразителни. С подобна сериозност се отличаваха и жителите на селото Нгала. Освен това при по-внимателно наблюдение нашите пътешественици констатираха, че челюстите и зъбите на вагдите с нищо не се различават по строежа си от челюстите и зъбите на човека и съвсем не приличат на маймунските.

Известният учен Карл Фохт твърди, че човекът е произлязъл от три големи маймуни. Според неговото мнение орангутангът, покрит с дълга червеникава козина, се явява прадед на съвременните брахицефали⁸, към които спадат негритосите; шимпанзето, тип на долихоцефалите⁹, но с по-слабо развити челюсти, е прадед на негрите; горилата, която се отличава по силно развития си гръден кош, по формата на краката, по своеобразната походка и по особения строеж на тялото и на крайниците си, се явява родоначалник на белия човек.

Макар че това мнение се оправдава от известна аналогия, която съществува между човекоподобните маймуни и истинския човек, все пак могат да бъдат изтъкнати редица противоречия. Например не може да се допусне, че тези три вида маймуни притежават същите 12000000 клетки и същите 4000000 мозъчни влакна, колкото има у човека, независимо от другите негови предимства. Би могло да се допусне, че те принадлежат към по-висш род маймуни; но твърде голям риск ще поеме онзи, който започне да твърди, че човек е усъвършенствана маймуна или че маймуната е изроден човек.

Колкото се отнася до микроцефалите, много антрополози са дирили у тях преходната степен между човека и маймуната, но без да постигнат каквото и да е успех. И сега дали тези вагди не бяха напразно издирваното свързващо звено между човешкия род и рода на маймуните? Дали не е съдено на младия французин и на американеца, захвърлени из непроходимата гора, да направят съвсем случайно това велико откритие?

Обаче на тези вагди, колкото и да се доближаваха до човешкия тип по своя външен вид и по своите действия, все пак не им достигаха известни понятия за нравствеността, за религията, и изобщо не можеха да си съставят отвлечени представи, свойствени на човека. Такова беше заключението на младите пътешественици, които все още не можеха да решат, към кой тип да причислят вагдите – към хората или към

8. Късоглави.

9. Дългоглавите.

животните. Но горските жители говореха, следователно можеха да разсъждават. И после постройката на този грамаден под, на това грамадно гнездо, чиято окръжност беше не по-малка от три километра, е изисквала много по-голямо изкуство и съобразителност, отколкото постройките на птиците, на пчелите, на бобрите и на мравките. Очевидно вместо да мръзнат върху жалката влажна почва, недостъпна за слънчевите лъчи, тези вагди, водени от природния си инстинкт, се заселили из върховете на дърветата, всред най-здравословната горска атмосфера, за да се ползват и от светлината, и от слънчевите лъчи, и от прекрасната зеленина.

Повечето колиби, още съвсем нови и със зелени покриви, и по формата си наподобяващи кошери, стояха с отворени врати, през които се виждаше как жените се занимават със своето примитивно домакинство. Много дечурлига подскачаха около майките си. Едни от мъжете беряха плодове по дърветата, други се изкачваха по стълбата, натоварени с убит дивеч, а трети носеха вода от извора.

– Съжалявам, че не можем да се обясняваме с тези вагди – пошепна Макс Юбер, – и поради тази причина, никога няма да се запознаем с тяхната литература!

В езика на вагди Камис на няколко пъти долови известни думи от езика на туземците из Конго и се опита да се обясни с Ли-Маи; но дребосъчето, колкото и да беше умно, нищо не можа да разбере.

Най-после подир цял час ходене нашите пътешественици спряха пред една твърде голяма колиба на края на селото. Колибата беше построена между клоните на грамаден бамбак¹⁰, с широка врата на фасадата си. Пред вратата стояха двама едри вагди.

„Дали тази колиба, по-голяма и по-красива от другите, не е дворец? Или пък е храм, светилище на магьосника, каквито се срещат между дивите племена из Африка, Америка и Австралия, а също и из островите в Тихия океан?“ – си помислиха нашите приятели.

Джон Корт хвана Ли-Маи за плещите, обърна го с лице към голямата колиба, посочи към нея и попита:

– Мсело-Гала-Гала?

Детето утвърдително кимна с глава.

Значи, тук живееше владетеля на селото Нгала, негово вагдийско величество.

Без много да мисли, Макс Юбер тръгна право към вратата, но Ли-Маи го хвана за ръката и започна да го дърпа назад, а лицето му

10. Дърво-бъчва.

изразяваше страх и ужас.

Макс Юбер пожела да повтори опита си, обаче детето пак го задържа. Освен това и двамата пазачи пред вратата на колибата застрашително размахаха оръжието си – малки брадви от желязно дърво и дълги копия. Несъмнено влизането в двореца беше строго забранено: пред дворецовата врата в безкрайната девствена гора на Убанги, както и в столиците на цивилизования свят, имаше стража, телохранители.

– Щом не можем да видим този цар, тогава ще му напишем и ще го помолим за аудиенция! – заяви Макс Юбер.

– Обаче – забеляза Джон Корт, – тези вагди, макар че говорят, едва ли са грамотни... Те са по-диви и по-първобитни дори и от туземците на Судан и на Конго, т.е. от всичките онези чилу, денка и бонбутту и надале изпращат децата си в училище!

Междувременно Ли-Маи настоятелно канеше пътешествениците да вървят след него.

– Знаеш ли къде е колибата на неговите родители, Лланга? – попита Джон Корт.

– Не, всичките толкова много си приличат! Зная само, че е нататък, и сега Ли-Маи сигурно ни води там.

– Нгора... Нгора? – попита Лланга, като посочи с ръка наляво от двореца.

Дребосъчето весело се озъби и утвърдително кимна с глава.

Подир няколко минути нашите пътешественици стигнаха до посенчест квартал на селото и спряха пред спретнатата колиба, чиято врата беше широко отворена.

Дребосъчето посочи с ръка и Лланга веднага я позна и извика:

– Тук живеят неговите родители!

Цялата колиба се състоеше от една средноголяма стая. В дъното се виждаше легло от суха трева, а наблизко стояха две катуни за вода, три глинени съда също за вода и едно глинено гърне. Върху дървени полици върху стените, бяха наредени плодове, корени, парчета варено месо, а шест очистени птици, очевидно приготвени за обед, висяха окачени на един голям шип, забит в стената.

В момента, когато Камис и спътниците му влязоха в колибата, едър вагди и вагдианка станаха от местата си.

– Нгора!... Нгора! Ли-Маи!... – извика дребосъчето.

А бащата, като вярваше, че ще бъде по-добре разбран, отчетливо произнесе: „фатер, фатер“ и се удари по гърдите.

Лланга пристъпи към майката на Ли-Маи и тя изведнъж започна да

го притиска до гърдите си и да го милва, като се стараяше да изкаже безкрайната си благодарност към спасителя на детенцето ѝ.

Бащата беше едър, с широки плещи, с пропорционално телосложение, макар че ръцете му бяха твърде дълги, с грамадни китки. Краката му, малко изкривени в коленете, стъпваха върху целите стъпала. Цветът на кожата му не беше много тъмен, както е при повечето туземци, които предимно се хранят с месо, а не с плодове или с корени. Гъсти червеникави косми се виеха по цялото му тяло; имаше слабо изпъкнали мускули, а очите му бяха малки, но черни и силно блестящи. Жената имаше твърде приятна външност: ласкаво приветливо лице, добродушен поглед и ослепително бели, равни зъби. Не беше лишена от известна доза кокетство: в късата ѝ къдрава коса се виждаха няколко стръкчета треви и цветя, а на врата си имаше гердан от стъклени мъниста – твърде странно явление сред тази глуха девствена гора. Изобщо младата вагдианка приличаше на жените на южните кафри по своите красиви плещи и ръце и по тънките си пръсти и крака, на които биха завидели много европейски жени. И нейното тяло беше покрито с червеникави къдрави косми, а на врата ѝ висеше също такъв орден на доктор Йохоузен, както имаше Ли-Маи.

За най-голямо свое огорчение Джон Корт и Макс Юбер се убедиха, че не могат да разговарят с родителите на Ли-Маи. Обаче беше ясно, че тези първобитни хора полагаха всички усилия, за да изпълнят дълга си на гостоприемство. Бащата побърза да предложи няколко плодове, наречени „матофе“, които имат твърде приятен вкус и аромат.

Гостите приеха предложените плодове и си хапнаха от тях, за най-голямо удоволствие на семейството на Ли-Маи. При разговора си вагдите бяха извънредно ограничени; думите им най-често започват със звуковете нг, мгу, мс, както е обикновено при туземните наречия в Конго. Майката на Ли-Маи се задоволи да произнесе само няколко думи; очевидно, нейният език не беше надарен със способността, свойствена на езиците на жените от Новия и от Стария Свят да прави 12000 оборота в минута.

Като че ли вагдите имаха толкова представи, колкото са необходими за всекидневните потреби в живота им, и толкова думи, колкото им трябват, за да изразят тези представи. Освен това липсваха им и най-елементарните и религиозни чувства, които съществуват дори у най-нисшите диви племена, но затова пък семейното чувство и чувството на взаимна симпатия, несъмнено съществуваха: личеше от взаимните ласки на сина към родителите и на родителите към детето, въпреки че то

беше на такава възраст, когато в животинския свят родителските нежност и любов окончателно се прекратяват.

Макс Юбер, Джон Корт, Камис и Лланга останаха около четвърт час при родителите на Ли-Маи, а после, придружени от дребосъчето, побързаха да се върнат в колибата, където им беше съдено да останат неизвестно колко време.

Тук Ли-Маи прегърна и целуна Лланга, а с другите се сбогува, като им протегна не лапата си, като куче, не и ръката, както би сторил орангутангът, а изведнъж подаде и двете си ръчички, които Джон Корт и Макс Юбер стиснаха по-приятелски и по-сърдечно, отколкото Камис.

– Знаете ли, драги Макс, за да проучите основно този нов тип, трябва да поживеем при тях много години, а аз дълбоко вярвам, че подир няколко дена ще напуснем това въздушно село и тези горски жители! – каза Джон Корт, когато останаха сами.

– Е, всичко зависи от негово величество Мсело-Тала-Тала – възрази Макс Юбер. – Може би ще пожелае да ни остави при своята особа в качеството на камерхери на вагдийския двор!...

XV. Три седмици между горските жители

Сега целият въпрос се свеждаше към това, колко време е съдено на нашите пътешественици да останат тук? Дали няма да се случи нещо ново, което да измени тяхното твърде незавидно положение? Надзорът над тях беше особено внимателен и всеки опит за бягство едва ли би имал успех. Пък и къде да избягат? Как да стигнат до края на тази гора, или поне до реката Йохоузен?

Въпреки любовта си към необикновеното Макс Юбер започна да идва до заключението, че това „необикновено“ много ще изгуби от своята прелест, щом продължи повече отколкото трябва и едва подчиняваше у себе си желанието, час по-скоро да се върне във факторията Либревил.

От своя страна, Камис просто побесняваше като се виждаше пленник на тези маймунски изроди, както обикновено ги наричаше и влагаше в думите си преголямо презрение. Беше готов на всичко, само по-скоро да се махне от селото Нгала.

Джон Корт беше по-търпелив от другарите си; с особен интерес изучаваше нравите, обичаите, начина на мислене и вътрешния живот на тези вагди; за да проучи всичко това, имаше нужда само от няколко седмици. Но перспективата да останат тук дълги години и на него не се харесваше.

Наистина как ли ще се свърши всичко това?

Във всеки случай и тримата бяха уверени, че не ги заплашва никаква опасност; очевидно горските жители признаваха тяхното умствено превъзходство и колкото да изглеждаше чудно, като че ли съвсем не бяха поразени от срещата си с представителите на бялата раса, които всъщност би трябвало да представляват невиджано чудо за тях.

Абсолютно невъзможно е да избягат оттук; оставаше им само, да започнат преговори с краля и да получат от него свободата си.

– Да, но дори да бъдем удостоени с тази аудиенция, дори да ни се позволи да се представим пред свещената особа на негово величество Мсело-Тала-Тала, ако изобщо това е разрешено за чужденците, как трябва да постъпим тогава, как ще се обясним с него, щом не знаем и не разбираме туземния език? – попита Джон Корт.

Впрочем престояването в Нгала имаше и своите добри страни за нашите пътешественици, понеже те се явяваха като откриватели на нова

раса полухора, полумаймуни и щяха да допринесат твърде много за сравнителната антропология пред учения свят.

При влизането в колибата си, пътешествениците бяха твърде приятно изненадани. Един млад вагди се занимаваше с почистване на стаята. Постла върху пода прясна трева, донесе някакви съдове, гърнета и глинени чаши местно производство, нареди върху полиците плодове и сладки корени, внимателно измете и окачи на стената цяла четвърт от току що убит брикс¹¹, за да го изпече по късно в пещта, построена пред колибата. Огънят вече весело пламтеше, накладен от сухи съчки. Известно е, че само животните се хранят със сурово месо, а хората, които познават употребата на огъня, винаги варят или пекат месото, предназначено за храна. Естествено, също и вагдите не се хранеха със сурово месо.

Когато пътешествениците влязоха в колибата, младият вагди прекъсна работата си. Той беше пъргав, строен, двадесетгодишен младеж, с умно и симпатично лице.

Посочи с ръка разните предмети, неотдавна донесени в колибата. Между тях нашите приятели с особено удоволствие видяха оръжията си, леко ръждясали, но все пак в пълна изправност.

– Това е чудесно. – възкликна Джон Корт.

– Жалко е само, че нямаме патрони!

– Ето ги! – отговори форлоперът, като посочи патронния сандък, поставен наляво от вратата.

Както си спомнят читателите, Камис беше изхвърлил и пушките и патронния сандък върху една голяма скала, където вълните не можеха да ги достигнат; техните спасители – вагди бяха донесли всичките вещи и сега ги предадоха на законните им собственици.

– Щом са ни върнали пушките и патроните, това доказва, че не познават употреблението им, – забеляза Макс Юбер.

– А според мене, това доказва преди всичко, че знаят да уважават чуждата собственост, следователно, притежават известно нравствено чувство!

– Колло! Колло! – изведнъж ясно и отчетливо произнесе младият вагди и се удари по гърдите. Очевидно, искаше да обясни, че се казва Колло. Когато Джон Корт и Макс Юбер се обърнаха към него с това име, младежът кимна с глава и весело се изсмя.

Този смях имаше грамадно значение от гледището на антропологията. Както се знае, само хората са надарени със способността да се

11. Вид антилопа.

смеят; нито едно животно, дори най-умното и най-развитото, например кучето, не може да се смее с глас, макар че понякога може да се долови смях в очите или в ъглите на муцуната. А тези вагди се смееха и с очи, и с уста, и техният смях по нищо не се различаваше от смеха на обикновения човек. Освен това както забеляза американецът, те нямаха навика, свойствен на всички животни, предварително да обмирисват храната и най-напред да избират най-вкусните парчета.

Сега на пътешествениците стана ясно, че определената им колиба съвсем няма да служи, като затвор; само стълбата, по която биха могли да слезат, постоянно се пазеше от двама едри вагди, за да не им позволят да напуснат Нгала, без специално разрешение.

И така по неволя трябваше да се подчинят и да поживеят известно време във въздушното село на тези горски жители.

Впрочем справедливо е да добавим, че вагдите бяха миролюбив и спокоен народ, много по-малко любопитни и досадни, отколкото са другите племена из централна Африка. Когато видяха белите хора и двамата туземци от Конго – Камиса и Лланга, тези горски жители проявиха по-малко учудване, отколкото биха проявили диваците от централна Африка или Австралия. Напротив отнесоха се почти равнодушно, без да зяпат с широко отворени уста. И после по отношение на ловкостта дори най-опитният акробат не би могъл да се сравни с който и да е измежду вагдите, а същото може да се каже и относително точността на окото: със своите малки стрели вагдите почти винаги улучваха птица, която лети. Те отиваха на лов не само за птици, но и за елени, за антилопи, за биволи и дори за носорози, и всякога действат със своите прости оръжия – дървени брадви и къси стрели.

Макс Юбер имаше желание да отиде с тях на лов, за да се полюбува на ловкостта им и да проучи евентуалните възможности за сполучливо бягство. Но такъв случай не му се удаваше. На няколко пъти щеше да се подаде на изкушението да стреля върху птиците, които на цели ята прелитаха из клоните на дърветата, но първо: Колло всякога се грижеше да имат неизчерпаем запас от птици и друго месо, и всеки ден им носеше прясна вода и съчки за огъня; а второ – според мнението на всички, беше неразумно да употреби пушката, като оръжие за лов, защото по този начин ще издаде пред вагдите нейната сила, която би могла да им послужи при самозащита.

Услужливият Колло не само ги снабдяваше с месо, с вода, с плодове и с топливо, но пое върху себе си и длъжността готвач, подпомогнат от Лланга. Печеше, а понякога и вареше в глинено гърне от местна

фабрикация месо и корени, при което, за най-голяма радост на Макс Юбер, винаги имаше достатъчно сол. Разбира се, не беше същата сол, същият хлорист натрий, който се съдържа в морската вода, а каменна сол, много разпространена из Африка, Азия и Америка; очевидно такава сол имаше в изобилие из околностите на Нгала. Вероятно простият инстинкт беше научил дивите вагли да употребяват необходимата за човешкия стомах подправка, както би могло да се случи с всяко животно. Интересно е да се знае, по какъв начин тези горски жители добиваха огън, дали чрез силно триене на две сухи дървени парчета? Оказа се, че си служат с кремък, а с получените искри запалват влакната на един особен палмов орех, които притежават всичките свойства на праханта.

Освен с месо, вагдите се хранеха с корени, които варяха или печеха, и с най-разнообразни плодове: от дървото „адансония“, известни под името „маймунски хляб“, с кестени, които съдържат особено тлъсто вещество, което напълно може да замени маслото, с плодовете на дървото „киелия“ – дълго до 60 сантиметра, извънредно хранителни, с банани, с фурми и др. Освен това вагдите се хранят и с мед, какъвто лесно намират, като проследяват „медната кукувица“, размесват го с вода, прибавят сокове от други растения и приготвяват твърде силно спиртно питие. Впрочем в това нямаше нищо чудно, понеже и африканските мандрили, най-обикновени маймуни, извънредно много обичат спиртните напитки.

Трябва да добавим, че бистрата и бързотечна река, която протичаше под селото Нгала, предостатъчно снабдяваше вагдите с всички видове риба, които се срещаха и в реката Йохаузен. Пътешествениците не знаеха само, дали тази река по-нататък става плавателна, и дали вагдите си служат с лодки или салове когато ловят риба. Нашите приятели трябваше на всяка цена да узнаят това, предвид на евентуално бягство.

Скоро узнаха, че вагдите могат да правят лодки, по-първобитни и от индианските пироги, наистина, но все пак лодки, издълбани от дебели дънери. Плуването с тях ставаше с помощта на малка, плоска лопата, а когато духаше попътен вятър, вагдите издигаха твърде прости платна, изплетени от тънки, жилави лиани.

От края на пода се виждаше част от реката, широка 10–12 метра, която правеше остър завои и изчезваше сред гъсталака.

По-късно Джон Корт узна, че вагдите не познават нито градинарството, нито земеделието и изобщо не могат да обработват земята. Впрочем това би могло да се дължи и на местните условия, които не бяха подходящи за земеделски работи.

Като проучи и изследва всичко, младият американец започна

внимателно да наблюдава, дали вагдите се подчиняват на някакво нравствено или религиозно чувство.

– Е, докъде стигнахте със своите наблюдения? – попита го веднъж Макс Юбер.

– Да, несъмнено притежават известни чувства, известна представа за честност, за правото на собственост. Различават доброто от лошото. Наистина съзнанието за добра и лоша постъпка притежава и кучето, както и представата за правото на собственост, за „мое“ и за „твое“. Например завчера бях свидетел как заловиха едно момче, което откраднало чужди плодове; набиха го хубавичко и с презрение го изоставиха сам, а хлапето избяга, очевидно силно засрамено. Освен това, Макс, дали сте забелязал, че нашият Колло се изчервява? Тази особеност е чисто човешка; дали човек почервява от срам, от смущение или от радост – няма значение, тези чувства свидетелствуват за присъствието на съзнание, на душа.

– Щом е така, Джон, защо все още упорито отказвате да ги причислите към човешкия род? – усмихна се Макс Юбер.

– Защото, драги Макс, те нямат представа за висшето същество, нямат никакво религиозно чувство; нямат нито храмове, нито идоли, нито жреци, нито дух или божество, на което да се кланят, и от което да се страхуват!

– Ако такова божество за тях не е свещеният Мсело-Тала-Тала, на когото още не сме видели дори крайчеца на носа!

– Разбира се, в този случай бихме могли да си послужим и с отрова-та атропин, чието действие за човека е ужасно, а върху животните изобщо не действа. Но откъде да вземем атропин?

Независимо от всичко до днес в селото не произлезе нито един смъртен случай, за да могат нашите приятели да видят, дали вагдите погребват своите покойници или ги изгарят, и изобщо дали у тях съществува някакъв култ към мъртвите.

Наистина, вагдите нямаха нито жреци, нито магьосници, но имаха войници, специално въоръжени с лъкове, стрели, брадви и копия – около стотина едри и здрави мъже. Джон Корт още не знаеше, дали техните задължения са, да пазят само свещената особа на краля, или пък представляват отбранителна и нападателна сила. Възможно е в голямата гора да живеят и други подобни племена, които непрестанно водят междоусобни войни, както правят всичките африкански диваци.

Впрочем вагдите едва ли поддържаха някакви сношения с другите туземци из Убанги, Бахирми, Судан или Конго. Навярно не познаваха

дори и джуджетата от племето бамбусти, трудолюбиви земеделци, за които говорят английският мисионер Алберт Лид и Стенли, иначе чрез тях би се знаело за съществуването на племето вагди, и честта за тяхното откриване не би се паднала на Джон Корт и на Макс Юбер.

– Ако тези вагди се избиват помежду си, това ще бъде първото доказателство, че спадат към хората, а не към животните – забеляза Макс Юбер.

Трябва да се предполага, че в това отношение войниците-вагди не бездействаха, понеже нашите пътешественици забелязаха, че подир отсъствия от два-три дена, много от тях се връщаха ранени и донасяха различни предмети, не от вагдийски произход: оръжия, домашни съдове и др.

На няколко пъти форлоперът се опита да напусне селото, но войниците, които пазеха стълбата, не му позволяваха да слезе, и не всякога се отнасяха любезно към него. Веднъж дори Камис щеше да си изпати и не се знае как би завършил неговият немислен опит, ако не беше се намесил навреме бащата на Ли-Маи. Поради застъпничеството му, между него и един едър вагди избухна остър спор. Този вагди се казваше Рагги; очевидно беше висш военен началник. Това ясно личеше от неговата самонадеяна горделива осанка, от поведението му и от властния глас, свикнал да дава заповеди.

Пътешествениците се надяваха, че поради опита за бягство, сигурно ще ги изправят за отговор пред ясните очи на негово величество Мсело-Тала-Тала; но очевидно Рагги притежаваше широки пълномощия и затова по-добре беше да не възбуждат гнева му, а търпеливо да дочакат по-удобен случай за бягство. Щом вагдите нападат своите едноплеменници, много вероятно беше, че и те рано или късно ще им отплатят със същото, и тогава, при общата суматоха, няма да е трудно да избягат. Добре, ще избягат, а после?...

За нещастие от този момент не произлязоха никакви нападения над селото Нгала, ако не се смятат нападенията на животните, каквито нашите пътешественици още не бяха видели.

Всички вагди живееха в селото; дори и онези, които през деня отиваха на лов или риболов, винаги се връщаха щом слънцето залезе. Обаче долу, на брега на реката, бяха построени много колиби, сякаш речно пристанище, където се събираха всички риболовни лодки, които намираха там защита срещу нападенията от хипопотами, от ламантини, т.е. тревоядни китове, и от крокодили, които се срещат в грамадни количества из всичките африкански реки.

Но на 9-и април изведнъж настъпи страшна суматоха. Откъм реката долетяха страшни викове. Дали не е нападение от неприятели-туземци; положението на Нгала е почти непристъпно, обаче ако на обсаждащите им хрумне да подпалят дърветата, нещастieto е неминуемо!

При първите викове Рагги и около тридесет войници се втурнаха надолу по стълбата, а Ли-Маи отведе Джон Корт, Макс Юбер, Камиса и Лланга към онази страна на селото, откъдето се виждаше реката. По левия бряг на реката се носеше в кариер цяло стадо не хипопотами, а речни свини, които бурите наричат „bosck wark“, а англичаните – "bash-pigs, и унищожаваше всичко по пътя си; от колибите не остана нито следа, когато на местопроизшествието дотърчаха Рагги и неговите войници.

Тези диви свини са по-дребни от европейските, но много по-силни и по свирепи. Из Африка се срещат почти навсякъде; и из околностите на нос Добра Надежда, и в Гвиана, и в Конго, и в Камерун, и нанасят страшни опустошения. Четината им е мека, лъскава, сиво-червеникава, с оранжев оттенък; острите им уши завършват с пискюлчета; по гърба си имат наежена черна грива; муцуната е извънредно широка и силно наподобява муцуната на хипопотама; мъжките имат някакъв голям костен израстък на челото си между очите. Извънредно зловни и свирепи тези животни са много опасни, особено когато са на големи стада. Сега нападащото стадо наброяваше не по малко от сто глави, които представляваха сериозна опасност.

Джон Корт, Макс Юбер, Камис и Лланга видяха ясно цялата борба на вагдите с разяреното стадо. Борбата продължи малко, но със страшно ожесточение. Войниците-вагди проявиха особена храброст; без да си послужат със стрелите и с копията, просто се нахвърлиха върху бясно летящото стадо и започнаха да нанасят мощни удари с брадвите си по главите на дивите свини. Не след дълго стадото се пръсна в паническо бягство и отвсякъде потекоха кървави поточета към реката.

Макс Юбер пожела да вземе участие в борбата, като гръмне няколко пъти с пушката си, но благоразумният Джон Корт го задържа:

– Нека да запазим куршумите за по-важен случай, за решителния момент. Когато владееш гърма...

– Трябва да гърмиш навреме, нали, Джон? – прекъсна го Макс Юбер. – А понеже това време още не е настъпило, засега трябва да прикрием гърмежите си!...

XVI. Негово величество Мсело-Тала-Тала

Денят 15 април като че ли щеше да внесе известно разнообразие и оживление в обикновено спокойното съществуване на жителите на Нгала. Бяха изминали повече от три седмици, откогато Джон Корт и другарите му попаднаха всред тези странни същества, представляващи съединителното звено между атропоидите и човека. През това време младият американец можа подробно да изучи характера им, техните нрави и обичаи, и да си вземе много бележки от най-интересно естество; обаче за да бъде от полза всичко това за науката, трябваше да се върнат в Конго, а оттам да достигнат до Либревил.

През деня на 15 април времето беше великолепно. Яркото слънце обливаше с топлина и със светлина всичките улици и площади на въздушното село. До този ден Джон Корт и Макс Юбер се срещаха редовно със семейството на Ли-Маи. Не минаваше ден, без това мило семейство да дойде на гости при чужденците, или пък последните да не отидат в колибата на Ли-Маи. От своя страна Ли-Маи и Лланга изобщо бяха неразделни.

За съжаление непознаването на вагдийския език лишаваше приятелите от взаимното удоволствие да споделят мислите си. Езикът на домакините беше твърде труден, макар че се състоеше само от твърде ограничен брой думи, които служеха за изразяването на също такъв брой ограничени представи. Джон Корт можа да усвои няколко думи, но все пак още нямаше възможност да води свободен разговор с вагдите. Най-чудното беше, че вагдийският език съдържа много думи, характерни за местните туземски наречия из Конго. Това обстоятелство като че ли подсказваше, че вагдите са имали известни сношения с племената на Убанги, впрочем може би само с няколко туземци от Конго, на които повече не е било съдено да се върнат в родината си. Освен това бащата на Ли-Маи често употребяваше при разговора и немски думи, изопачени до невъзможност, но все пак думи от немски произход. Когато едрият вагди произнасяше името на Мсело-Тала-Тала, винаги навеждаше глава, в знак на най-дълбоко уважение и почит към своя монарх. При разходките, когато Макс Юбер се опитваше да приближи до жилището на краля, бащата на Ли-Маи винаги го задържаше, като се стараше да му обясни, че никой няма право да пристъпи прага на свещената колиба.

На 15 април, към три часът след обед, цялото семейство на Ли-Маи

дойде при чужденците, които веднага забелязаха, че всички са нагиздени празнично: бащата беше си направил висока прическа, украсена с пера, а върху плещите му лежеше плащ от дървесинна кора; майката беше с къса рокличка, от особена тъкан вагдийско производство, с огърлица от стъклени маниста, а малкият Ли-Маи беше препасан с пояс от изкусно преплетени тревни.

– Какво ли означава това парадно посещение? Дали не са решили да ни направят официална визита? – промълви Макс Юбер.

– Не, сигурно днес имат някакъв празник – възрази Джон Корт. – Може би, празникът е в чест на някакво божество? О, това би било твърде интересно, понеже по този начин ще се изясни въпросът за тяхното религиозно чувство.

Сякаш в отговор на това предположение, бащата на Ли-Маи произнесе:

– Мсело-Тала-Тала...

– О, най-последно – възкликна Макс Юбер и отърча навън, напълно уверен, че в този момент кралят на вагди минава, или по-право, шестува покрай тяхната колиба.

Уви, младият французин не зърна дори и сянка от негово величество. Обаче цялото селище беше изпаднало в силно вълнение: от всички страни прииждаха вагди, празнично облечени; някои се движеха по улицата като шествие право към източната част на селото, други се държеха за ръце, сякаш играят хоро, трети се прехвърляха от дърво на дърво, както маймуни.

– Явно е, че днес става нещо необикновено! – извика Макс Юбер, застанал пред прага на колибата, без да сваля поглед от движението по улицата.

– Ще видим, какво ще стане! Мсело-Тала-Тала? – обърна се Джон Корт към бащата на Ли-Маи.

Вагди притисна ръце към гърдите си, почтително наведе глава и отговори:

– Мсело-Тала-Тала!

Джон Корт и Макс Юбер заключиха, че днес вагдите навярно ще поздравят краля си, който най-последно ще се яви пред тях в целия блясък на своето величие.

Понеже нашите пътешественици нямаха други, празнични дрехи, не можеха да се приготвят за срещата с негово величество. Ето защо, когато семейството на Ли-Маи излезе на улицата, те го последваха така, както бяха облечени с всекидневните си дрехи.

Само Камис остана в колибата, понеже не желаше да има никакъв допир с този презрян, маймунски род. Форлоперът започна да чисти оръжието, за да бъде готово, когато настъпи решителният момент.

През това време, семейството на Ли-Маи, Джон Корт, Макс Юбер и Лланга, вървяха по оживените улици на Нгала. Навсякъде се тълпеше народ. Повече от хиляда вагди отиваха към онази част на селото, където беше дворецът на краля.

– Трудно би се намерило по-голямо сходство с човешка тълпа – забеляза Джон Корт. – Същите движения, същите жестове за изразяване на радост, същите весели викове!

– Придружени от отвратителни гримаси, които подчертават сходството им с маймуните! – отговори Макс Юбер.

Действително, вагдите обикновено бяха спокойни и въздържани, и проявяваха поразително равнодушие към чужденците, на които не обръщаха почти никакво внимание. Обаче днес не приличаха на себе си: бяха възбудени до крайност, скачаха и правеха най-уморителни гримаси.

Най-после, подир дълго скитане по улиците на Нгала, нашите пътешественици и техните туземни приятели стигнаха до главния площад на селото, който се намиреше на края на източната страна на пода, пред двореца на Мсело-Тала-Тала. Най-напред в правилни редици стояха войниците, наметнати с антилопови кожи, прикачени към раменете им с тънки лиани; на главите си имаха черепи от скалисти овни, чиито рога, поради големия си брой, им придаваше вид на стадо. Техният началник „полковник Рагги“, с череп на грамаден бивол върху главата си, с лък на гърба, с брадва в пояса и с късо копие в ръка, произвеждаше наистина силно впечатление, и горделиво парадираше пред вагдийската армия.

– Негово величество сигурно ще направи преглед на войската си! – промълви Джон Корт.

– Ако не се яви и днес, значи, неговите верноподаници никога няма да щастие да се радват на лицето на своя повелител!... Невидимият монарх се ползува с непостижим престиж. Допускам, че и този монарх...

Но изведнъж се прекъсна, обърна се към бащата на Ли-Маи и и го попита със знаци:

– Мсело-Тала-Тала ще излезе ли пред народа?

Вагди утвърдително кимна с глава и с жест обясни, че ще се появи не сега, а малко по-късно.

– Няма значение – заяви Макс Юбер, – само веднъж да можем да зърнем неговата свещена особа!

– А дотогава нека да се задоволим с това любопитно зрелище – каза Джон Корт и посочи с ръка към тълпата.

Целият обширен площад беше изпълнен с народ, който желаше да вземе участие в празненството. Дали тълпата само ще се поклони или ще падне по очи, когато негово величество се появи на прага на двореца си?

– Впрочем този поклон едва ли ще има религиозно значение, понеже ще се отнася към човек – избъбра Джон Корт.

– Да, ако този човек не е направен от камък или от дърво – забеляза Макс Юбер. – Може би великият монарх е най-обикновен идол, подобен на онези идоли, на които се покланят полинезийците...

– В такъв случай жителите на Нгала ще имат честта да бъдат причислени към човешкия род, понеже тогава напълно ще подчертаят сходството си с човека: ако притежават идоли, на които се покланят, смело могат да бъдат наречени хора, наравно с Полинезия!

Благодарение на старанията на бащата на Ли-Маи нашите пътешественици застанаха на място, откъдето можеха всичко да виждат.

Постепенно тълпата започна да се групира по краищата на площада, като остави в средата широко свободно пространство. Тук бързо нахлуха младежи от двата пола и започнаха да танцуват и да подскачат; в същото време по-възрастните се гощаваха със спиртни напитки, които очевидно бяха твърде силни, понеже всички пийнали вагди започнаха да проявяват признаци на пианство.

Танците и игрите не спираха. Но в тях имаше повече гримаси, отколкото движения, и повече приличаха на маймунски подскачания, отколкото на човешки танци, макар и такива на най-дивите племена.

Танците се играеха не под звуците на музика или под такта на дружно пляскане с ръце, а под звуците на истинска какафония от свирки и пищялки, направени от тръстика, и барабани, издълбани от кратуни, с обтегната тънка кожа върху отвора.

– Дявол да ги вземе, тези вагди страдат от пълната липса на представа за размер или на такт! – изръмжа Джон Корт.

– А също и от пълна липса на слух! – добави Макс Юбер.

– Не, Макс, те все пак разбират нещичко от музика – възрази американецът.

– И животните разбират от музика! Музиката е нисше изкуство, достъпно и за по-нисши същества. Художеството, скулптурата и поезията – това са съвсем други неща: нито едно животно не чувствава наслаждение, дори пред най-съвършените произведения на поети, на

скулптори или на художници!

Изминаха около два часа, а негово величество крал Мсело-Тала-Тала все още не благоволяваше да приеме приветствията на своите верноподаници.

Празникът продължаваше в същия ред: танци, викове и някакви дивашки звуци, които се сливаха в една невъобразима какафония. Пиянството ставаше все по-незабележимо; шумът нарастваше с всяка минута. Изведнъж, сякаш подчинено на вълшебна пръчица, всичко затихна. Присъстващите замръзнаха на местата си, оглушителните звуци на първобитните барабани и на пищялките замлъкнаха – и настъпи пълна тишина. Вратата на двореца се отвори, войниците се построиха в шпалир.

– Е, най-после ще видим вагдийския монарх! – възкликна Макс Юбер.

Обаче постигна го разочарование: вместо да излезе монархът Мсело-Тала-Тала, както се надяваха, из колибата изнесоха някакъв предмет, сякаш сандък, покрит с покривка, изплетена от треви, и го поставиха в сред площада. Какво беше учудването на нашите приятели, когато се убедиха, че този сандък е най-обикновена латерна!... Очевидно свещеният инструмент се появяваше само при най-важни и тържествени случаи и вагдите с особено благоговение се наслаждаваха на неговите разнообразни мелодии.

– Но това е латерната на доктор Йохоузен! – извика Джон Корт.

– Несъмнено! – съгласи се Макс Юбер. – Сега разбирам, защо през онази нощ, когато бяхме под покрива на селото Нгала, дълго време чувах позната валсова мелодия от Вебер!

– Как! И нищо не ни казахте?!... – възкликна Джон Корт.

– Да, понеже мислех, че така ми се струва!

– Вагдите са взели тази латерна от клетката на доктор Йохоузен!

– Разбира се, като предварително са сторили нещо с бедния старец!
– добави Макс Юбер.

Един едър и представителен вагди, навярно загдийският капелмайстор, пристъпи към латерната и започна да върти дръжката – и звуците на споменатия валс, в който липсваха няколко ноти, дружно се пръснаха един след друг, за най-голямо удоволствие на всички присъстващи. Вагдите пазеха абсолютно мълчание и поклащаха глави, но не в такт на валса; очевидно, не го разбираха. Едрият вагди въртеше дръжката съсредоточено, дори с известна тържественост, сякаш съзнаваше цялата важност на извършваната от него работа.

Сега изникна въпросът, дали жителите на Нгала знаят, че латерната съдържа и други мелодии, освен прочутия валс на Вебер?

Валсът продължи около половин час. Изведнъж, „капелмайсторът“ завъртя лоста, сякаш истински уличен музикант, и латерната засвири някаква лека, немска песничка.

– О-о-о! – не можа да се сдържи Макс Юбер, когато видя стореното от вагди.

След немската песничка латерната засвири твърде популярната френска песен: „La grace de Dieu“.

– Ах, подлец! Ах, мерзавец! – гневно извика Макс Юбер и неговото възклицание предизвика ропот от негодуване сред тълпата благоговейни слушатели.

– Кой е мерзавец! Който върти дръжката ли? – попита Джон Корт.

– Не! Който е направил латерната! Всичките тонове лъжат! Не чувате ли, няма никакви полутонове! Този припев е в ла-мажор, а латерната го свири в до-мажор!... Ах, варварин! А диваците слушат и нищо не забелязват!... Впрочем, само поради тази причина спокойно могат да бъдат причислени към котките, а не към хората... Погледнете, Джон, те дори слушат с умиление!...

Подир половин час, латерната започна нов валс от Вебер, който продължи също около половин час. След това латерната престана да свири и пак започнаха игрите, крясъците и виковете; спиртните напитки отново се появиха на сцената. Тук-там светнаха факли, понеже слънцето беше пред залез, и скоро, подир няколко минутен здрач, целият площад би потънал в мрак, ако не беше светлината на запалените факли.

Макс Юбер и Джон Корт решиха да се върнат в колибата си, когато бащата на Ли-Май, застанал до тях, изведнъж произнесе името на Мсело-Тала-Тала.

– Нима негово величество най-после ще благоволи да се яви пред народа си и да приеме неговите поздравления? Нима ще наруши най-после своята свещена невидимост и ще позволи на поданиците си да го видят?

Двамата младежи останаха на местата си. Наистина откъм царската колиба се забеляза някакво движение, в отговор на което избухна глух говор сред тълпата. Ето, вратата се отвори и се появиха войници, начело с Рагги. След тях, изнесоха и трона – стара кушетка, покрита с някаква избеляла материя, със зеленина и с цветя; а върху нея, носен от четирима едри, здрави вагди, лежеше негово величество Мсело-Тала-Тала.

Това беше около шестдесетгодишен човек, обкичен със зеленина и

с цветя, побелял, с дълга, бяла брада, снажен, твърде пълен и доста тежък, понеже четиримата вагди едва го носеха върху плещите си.

Шествието потегли с очевидната цел да заобиколи целия площад.

Тълпата се кланяше до земята, в благоговейно, трепетно мълчание, сякаш хипнотизирана от височайшето присъствие на Мсело-Тала-Тала.

Но монархът проявяваше пълно равнодушие към поклонението на своите поданици, към което очевидно беше отдавна свикнал и го приемаше, като напълно редно. Едва изразяваше благословението си със слабо кимване на глава, а ръката си повдигаше само, за да почеше носа си – дълъг, остър нос, върху който бяха кацнали големи очила, оправдаващи напълно прозвището му „Баща Огледало“.

Докато шествието минаваше бавно, Джон Корт и Макс Юбер внимателно се взираха в лежащата фигура на горския владетел.

– Но той... той е човек! – прошепна Джон Корт.

– Да, дори бял човек! – добави Макс Юбер.

– Бял!... Да, да... Също като нас!

Наистина човекът, когото диваците тържествено носеха върху плещите си, не беше вагди, не беше дори туземец от племената, които живеяха по горното течение на Убанги... Беше чисто и просто бял човек!

– Чудно – промълви Макс Юбер, – нашето присъствие не му прави никакво впечатление; като че ли изобщо не ни забелязва!... Дявол да го вземе! Нима наистина приличаме на тези полумаймуни? Или пък сме изгубили всякакво човешко подобие, след като преживяхме тук повече от три седмици! – И в порива на своето справедливо негодуване младият човек беше готов да се провикне: „Хей, милостиви господарю, или какъв сте там! Благоволете да ни ощастливите със своето внимание!“

Изведнъж Джон Корт го хвана здраво за ръката и промълви с глас, силно изменен от дълбоко учудване:

– Познавам го, Макс!

– Познавате? Кого познавате?

– Познах, кой е този Мсело-Тала-Тала... Това е доктор Йохоузен!...

XVII. Какво се беше случило с доктор Йохаузен...

Джон Корт беше виждал понякога доктор Йохаузен в Либревил и затова не би могъл да се излъже. Действително този почтен доктор сега царуваше над горското племе вагди.

Повестта за учения не е дълга и не е сложна. Преди три години, в желанието си да повтори опита на професор Харнер, решил да се засели между маймуните, за да изучи езика им.

Доколко бе успял да изпълни своята програма, отчасти можеха да предполагат нашите пътешественици, които случайно бяха намерили неговата клетка-колиба, неговия сал и бележника му. Всичко последвало по-късно оставаше в областта на предположенията.

Какво е заставило доктора да напусне колибата си на брега на реката, кръстена от нашите приятели на негово име – дали е сторил това доброволно или насила? Никой не би могъл да каже. Но сега вече беше ясно, че вагдите понякога предприемат далечни пътувания, че огньовете в гората бяха запалени от тях, че при една от своите експедиции са стигнали до мястото, където била неговата колиба. Очевидно, те са го похитили и пренесли в своето въздушно царство, заедно с цялото му имущество.

Колкото се отнася до слугата-туземец, навярно е сполучил да избяга из гората, иначе Джон Корт, Макс Юбер и Камис сигурно биха го срещнали в Нгала, или най-малкото, сигурно би участвувал поне в тази тържествена процесия.

Несъмнено вагдите се отнесли твърде миролюбиво към доктор Йохаузен, без да му причинят никаква вреда, както бяха постъпили и с нашите пътешественици.

По-късно, признали неговото умствено превъзходство, го избрали за свой владетел. Впрочем същото би могло да се случи и с Джон Корт, и с Макс Юбер, ако мястото не беше заето.

И така отпреди три години доктор Йохаузен царуваше над вагдите под името „Баща-Огледало“, т.е. Мсело-Тала-Тала – прозвище, което навярно сам внушил на своите поданици. Много неясно досега вече ставаше ясно и се обясняваше само по себе си: ето откъде са попаднали в техния първобитен език някои думи от туземното наречие на Конго, а също и някои немски думи; ето от къде вагдите знаеха да си служат с латерната, знаеха да си служат с някои домашни съдове!

Обаче все още оставаше необяснимо едно: защо Мсело-Тала-Тала не забеляза белите хора всред тълпата полумаймуни, защо не заповяда да ги доведат веднага при него, и дори не се разтревожи от присъствието на чужденци в своята столица?

Значи доктор Йохоузен, заселил се в гората Убанги, за да живее между маймуните, изведнъж попаднал всред същества, стоящи по-високо от антропоидите, за чието съществуване никой не бе подозирал до днес. Било излишно да ги учи да приказват, понеже те имали вече свой език, но все пак ги научил на няколко немски думи. После в качеството си на лекар им оказал известна медицинска помощ и спечелил онази популярност, която най-после го доведе до трона. Впрочем нека да отбележим, че вагдите се радваха на прекрасно здраве, и нито един от тях не се разболя през цялото време, което нашите пътешественици прекараха в Нгала.

Щом узнаха за високото положение, което доктор Йохоузен заемаше тук, Джон Корт и Макс Юбер не без основание предполагаха, че при сегашните условия тяхното положение не е вече безизходно, както бяха започнали да се опасяват? Нима този крал от човешки произход би отказал да им възвърне свободата?

– Невъзможно е! – възкликна Макс Юбер. – Невъзможно е да откаже... Значи сега нищо друго не ни остава, освен да проникнем в двореца, да му разкажем всичко и да поискаме да изпълни молбата ни.

– Кога да направим това? – попита Джон Корт.

– Довечера! И понеже като владетел той е обожаван от народа си, не подлежи на съмнение, че народът му ще побърза да изпълни неговата воля. После, след като ни възвърнат свободата, тези вагди най-почтително ще ни придружат до границите на своята държава, както подобава на едноплеменниците на техния крал!

– Ами, ако откаже?

– Не е възможно това!

– Нима знаем, какви са тукашните политически тайни, драги Макс?...

– Е, ако откаже да ни върне свободата, ще извикаме право в лицето му, че е достоен да царува само над най-нисши маймуни, че стои по-долу дори от своите поданици! – заяви Макс Юбер.

Обаче освен шегите предложението на Макс Юбер заслужаваше и внимание. Тази вечер наистина предлагаше най-удобен момент, за да влязат в недостъпното за никого жилище на Мсело-Тала-Тала. Празникът продължаваше: всички вагди бяха почти пияни; дори войниците, без

да се опасяват, че ще посрамят честта на мундира, не се отказаха от пиене, и затова кралското жилище не се охраняваше толкова строго. Колло също отиде да празнува и още не беше се върнал.

Като почакаха около един час, Макс Юбер, Джон Корт, Лланга и Камис напуснаха колибата си и предпазливо тръгнаха по свършено тъмните улици на Нгала. Последните факли, окачени по дърветата, догаряха; в далечината все още се чуваше шумът на тълпата, но повечето пияни жители спяха дълбоко в колибите си.

Понеже предвиждаха възможност за бягство, нашите пътешественици бяха взели пушките си и всичките патрони. Би могло да се случи да ги задържат и тогава по неволя ще заговорят двуцевките.

Пътешествениците тихо минаваха покрай колибите, повечето от които бяха празни или потънали в дълбок сън, а когато стигнаха до площада, за голямо свое учудване видяха, че и той е съвсем безлюден. Никъде нямаше нито душа, дори пред вратата на двореца липсваше обикновената стража. Наоколо беше съвсем тъмно, само решетъчният прозорец на двореца беше осветен. Лланга внимателно се промъкна до вратата и се убеди, че е достатъчно слабо блъскане, за да влязат свободно в колибата.

– Може би, някакви царедворци дежурят във вътрешните апартаменти на двореца? – пошепна Макс Юбер.

Въпреки подобно предположение, случаят беше твърде благоприятен, за да не се възползват от него. Нашите приятели можах да стигнат незабелязано до колибата на доктор Йохоузен, убедиха се, че вратата не е заключена и не се пази, и решиха да влязат вътре. Около минута се ослушваха, но в колибата беше съвсем тихо.

Макс Юбер влезе пръв, другите го последваха и затвориха вратата зад себе си.

Царското жилище се състоеше от две големи стаи, разделени с лека стена, в която беше изрязана междинна врата. В първата стая нямаше никого; през цепнатината на вратата проникваше светлина, и Камис, като притисна око към цепнатината, видя във втората стая доктор Йохоузен, обтегнал се върху старата кушетка.

Очевидно вагдите бяха пренесли тук всичките мебели от колибата-клетка край реката – и кушетката, и креслото, и масичката в ъгъла.

– Хайде, да влезем! – предложи Макс Юбер.

При шума на отворената врата доктор Йохоузен се приповдигна и обърна глава към влезлите. Очевидно, току що беше се пробудил от дълбок сън, понеже присъствието на четиримата непознати в колибата,

никак не го учуди.

– Доктор Йохоузен – започна Джон Корт, – дойдохме, за да поздравим ваше величество...

Но докторът не отговори нищо... Нима беше забравил родния си език? Джон Корт се обърна към него по немски, като желаше да го предразположи в своя полза. Уви, Мсело-Тала-Тала го наблюдаваше с безразличен поглед.

– Чувате ли? – продължи американецът. – Ние сме европейци, доведени в Нгала от местните жители...

Но пак не последва никакъв отговор. Сякаш вагдийският крал ги гледаше, без да ги вижда, и ги слушаше, без да чува онова, което казват. Дори не направи нито най-слаб жест, като че ли беше изпаднал в някакво вцепенение. Тогава Макс Юбер пристъпи напред и съвсем непочтително го разтърси за рамото. Негово величество направи такава гримаса, на която би завидяла и най-отвратителната маймуна от гората Убанги.

Младият французин го разтърси по-силно. Негово величество му показва езика си и се озъби.

– Луд е! – възкликна Джон Корт.

– Ясно като ден! – съгласи се Макс Юбер.

Наистина доктор Йохоузен беше изпаднал в състояние на пълен идиотизъм. Полупобъркан още тогава, когато решил да предприеме пътешествието си из безкрайните гори на Убанги, тук, в сред маймунското царство, той окончателно беше се лишил от разума си.

Може би именно поради това обстоятелство вагдите бяха го избрали за свой крал: между индианците в западна Америка и между дивациите из Океания, безумието се ползва с особено уважение; всички луди за тях са свещени същества, избрани носители на божествената мощ и воля.

Ето защо бедният доктор, изпаднал в пълен идиотизъм, никак не се интересуваше от присъствието на четиримата чужденци в неговата столица, ето защо не откри, че двама от тези хора, принадлежащи към друга раса, нямат абсолютно нищо общо с неговите вагди.

– Сега – заяви Камис, – изобщо не можем да разчитаме на съдействието на този луд. Остава ни само, да се възползуваме от благоприятния момент, понеже всички полумаймуни са пияни, и да бягаме, без да губим нито минута повече!

– Да, нощта е тъмна, никой не мисли за нас. Нашето бягство ще бъде сполучливо само сега, или никога! – добави Макс Юбер.

– Напред! – възкликна Камис и тръгна към изхода. – Да се опитаме

да стигнем до стълбата, а след това ще бягаме през гората!

– А докторът? – попита Макс Юбер. – Не можем да го оставим тук, наш дълг е да го спасим!...

– Да, Макс, но този нещастник се е лишил от разума си. Ще започне да вика, да се противи... Едва ли ще успеем да го отведем.

– Да се опитаме! – заяви Макс Юбер, и пристъпи към доктора.

Но не беше лесно да го помръдне от мястото му; дори да не се противи, пак би било твърде трудно да се изнесе из колибата.

Джон Корт и Камис пожелаха да помогнат на Макс, за да вдигнат с общи усилия побъркания доктор. Но последният беше твърде силен, отблъсна ги от себе си и се просна с цялата си дължина върху кушетката.

– Дявол да го вземе, много е тежък! – възкликна Макс Юбер.

– Доктор Йохаузен! – извика Джон Корт почти в ухото му. Но вместо да отговори, негово величество започна да се почесва, като маймуна.

– Не – промълви най-после Макс Юбер, – нищо не можем да направим с този човек-животно... Станал е маймуна, нека да си остане маймуна... и нека да продължи царуването си над своите маймуни!

Решиха да го оставят. Но сякаш за беда в същия момент негово величество започна да крещи толкова високо, толкова настойчиво, че сигурно биха го чули, ако наблизо се намираха някои вагди.

Нямаше нито минута за губене. Трябваше да бягат. Рагги и войниците му можеха да се явят всеки миг и тогава положението на пътешествениците, заловени, така да се каже, на местопрестъплението, в свещеното жилище на Мсело-Гала-Гала, би се влошило още повече; навярно ще ги лишат от правото да се разхождат свободно из селото; може би ще ги поставят под строго наблюдение, и тогава завинаги ще трябва да се откажат от мисълта да се върнат някога в Либревил.

Като съобразиха всичко това, Камис и другарите му побързаха да напуснат жилището на доктор Йохаузен, и се втурнаха да тичат по тъмните улици на Нгала.

XVIII. Неочаквана развръзка

Щастието беше на страната на бегълците: произведеният в колибата шум не привлече вниманието на никого. Площадът беше тъмен и пуст като улиците. Трябваше по-скоро да стигнат до стълбата.

Изведнъж пред бегълците сякаш израсна изпод земята някакъв вагди.

Пътешествениците се взряха внимателно и познаха бащата на Ли-Маи, заедно със сина си. Дребосъчето беше ги видяло, когато влязоха в двореца на Мсело-Тала-Тала, и побързало да съобщи на баща си. А той, като се опасявал, че белите му приятели са заплашени от някаква опасност, решил да се присъедини към тях и да им бъде в помощ, ако стане нужда.

Щом разбра, че искат да избягат, бащата предложи да им покаже правилната посока. Това беше много навреме, понеже никой от четиримата не би могъл да намери в този мрак пътя към стълбата.

Но тук ги очакваше непредвидено препятствие: лично Рагги, с дузина войници, охраняваше стълбата. Нямаха никаква възможност да се промъкнат и четиримата незабелязано. В момента, когато Макс Юбер пристъпи към стълбата, Рагги и двама едри вагди се хвърлиха върху него. Младежът отскочи назад, вдигна пушката и натисна спусъка. Сякаш ударен от гръм Рагги падна и остана неподвижен; другите, обхванати от ужас, мигновено се пръснаха на разни страни. След няколко минути не остана никой. Пътят беше свободен.

– Слизайте! Слизайте! По скоро! – извика Камис.

Всички се втурнаха подир Ли-Маи и баща му, които вървяха напред.

След като излязоха изпод навеса над селото Нгала, бегълците стигнаха до реката, бързо отвързаха една от лодките пред пристанището и седнаха в нея, заедно с дребосъчето и с баща му.

Едва успяха да се отделят от брега, и навсякъде се появиха светлини. Навсякъде покрай брега пламнаха стотици факли: от всички страни прииждаха вагди, заплашителни викове се раздаваха из нощния мрак, и скоро върху бегълците се посипа градушка от стрели.

– Въпреки желанието ми принуден съм... – въздъхна Макс Юбер, вдигна пушката и гръмна. Същото стори и Джон Корт, а Камис държеше заредени пушки, ако се яви нужда от тях. Двама вагди паднаха по

очи, и цялата тъпла с вой отстъпи назад. В този момент течението подхвана лодката и подир минута тя изчезна зад завоя на реката, под гъстите, сенчести дървета.

Излишно е да описваме всичките подробности на това пътуване по реката, към югоизточната част на Великата гора. Може би из тези места съществуваха и други въздушни села, но нашите пътешественици нищо не знаеха за тях, понеже не ги срещнаха по пътя си. Притежаваха достатъчно патрони и не страдаха от глад, тъй като дивеч имаше в изобилие. На другия ден надвечер, преди да настъпи нощта, Камис спря лодката в едно заливче и всички слязоха на брега. През цялото пътуване Макс Юбер и Джон Корт по всякакъв начин се стараеха да изкажат благодарността си към малкия Ли-Маи и към баща му, към които действително бяха се привързали. Колкото се отнася до Лланга и до Ли-Май, двамата се обичаха, като истински братя.

На другия ден, 16 април, пътешествениците пак излязоха на брега. Според пресмятанията на Камис, досега бяха се отдалечили около 40–50 километра от селото Нгала.

На сутринта Камис рано събуди другарите си за по-нататъшно пътуване. Спусна лодката във водата и със жест покани Ли-Маи и баща му да влязат в нея.

Макс Юбер и Джон също ги поканиха, но бащата отрицателно поклати глава, после посочи с едната си ръка реката, а другата протегна към гората, сякаш желаше да им обясни, че те трябва да продължат пътя си, а той ще се върне в своята родна гора.

Като се убедиха, че не могат да го отклонят от решението му, бегълците снабдиха бащата и сина с достатъчно храна за обратния път, и след това трогателно се сбогуваха с тях.

През дните 18, 19, 20 и 21 април нашите приятели продължиха пътуването си по реката до мястото, където тя се вливаше в Убанги. Според бързината на течението Камис пресметна, че са изминали 300 километра от селото Нгала.

Сега форлоперът и спътниците му се намираха близо до праговете на Конго, приблизително там, където реката образува ъгъл и завива към юг. Беше съвсем невъзможно да преминат с лодката през тези прагове и водовъртежи.

Решиха да излязат на брега и да носят лодката, а после пак да се спуснат по водата, след като изминат праговете.

За щастие, не стана нужда да носят тежката лодка, понеже след праговете Конго става плавателна, и по нея често плуват товарни

кораби, които водят търговия с крайбрежните жители. Нашите приятели скоро попаднаха на такъв кораб, и с него продължиха пътуването си. На 26 април слязоха близо до едно село на десния бряг на реката. Оттук до Либревил им оставаха около 900 километра.

Камис се погрижи да намери подходящ керван, с който нашите приятели благополучно изминаха за 24 дена безкрайните равнини на Конго.

На 20 май, Джон Корт и Макс Юбер, Лланга и Камис, пристигнаха във факторията, където техните приятели, силно разтревожени от продължителното им отсъствие, ги посрещнаха с отворени обятия.

Решиха Лланга и Камис завинаги да останат при Джон Корт и Макс Юбер. Впрочем първият и без това беше отдавна техен приемен син, а форлоперът, който не веднъж им доказва своята безгранична преданост по време на опасното пътешествие, стана за тях, като истински брат.

Читателят може би ще попита:

– Ами какво стана с доктор Йохоузен? Какво стана с въздушното село Нгала, построено между върховете на дървета, всред най-глухата дълбочина на Великата гора?

Да, рано или късно, някаква научна експедиция сериозно ще се заеме с откриването на това чудно племе вагди и ще изучи техните битови черти, нрави, обичаи и природни способности, за да допринесе голяма полза на съвременната антропология.

Бедният доктор Йохоузен се лиши от разума си. Обаче ако оздравее, ако някой го върне обратно в Маллнба, кой знае дали няма да започне да съжалева за времето, когато под името „Баща Огледало“ – Мсело-Тала-Тала, е царувал мирно над славното племе вагди, проявили толкова благоговение и почит към него?... Кой знае, може би благодарение на него, великите европейски държави ще обърнат благосклонното си внимание към тези първобитни и простодушни горски хора?...

КРАЙ

© 1901 Жул Верн
© 1946 Георги Ковачев, превод от френски

Jules Verne
Le Village aérien, 1901

Източник: <http://bezmonitor.com> (през <http://sfbg.us>)

Сканиране и разпознаване: Krasno

Spellcheck: Виктор [Някои доста остарели форми на думите си позволих да поосъвременя малко :-)] Изд. Средец, библиотека „За юноши“ 4, 1946

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1213>]